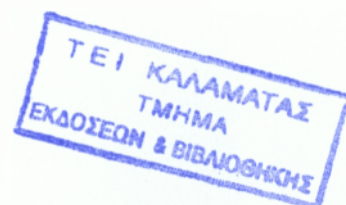

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ -
ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΝΟΜΩΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΚΩΝΙΑΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Ι. ΚΕΡΑΜΥΔΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΣΕΚΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2010

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Νότια Πελοπόννησος συγκεντρώνει από την σύσταση του ελληνικού κράτους διαρκή και δομικά χαρακτηριστικά αναπτυξιακής υστέρησης. Η Νότια Πελοπόννησος αποτελεί το νότιο άκρο της ηπειρωτικής χώρας και παρουσιάζει έντονο το φαινόμενο μιας διπλής απομόνωσης: απομόνωση σε σχέση με τις μεγάλες αγορές και τους άξονες ανάπτυξης (κυρίως με Αθήνα και ΠΑΘΕ) αλλά και απομόνωση των εσωτερικών και περιμετρικών ζωνών της.

Με τον χωρικό αναπροσανατολισμό των αναπτυξιακών σχέσεων, την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Εγνατία Οδό και τις συνδέσεις της, και των ροών και με την αλλαγή των αναπτυξιακών συνθηκών η Νότια Πελοπόννησος αποκτά ουσιαστικά παραμεθόριο χαρακτήρα, δεδομένου ότι πρέπει να υπερνικήσει και τα εμπόδια των αναπτυξιακών σχέσεων που επιβάλλει η θάλασσα και η ασυνέχεια σε σχέση με τον ελληνικό νησιωτικό νότο.

Σήμερα οι Νομοί Μεσσηνίας και Λακωνίας κατέχουν τις τελευταίες θέσεις στον αναπτυξιακό χάρτη της χώρας και η πορεία τους είναι συνεχώς φθίνουσα γεγονός που προκύπτει από την υποβαθμισμένη συμμετοχή της Νότιας Πελοποννήσου στις Δημόσιες Επενδύσεις, στη χαμηλή θέση στη κατάταξη των Νομών της Χώρας ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ καθώς και την πληθυσμιακή μείωση των δυο Νομών.

Συγκεκριμένα ενώ κατά τη περίοδο 1951 - 2001, ο πληθυσμός της Χώρας αυξάνεται κατά 43,3%, στους Νομούς Λακωνίας και Μεσσηνίας παρουσιάζεται μείωση κατά 23,9% και 22,4% αντίστοιχα (Παράρτημα 3^ο – Πίνακες 3,4,5 & 6). Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία του 2002, οι δυο Νομοί κατέχουν χαμηλή θέση όσον αφορά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, με την Λακωνία να βρίσκεται στην 37^η θέση της κατάταξης των Νομών της Χώρας και την Μεσσηνία στην 44^η. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται όσον αφορά και τις κατά κεφαλήν επενδύσεις, όπου, για την περίοδο 1976 - 2005, η Λακωνία καταλαμβάνει την 44^η θέση, ανάμεσα στους Νομούς της Χώρας και η Μεσσηνία, αντίστοιχα, την 33^η.

Η συμμετοχή τους στα Προγράμματα της Περιόδου 2007 - 2013 είναι αναλογική με τους αναπτυγμένους και τους αναβαθμιζόμενους από τα νέα

συγκριτικά πλεονεκτήματα Νομούς άρα είναι ανεπαρκής να αναστρέψει την αναπτυξιακή τους υποβάθμιση.

- Για τον σκοπό αυτό είναι προφανής η ανάγκη διαμόρφωσης ενός Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος που, πέρα από τον προγραμματισμό του ΕΣΠΑ, θα αντιμετωπίσει την άρση της γεωγραφικής απομόνωσης με την δημιουργία ενός Νοτίου Αναπτυξιακού Μετώπου της Χώρας. Ο πιλοτικός χαρακτήρας της διανομαρχιακής συνεργασίας συνηγορεί στην Ειδική Χρηματοδότηση αυτής της σημαντικής αναπτυξιακής προσπάθειας.

Η ανάγκη διαμόρφωσης Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος προκύπτει και από την υποβαθμισμένη συμμετοχή της Νότιας Πελοποννήσου στις Δημόσιες Επενδύσεις.

Για το λόγο αυτό οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις Μεσσηνίας και Λακωνίας προχώρησαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα στην διαμόρφωση ενός Πιλοτικού και Διανομαρχιακού Αναπτυξιακού Σχεδίου της Νότιας Πελοποννήσου για την περίοδο 2007 - 2020 και του σχετικού Επιχειρησιακού Προγράμματος που περιλαμβάνει:

- Εξειδικευμένους Άξονες Προτεραιότητας
- Εξειδίκευση Έργων και Δράσεων Διανομαρχιακού Χαρακτήρα
- Προσδιορισμό των Πηγών Χρηματοδότησης (Νομαρχιακά Προγράμματα, ΠΕΠ, Τομεακά Προγράμματα, Πρόγραμμα Αλέξανδρος Μπαλτατζής, ΣΔΙΤ, Ειδικά Προγράμματα, Πρόσθετες Χρηματοδοτήσεις)
- Χρονοδιάγραμμα και προτεραιότητες υλοποίησης
- Φορέας Εφαρμογής και Σύστημα Παρακολούθησης του Αναπτυξιακού Σχεδίου

Στο Σχέδιο αυτό επιχειρήθηκε η διαμόρφωση της Ολοκληρωμένης Πρότασης Έργων και Δράσεων των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Μεσσηνίας και Λακωνίας για το ΕΣΠΑ 2007 - 2013 και προετοιμάστηκε βασικό μέρος της πρότασης για την επόμενη Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες:

- Στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. **Θεόδωρο Τσέκο**, αλλά και την καθηγήτριά μου κα **Αθανασία Τριανταφυλλοπούλου** για την καθοδήγηση που μου έδωσαν.
- Στην Νομαρχία Μεσσηνίας και ειδικότερα τον Διευθυντή της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Προγραμματισμού κ. **Δημήτρη Μουντζούρη**, καθώς και την κα **Αφροδίτη Κλείδωνα**, γεωπόνο, της ίδιας Διεύθυνσης για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφεραν.
- Στην Αναπτυξιακή Μεσσηνίας Ο.Τ.Α.Α.Ε., για τη συνεργασία που είχαμε.
- Στο Εκπαιδευτικό καθώς και Διοικητικό προσωπικό του **Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας**.
- Στην Οικογένειά μου για τη στήριξη που, με οποιονδήποτε τρόπο, μου παρείχε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία ασχολείται με την ανάπτυξη των Νομών Μεσσηνίας και Λακωνίας ως μίας ενιαίας Περιφέρειας προγραμματισμού και αποτελείται από τέσσερις (4) ενότητες:

Η **Πρώτη Ενότητα** αναφέρεται στη σημασία του Προγραμματισμού και στην εκπόνηση της SWOT ανάλυσης και στα συμπεράσματα αυτής.

Στη **Δεύτερη Ενότητα** γίνεται αναφορά στο φυσικό περιβάλλον των Νομών Λακωνίας και Μεσσηνίας, περιγράφονται και αναλύονται τα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά τους, η οικιστική δομή τους, παρουσιάζεται η οικονομία, η διάρθρωση και η φυσιογνωμία των τομέων παραγωγής (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή).

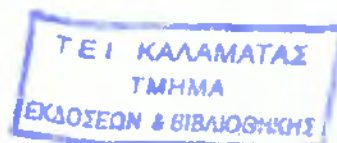
Επιπλέον, γίνεται αναφορά στα γεωμορφολογικά στοιχεία, στις τεχνικές υποδομές των δύο Νομών, όπως το οδικό δίκτυο, η άρδευση, καθώς και στις κοινωνικές δομές που αναφέρονται στην εκπαίδευση και την υγεία – πρόνοια. Αποτυπώνονται, επίσης, οι χρήσεις γης, παρουσιάζονται οι τομείς του τουρισμού και πολιτισμού και τονίζεται η σημασία τους στην ανάπτυξη των δύο Νομών.

Αποτυπώνεται, δηλαδή, η φυσιογνωμία της νότιας Πελοποννήσου ως ενιαίας Περιφέρειας προγραμματισμού, προκειμένου να διαμορφωθεί μία προσαρμοσμένη στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης.

Στην **Τρίτη Ενότητα** παρουσιάζονται: η πρόταση της χωροθέτησης – χωρικής ανάπτυξης, το προτεινόμενο επιχειρησιακό σχέδιο και οι άξονες προτεραιότητας, ο κεντρικός φορέας παρακολούθησης του αναπτυξιακού προγράμματος και, τέλος, γίνεται αναφορά στη σχέδιο διοικητικής μεταρρύθμισης «Καλλικράτης».

Στην **Τέταρτη Ενότητα** καταγράφονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που απορρέουν από τη μελέτη αυτή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	2
Ευχαριστίες.....	4
Περίληψη.....	5

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ.....	11
1.1. Ορισμοί.....	11
1.2. Γενική διαδικασία προγραμματισμού.....	12
1.3. Χρησιμότητα και αρχές του προγραμματισμού.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ.....	16
2.1. Η σημασία της swot ανάλυσης.....	16
2.2. SWOT Ανάλυση για τις συνολικές αναπτυξιακές επιλογές και τη Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης.....	20
2.3. Συμπεράσματα για τις τάσεις εξέλιξης και τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις- προοπτικές.....	21
2.4. Τοποθέτηση της νότιας Πελοποννήσου στο Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Περιφέρειας και της Χώρας.....	24
2.5. Προβλέψεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων για την Προγραμματική Περίοδο 2007 - 2013	25

ΕΝΟΤΗΤΑ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. Η ΝΟΤΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΩΣ ΕΝΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ – ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΝΟΜΩΝ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	29
---	----

3.1. Η Νότια Πελοπόννησος ως Ενιαία Περιφέρεια	
Προγραμματισμού.....	30
3.2. Γενικά χαρακτηριστικά των Νομών Μεσσηνίας – Λακωνίας..	30
3.2.1. Γεωμορφολογικά στοιχεία.....	30
3.2.2. Πληθυσμός και Οικιστική Δομή.....	31
3.2.3. Οδικό Δίκτυο.....	34
3.2.4. Εκπαίδευση.....	35
3.2.4.1. Πρωτοβάθμια – Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.....	35
3.2.4.2 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.....	36
3.2.5. Υγεία – Πρόνοια.....	40
3.2.6. Χρήσεις Γης.....	43
3.2.7. Τουρισμός – Πολιτισμός.....	47
3.3. Η διαμόρφωση της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης	
3.3.1. Βασικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις για τη Νότια	
Πελοπόννησο.....	53
3.3.2. Πολιτικές στο πλαίσιο της Στρατηγικής Περιφερειακής	
Ανάπτυξης.....	58
3.4. Εξειδίκευση της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης της	
Νότιας Πελοποννήσου: Πόλοι Ανάπτυξης.....	60
3.5. Κατευθύνσεις και Μέσα της Στρατηγικής Περιφερειακής	
Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου.....	63
3.6. Εξειδίκευση του Αναπτυξιακού Προτύπου της Νότιας	
Πελοποννήσου.....	66

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4. ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΟΙ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ.....69

4.1. Κατηγορίες Παρεμβάσεων Αξόνων Προτεραιότητας.....70

4.2. Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα για την Νότια
Πελοπόννησο.....74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5. ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ.....	78
5.1. Σύστημα Παρακολούθησης του Στρατηγικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Ανάπτυξης.....	79
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	
6. ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ.....	83
6.1. Το πρόγραμμα «Καλλικράτης» και η πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση.....	86
6.2. Οι βασικές επιλογές του σχεδίου νόμου.....	88
6.2.1. Η δομική και λειτουργική επαναθεμελίωση των Δήμων.....	88
6.3. Η θεμελίωση της περιφέρειας ως β' βαθμός αυτοδιοίκησης..	90
6.4. Η θεμελίωση των αποκεντρωμένων διοικήσεων.....	93
6.5. Ένα νέο σύστημα διακυβέρνησης για τους Ο.Τ.Α.....	94
6.6. Οι ενισχυμένες αρμοδιότητες των νέων Ο.Τ.Α.....	102
6.7. Μηχανισμοί εποπτείας, ελέγχου και διαφάνειας.....	105
6.8. Οι ρυθμίσεις για τα οικονομικά της αυτοδιοίκησης.....	111
6.9. Το επιχειρησιακό σχέδιο υποστήριξης του «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ» - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΛΛ.Α.Δ.Α».....	114
 <u>ΕΝΟΤΗΤΑ Δ</u>	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	117
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1^ο: ΦΕΚ Β 1863/3.09.09 (άρθρο 12) Διάρθρωση και αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Προγραμματισμού.....	121
• ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2^ο: ΧΑΡΤΕΣ.....	124
• ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3^ο: ΠΙΝΑΚΕΣ.....	128
 ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.....	138
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	139

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ

1.1. Ορισμοί

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, ο προγραμματισμός αποτελεί ένα σύστημα αποφάσεων οι οποίες προηγούνται και προσδιορίζουν τη δράση του ατόμου, της ομάδας ή της οργάνωσης. Οι αποφάσεις αυτές αφορούν το που θέλει να βρσσκεται και το πώς να είναι η οργάνωση στο μέλλον και πώς θα επιτύχει τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ υφισταμένης και επιθυμητής θέσης. Συνεπώς, προγραμματισμός ως λειτουργία είναι η διαδικασία μέσω της οποίας η οργάνωση προκαθορίζει το τι θέλει να επιτύχει στο μέλλον, πώς θα το επιτύχει, με ποιες ενέργειες, με ποια μέσα και πότε.

Ο προγραμματισμός ως έννοια και ως λειτουργία μπορεί να διακριθεί σε δύο είδη:

- στον στρατηγικό προγραμματισμό
- στον τακτικό ή λειτουργικό προγραμματισμό

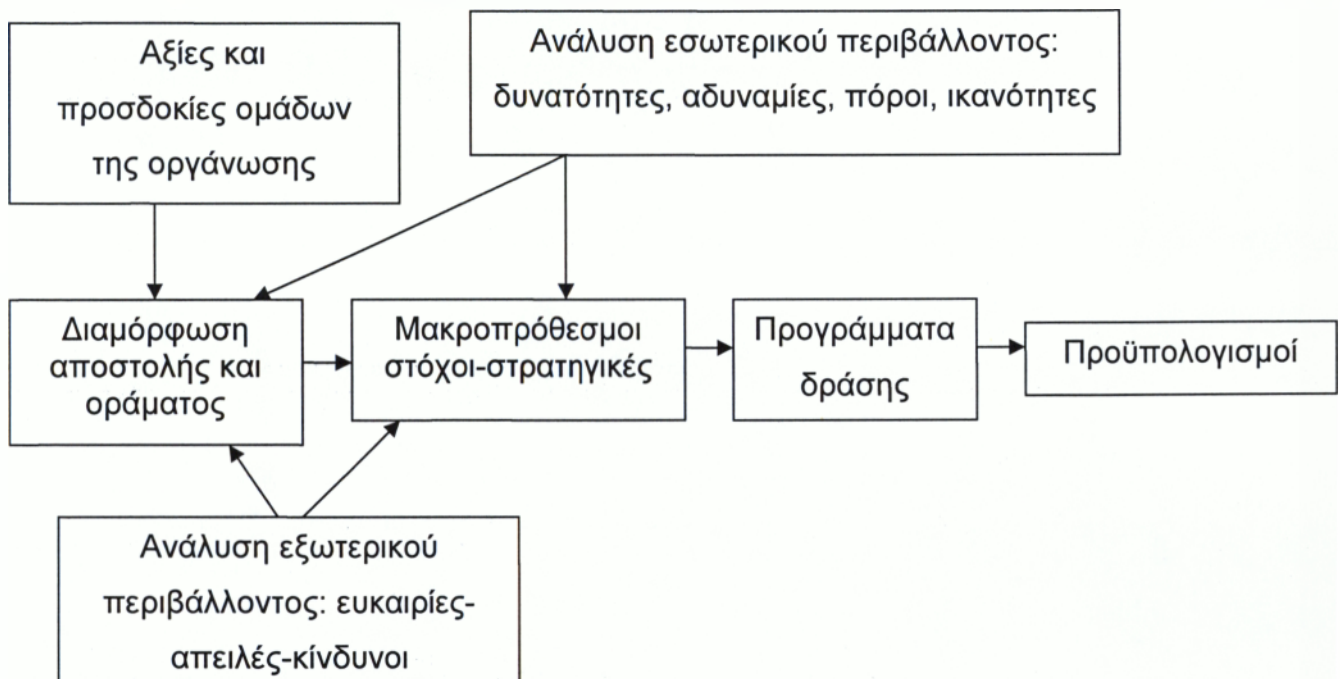
Ο **στρατηγικός προγραμματισμός** είναι η διαδικασία μέσω της οποίας η οργάνωση διαμορφώνει την αποστολή της, το όραμα της, τους μακροπρόθεσμους στόχους της και τις στρατηγικές της. Ο **τακτικός ή λειτουργικός ή επιχειρησιακός προγραμματισμός** είναι η διαδικασία μέσω της οποίας αποφασίζονται συγκεκριμένα, ποσοτικά, ποιοτικά και χρονικά οι ενέργειες που πρέπει να γίνουν και τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν προκειμένου να επιτευχθούν μετρήσιμοι βραχυπρόθεσμοι και μεσοπρόθεσμοι στόχοι. Βασικό στοιχείο του λειτουργικού ή επιχειρησιακού προγραμματισμού είναι ο προϋπολογισμός ο οποίος αποτελεί την οικονομική έκφραση (τα οικονομικά μεγέθη) των στόχων, των ενεργειών και των μέσων (π.χ. έσοδα - πωλήσεις, δαπάνες, κέρδη, διαθέσιμα, κεφάλαια κ.λπ.).

Πρέπει να γίνει σαφές, ότι ο λειτουργικός ή επιχειρησιακός προγραμματισμός απορρέει και έχει ως λόγο ύπαρξης την υλοποίηση του στρατηγικού προγραμματισμού.

1.2. Γενική διαδικασία προγραμματισμού

Η διαδικασία διαμόρφωσης των προγραμμάτων και κυρίως των στρατηγικών σχεδίων είναι πολυσύνθετη και όχι πάντα σαφώς προσδιορισμένη ή τυποποιημένη. Στη συνέχεια προσδιορίζονται τα γενικά στάδια αυτής με σκοπό την κατανόηση των εννοιών και όχι τη λεπτομερή ανάλυση και μάθηση της μεθοδολογίας του προγραμματισμού.

ΣΧΗΜΑ 1.2. Γενική διαδικασία προγραμματισμού

Σύμφωνα με το σχήμα, ο στρατηγικός και επιχειρησιακός προγραμματισμός προϋποθέτει:

- την αποσαφήνιση των αξιών και των προσδοκιών των ομάδων της οργάνωσης (μέτοχοι, στελέχη, εργαζόμενοι)
- την εσωτερική ανάλυση της οργάνωσης ώστε να προσδιορισθούν οι πόροι και οι ικανότητες της, οι δυνατότητες και οι αδυναμίες της.
- την εξωτερική ανάλυση του περιβάλλοντος και τις τάσεις αυτών ώστε να γίνουν σαφείς οι ευκαιρίες, οι απειλές, οι κίνδυνοι, οι ανάγκες των πελατών, οι κινήσεις των ανταγωνιστών, οι πηγές απόκτησης πόρων κ.λπ.

Η διαδικασία του προγραμματισμού παρουσιάζεται εδώ ως μια ορθολογική διαδικασία. Στην πραγματικότητα όμως αρκετές αποφάσεις στα πλαίσια αυτής λαμβάνονται διαισθητικά και πολιτικά με βάση τα συμφέροντα των επιμέρους ομάδων και ατόμων της οργάνωσης.

1.3. Χρησιμότητα και αρχές του προγραμματισμού

Ο προγραμματισμός αποτελεί απαραίτητη και ιδιαίτερη κρίσιμη λειτουργία του Μάνατζμεντ αφού συνδέεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την επιτυχία της επιχείρησης ή οργανισμού. Πιο συγκεκριμένα ο προγραμματισμός είναι απαραίτητος και ιδιαίτερα χρήσιμος διότι συμβάλλει:

— στον προσδιορισμό των κατευθύνσεων και της πορείας στο μέλλον, δίνει κοινή κατεύθυνση και συνοχή στις αποφάσεις, τις δράσεις και τις συμπεριφορές των ατόμων και των ομάδων στην οργάνωση και έτσι εστιάζει την προσπάθεια και συντονίζει τις λειτουργίες, τις δραστηριότητες, τις οργανωτικές μονάδες και τους ανθρώπους

- στον ορισμό της θέσης της επιχείρησης στο περιβάλλον και ως προς τους ανταγωνιστές
- στη δημιουργία ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων
- στην αποτελεσματική απόκτηση, κατανομή και χρήση των πόρων
- στη μείωση της αβεβαιότητας, αφού κάνει σαφές το που θέλει να πάει η επιχείρηση και το πώς θα πάει στο μέλλον
- στην έγκαιρη επισήμανση των προβλημάτων, των περιορισμών, των κινδύνων, των απειλών και των ευκαιριών που υπάρχουν στο περιβάλλον
- στον έλεγχο των αποτελεσμάτων και τη δημιουργία αισθήματος επιτυχίας
- στη δημιουργία κλίματος πειθαρχίας, υπευθυνότητας, ορθολογικής σκέψης και δράσης

Ο P. Drucker θέλοντας να τονίσει τη σπουδαιότητα του προγραμματισμού αναφέρει ότι «προγραμματισμός είναι ότι πρέπει να γίνει

σήμερα για να δικαιούμαστε το αύριο» διότι όπως υποστηρίζεται από άλλους «το αύριο δεν είναι παρά το σήμερα για το οποίο φροντίσαμε χθες».

Προκειμένου ο προγραμματισμός, ως διοικητική λειτουργία, να παίζει το σημαντικότερο ρόλο του, πρέπει να διέπεται από τις ακόλουθες βασικές αρχές:

Ο Αρχή της χρονικής δέσμευσης: Η αρχή αυτή σημαίνει ότι τα προγράμματα πρέπει να δεσμεύουν τους υπεύθυνους χρονικά ως προς την υλοποίησή τους

Ο Αρχή της ελαστικότητας: Τα προγράμματα αφορούν το μέλλον το οποίο είναι λίγο ή πολύ αβέβαιο. Ο προγραμματισμός στηρίζεται σε προβλέψεις, πιθανότητες, υποθέσεις και παραδοχές. Στο μέλλον, άλλα από αυτά μπορεί να συμβούν και άλλα να μη συμβούν. Για αυτό το λόγο, τα προγράμματα πρέπει να είναι ελαστικά με την έννοια ότι πρέπει να προβλέπουν εναλλακτικές λύσεις ή σενάρια ώστε να **καλύπτουν τις περισσότερες πιθανές περιπτώσεις.**

Ο Αρχή της διόρθωσης: Το πρόγραμμα δεν αποτελεί ένα τελικό προϊόν. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να παρακολουθείται συνεχώς και να προσαρμόζεται όταν τα δεδομένα πάνω στα οποία έχει στηριχθεί αλλάζουν ή είναι διαφορετικά από τα προβλεπόμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. SWOT ANALΥΣΗ

2.1. Η σημασία της swot ανάλυσης

Η ανάλυση SWOT είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος μίας επιχείρησης, όταν η επιχείρηση πρέπει να λάβει μία απόφαση σε σχέση με τους στόχους που έχει θέσει ή με σκοπό την επίτευξή τους.

Το αρκτικόλεξο SWOT προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (αντίστοιχα στα ελληνικά: δυνατά σημεία, αδύνατα σημεία, ευκαιρίες, απειλές)

.Κατά την ανάλυση SWOT μελετώνται τα δυνατά (Strengths) και αδύνατα (Weaknesses) σημεία μίας επιχείρησης, οργανισμού ή και περιοχής, καθώς και οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) που υπάρχουν. Τα δυνατά και αδύνατα σημεία αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης καθώς προκύπτουν από τους εσωτερικούς πόρους που αυτή κατέχει (π.χ. ικανότητες προσωπικού και στελεχών, ιδιότητες και χαρακτηριστικά της επιχείρησης, τεχνογνωσία, χρηματοοικονομική υγεία και ικανότητα να ανταποκριθεί σε νέες επενδύσεις, κλπ.). Αντιθέτως οι ευκαιρίες και οι απειλές αντανακλούν μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης τις οποίες η επιχείρηση θα πρέπει να εντοπίσει, να προσαρμοστεί σε αυτές ή ακόμα και να τις προσαρμόσει όπου κάτι τέτοιο είναι εφικτό (π.χ. είσοδος νέων ανταγωνιστών, ρυθμίσεις στο νομικό περιβάλλον, δημιουργία ή/και εμφάνιση νέων αγορών, κλπ.).

Γενικά, κατά την εφαρμογή της ανάλυσης επιχειρείται να απαντηθούν με όσο το δυνατόν πιο ποσοτικοποιημένο τρόπο ερωτήματα για την περιοχή όπως:

Δυνάμεις:

- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα;
- Ποιο είναι το πλέον ανταγωνιστικό προϊόν / υπηρεσία;
- Ποιοι είναι οι διαθέσιμοι πόροι που είναι μοναδικοί ή έχουν το μικρότερο συγκριτικά κόστος;
- Τι θεωρούν οι τοπικοί οικονομικοί παράγοντες ως ενδογενή δύναμη της περιοχής;

Αδυναμίες:

- Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί;
- Τι θα έπρεπε να αποφευχθεί;
- Τι θεωρούν οι τοπικοί οικονομικοί παράγοντες ως ενδογενή αδυναμία;

Η παραπάνω θεώρηση των Δυνάμεων – Αδυναμιών πραγματοποιείται τόσο από την εσωτερική οπτική, όσο και από την οπτική των «πελατών». Κρίσιμος παράγοντας, ο οποίος επιβάλλει την προσπάθεια ποσοτικοποίησης των δεδομένων αποτελεί η δυνατότητα ρεαλιστικής (αντικειμενικής) αποτίμησης της υφιστάμενης κατάστασης. Η όλη ανάλυση οφείλει να γίνει συσχετιζόμενη με τον ανταγωνισμό: για παράδειγμα, η παραγωγή ενός προϊόντος υψηλής ποιότητας, εφόσον παράγεται σε αφθονία και από τον ανταγωνισμό, δεν αποτελεί δύναμη για την περιοχή, αλλά αναγκαιότητα.

Ευκαιρίες

- Ποιες είναι οι καλές ευκαιρίες που προβάλλουν;
- Ποιες είναι οι ενδιαφέρουσες τάσεις που αφορούν την περιοχή;
- Χρήσιμες ευκαιρίες μπορεί να θεωρηθούν:
- Αλλαγές στην τεχνολογία και τις αγορές, σε μικρή ή μεγάλη κλίμακα
- Αλλαγές στην κρατική πολιτική στο πεδίο ενδιαφέροντος
- Αλλαγές σε κοινωνικά μοτίβα, πληθυσμιακά προφίλ, αλλαγές τρόπου ζωής
- Τοπικά γεγονότα

Μια συνήθης προσέγγιση εντοπισμού των ευκαιριών έγκειται στην ανασκόπηση των Δυνάμεων και τη διερεύνηση της δυναμικής τους για άνοιγμα ευκαιριών. Εναλλακτικά, ανασκοποούνται οι Αδυναμίες και διερευνάται η δυνατότητα αξιοποίησης ευκαιρίας μέσω της εξάλειψης των. Για παράδειγμα, η μείωση του τεχνολογικού κόστους σε έναν τομέα, αποτελεί ευκαιρία για μια περιοχή η οικονομία της οποίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τομέα αυτό.

Απειλές:

- ο Ποια εμπόδια εμφανίζονται συνήθως;
- ο Τι κάνουν οι ανταγωνιστές;
- ο Εμφανίζονται αλλαγές στις προδιαγραφές για τα ήδη παρεχόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες;
- ο Οι τεχνολογικές αλλαγές απειλούν ή ακυρώνουν τη υφιστάμενη οικονομία της περιοχής;
- ο Υπάρχουν χρηματοδοτικά ή χρηματοοικονομικά προβλήματα;
- ο Αποτελεί κάποια από τις Αδυναμίες πραγματική απειλή για την οικονομία της περιοχής;

Η μήτρα SWOT περιέχει τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά στοιχεία.

Εσωτερικό Περιβάλλον Δυνατά Σημεία Δυνατό Σημείο	Εξωτερικό Περιβάλλον Ευκαιρίες Ευκαιρία για ανάπτυξη Α
Αδύνατα Σημεία Αδυνατο Σημείο	Απειλές Κίνδυνος - Απειλή Α

Σαν εργαλείο, η ανάλυση SWOT δεν αποτελεί πλήρη μελέτη ενός υπό

εξέταση θέματος αλλά ένα χρήσιμο και συμπληρωματικό μέσο που βοηθά συχνά στην προκαταρκτική εξέταση και την εξαγωγή βασικών συμπερασμάτων. Χρησιμοποιείται συμπληρωματικά με την ανάλυση Pest και είναι ένα βασικό συστατικό ενός Πλάνου Μάρκετινγκ.

2.2. SWOT Ανάλυση για τις συνολικές αναπτυξιακές επιλογές και τη Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Ύπαρξη σημαντικών τουριστικών πολιτιστικών πόρων και σημαντικών παραδοσιακών οικισμών • Φυσικό περιβάλλον και κλιματολογικές συνθήκες • Αγροτική ανάπτυξη με δυναμικά τοπικά προϊόντα και ανάπτυξη βιολογικών καλλιεργειών • Λειτουργία Τμημάτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και ΤΕΙ • Ευνοϊκή γεωγραφική θέση ως προς την Κρήτη, τη Βόρριο Αφρική, την Ανατολική Μεσόγειο 	<ul style="list-style-type: none"> • Περιμετρικός χαρακτήρας στην ηπειρωτική Ελλάδα κυρίως σε σχέση με την Αθήνα • Απουσία δυναμικών αστικών κέντρων και μεγάλης αγοράς (πλην Καλαμάτας) • Προβλήματα στην κοινωνική υποδομή και ιδίως στην υγεία • Προβλήματα πρόσβασης • Έλλειψη επιχειρηματικών υποδομών (ιδίως στην Λακωνία) • Απουσία θαλάσσιας σύνδεσης με το Αιγαίο, την Κρήτη και τη Μεσόγειο • Περιβαλλοντικά προβλήματα • Περιορισμένη τοπική επιχειρηματικότητα και ελλείψεις σε εξειδικευμένο στελεχιακό δυναμικό
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία του Νοτίου Αναπτυξιακού Μετώπου • Αξιοποίηση των νέων οδικών αξόνων και μετασχηματισμός τους σε Άξονες Ανάπτυξης • Ένταξη στο Δυτικό Αναπτυξιακό Μέτωπο (Δυτικός Άξονας) • Ανάδειξη της Καλαμάτας σε Νότια Πύλη με ανάπτυξη συνδέσεων μεταφορών και logistics και ουσιαστική αναβάθμιση της Σπάρτης. • Ανάδειξη των λοιπών Κέντρων Ανάπτυξης • Ανάδειξη νέων προωθητικών δραστηριοτήτων (ειδικές μορφές τουρισμού, βιολογικές καλλιέργειες, πολιτιστική δραστηριότητα, ανάπτυξη εκπαίδευσης, καινοτόμες δράσεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Μονοειδίκευση στο μαζικό τουρισμό • Στασιμότητα στην αστική και δημογραφική ανάπτυξη • Ένταση της εξάρτησης από τους ισχυρούς πόλους (Αθήνα-Πάτρα) • Διατήρηση της απομόνωσης και του περιμετρικού χαρακτήρα • Περιβαλλοντική υποβάθμιση

2.3. Συμπεράσματα για τις τάσεις εξέλιξης και τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις- προοπτικές

Συμφωνά με την ανάλυση που προηγήθηκε διαπιστώνονται οι εξής τάσεις εξέλιξης της Νότιας Πελοποννήσου.

Ο Πληθυσμός θα συνεχίσει να αυξάνεται με σχετικά, όμως, περιορισμένους ρυθμούς. Η δυναμική αυτή συνδυάζεται με την αύξηση του ποσοστού των νέων που εγκαθίστανται στους δυο νομούς καθώς και με φαινόμενα μετακίνησης για εργασία προς τη συγκεκριμένη περιοχή τα οποία και θα οδηγήσουν σε μόνιμη εγκατάσταση.

Οι Κύριες Υποδομές μεταφορών θα ολοκληρωθούν εντός της επόμενης περιόδου προγραμματισμού βελτιώνοντας τις δυνατότητες προσπέλασης από και προς τις μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις της χώρας (σύνδεση με Τρίπολη και Ιόνια Οδό τμήμα Πελοποννήσου), αλλά και με Κρήτη (πιθανές συνδέσεις Καλαμάτας ή Γυθείου με τη δυτική Κρήτη). Επίσης η βελτίωση των υποδομών νομαρχιακού επιπέδου θα οδηγήσει στην αύξηση της κινητικότητας σε τοπική και ενδονομαρχιακή κλίμακα (οδικό δίκτυο) αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων (υποδομές υγείας, εκπαίδευσης, κοινωνικού εξοπλισμού και προστασίας περιβάλλοντος). Αναγκαία βέβαια προϋπόθεση μιας διαφορετικής ανάπτυξης είναι η κατασκευή των κυρίων και δευτερευόντων οδικών αξόνων, η βελτίωση των λιμενικών εγκαταστάσεων, ο προσδιορισμός του ρόλου του λιμένος Καλαμάτας και η ανάπτυξη θαλάσσιων συνδέσεων εκτός της Κρήτης και με την Αττική αλλά και με την Ανατολική Μεσόγειο, την Αφρική και τη Δυτική Ευρώπη.

Σχετικά με την **Απασχόληση το Παραγωγικό Πρότυπο και το Α.Ε.Π.**, η κύρια τάση συνίσταται στην σταδιακή σταθεροποίηση του παραγωγικού προτύπου με διατήρηση εκείνων των στοιχείων του παρελθόντος που αντέχουν στη δυναμική της αγοράς (ανταγωνιστικά προϊόντα του συμπλέγματος αγροδιατροφής, υπηρεσίες, οικιστική και τουριστική ανάπτυξη) και την ενσωμάτωση σ' αυτό νέων στοιχείων (ανώτατη

εκπαίδευση, πολιτιστική ανάπτυξη, μεταφορές, εναλλακτικές μορφές τουρισμού). Στο πλαίσιο αυτό το ζητούμενο είναι η προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων που θα οδηγήσουν στη δημιουργία πρόσθετων θέσεων εργασίας. Με την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί αύξηση του ΑΕΠ βελτιώνοντας τη θέση των δυο νομών στη συνολική κατάταξη των νομών της χώρας. Προϋπόθεση για τις ανωτέρω εξελίξεις είναι η ανάδειξη νέων Προωθητικών Δραστηριοτήτων, η δημιουργία Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων, η ενίσχυση των Καινοτομικών Δράσεων και η δημιουργία Οργανωμένων Επιχειρηματικών Υποδομών (ΒΕΠΕ, Τεχνολογικά Πάρκα κ.λπ.)

Στον τομέα της Χωρικής Οργάνωσης εκτιμάται ότι κυριαρχούν δυο τάσεις.

Τα αστικά κέντρα και των δυο νομών αναπτύσσονται δυναμικά εντάσσοντας στο ημερήσιο λειτουργικό τους σύστημα σημαντικό μέρος από τις περιοχές που τα περιβάλλουν, ενώ, ταυτόχρονα παρατηρούνται και αντίστοιχες εξελίξεις και εντός των νέων Δήμων. Ιδιαίτερα έντονες είναι οι εξελίξεις αυτές στα μικρότερα αστικά κέντρα και των δυο νομών. Οι τάσεις αυτές ενισχύονται από την ολοκλήρωση των υποδομών που αναφέρονται στα προηγούμενα.

Στην Οικιστική και Τουριστική Ανάπτυξη, σε συνδυασμό με το κυρίαρχο ως προς τους δυο αυτούς Κλάδους πρότυπο στη χώρα, αλλά και με τους πόρους που διαθέτει η περιοχή είναι βέβαιο ότι θα συνεχιστεί η δυναμική τάση ανάπτυξης. Οι συγκεκριμένοι κλάδοι, μάλιστα, είναι δυνατόν να αναπτύξουν σε τέτοια έκταση δυναμική, η οποία, στο βαθμό που δεν αντιμετωπίζεται βάσει σχεδίου, είναι πιθανόν να οδηγήσει σε μη αναστρέψιμη φθορά φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Επίσης πρέπει να τονιστεί ότι η Καλαμάτα έχει επιλεγεί στο ΕΣΠΑ 2007 - 2013 ως ένας από τους πόλους ανάπτυξης της χώρας. Ως ένα από τα αστικά κέντρα της χώρας δηλαδή τα οποία λόγω μμεγέθους, πληθυσμιακού και οικονομικού δυναμικού μπορούν να αποτελέσουν δυναμικά αναπτυσσόμενες περιοχές, οι οποίες θα λειτουργήσουν προωθητικά και στην ανάπτυξη των περιοχών της άμεσης επιρροής τους.

Οι τάσεις αυτές δεν είναι ικανές να αλλάξουν ουσιαστικά την αναπτυξιακή πορεία της Νότιας Πελοποννήσου. Γι' αυτή την αλλαγή

απαιτείται μια Νέα Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης, που θα στοχεύει σ' ένα Νέο Αναπτυξιακό Όραμα. Θα αξιοποιεί τις αναπτυξιακές ευκαιρίες της Νότιας Πελοποννήσου στο πλαίσιο της ανάπτυξης της Χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα αντιμετωπίσει τις αναπτυξιακές απειλές που προκύπτουν τόσο από τα λάθη σχεδιασμού όσο και από την ένταση του διεθνούς οικονομικού ανταγωνισμού.

Το αναπτυξιακό όραμα και οι βασικές στοχεύσεις της Νέας Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης είναι:

- Δημιουργία του Νοτίου Αναπτυξιακού Μετώπου
- Αξιοποίηση των νέων οδικών αξόνων και μετασχηματισμός τους σε Άξονες Ανάπτυξης
- Ένταξη στο Δυτικό Αναπτυξιακό Μέτωπο (Δυτικός Άξονας)
- Ανάδειξη της Καλαμάτας σε Νότια Πύλη με ανάπτυξη συνδέσεων μεταφορών και logistics και ουσιαστική αναβάθμιση της Σπάρτης. Ανάδειξη των λοιπών Κέντρων Ανάπτυξης
- Ανάδειξη νέων προωθητικών δραστηριοτήτων (ειδικές μορφές τουρισμού, βιολογικές καλλιέργειες, πολιτιστική δραστηριότητα, ανάπτυξη εκπαίδευσης, καινοτόμες δράσεις) και η δημιουργία διανομαρχιακής Συνεργασίας μέσω Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων
- Ενίσχυση των Στρατηγικών Υποδομών
- Η αντιμετώπιση των αναπτυξιακών απειλών που συνίστανται στην στασιμότητα στην αστική και δημογραφική ανάπτυξη, στην μονοειδίκευση στον μαζικό τουρισμό, στη διατήρηση της απομόνωσης και του περιμετρικού χαρακτήρα, στην ένταση της εξάρτησης από την πρωτεύουσα κ.τ.λ.

2.4. Τοποθέτηση της νότιας Πελοποννήσου στο Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Περιφέρειας και της Χώρας

Οι κατευθύνσεις για την ανάπτυξη της περιοχής μελέτης ως τμήματος της Περιφέρειας Πελοποννήσου και του εθνικού χώρου στα σχετικά Προγραμματικά Κείμενα (στο Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Πελοποννήσου [ΥΠΕΧΩΔΕ] και στο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης) προσδιορίζονται ως εξής:

1. Ανάπτυξη των συνδετήριων αξόνων προς τον αυτοκινητόδρομο Κορίνθου- Τρίπολης-Καλαμάτας και σύνδεση αυτού από Τρίπολη και Μεγαλόπολη προς Σπάρτη - Γύθειο καθώς και βελτίωση του παράλιου άξονα Καλαμάτας- Πύργου.
2. Ολοκληρωμένη ανάπτυξη ορεινού όγκου της περιφέρειας με έμφαση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, στην αύξηση ορεινής γεωργίας και κτηνοτροφίας και στις λειτουργικές κοινωνικές υποδομές.
3. Ολοκλήρωση των υποδομών των αστικών κέντρων της περιοχής μελέτης που ενισχύθηκαν από το Β' ΚΠΣ (δίκτυα, παρακάμψεις κ.τ.λ.)
4. Στήριξη δράσεων ανάλογων του ΠΕΠ Πελοποννήσου που αναφέρονται στις υποδομές, στην κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, αναδιάρθρωση καλλιεργειών, επενδυτικά κίνητρα, αγροτικές υποδομές, επαρχιακό οδικό δίκτυο κ.τ.λ.
5. Αναβάθμιση των λιμένων Καλαμάτας, Γυθείου και σειράς μικρότερων λιμένων της περιοχής μελέτης.
6. Αναβάθμιση αεροδρομίου Καλαμάτας.
7. Αναβάθμιση οικιστικού δικτύου προς την κατεύθυνση της διοικητικής αποκέντρωσης και της πολυκεντρικότητας σε συνδυασμό με την ελεγχόμενη αστική ανάπτυξη Καλαμάτας και Σπάρτης.
8. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής μελέτης στο πλαίσιο αξιοποίησης των ορεινών όγκων και των ακτών καθώς και των πολιτιστικών πυρήνων εθνικής και διεθνούς εμβέλειας τόσο της περιοχής μελέτης όσο και της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

9. Η εξειδίκευση πλαισίου για τα κατώτερα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού και αναπτυξιακών παρεμβάσεων (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, ΒΙΠΕ, ΠΟΑΠΔ, ΠΟΙΑ Μεσσηνίας κ.τ.λ.)

2.5. Προβλέψεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων για την Προγραμματική Περίοδο 2007 - 2013

Στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2007 - 2013 η Πελοπόννησος εντάσσεται σε κοινό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα μαζί με τις Περιφέρειες της Δυτικής Ελλάδος και των Ιονίων Νήσων.

Ο **Γενικός Αναπτυξιακός Στόχος** του Προγράμματος για την χωρική αυτή ενότητα είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της, η επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μμεγέθυνσης και κοινωνικής ανάπτυξης και η αύξηση της παραγωγικότητας για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών της περιοχής προγραμματισμού.

Ο Γενικός Αναπτυξιακός Στόχος θα πραγματοποιηθεί με την εφαρμογή των τριών **αναπτυξιακών προτεραιοτήτων** που εξειδικεύουν τη στρατηγική στόχευση της περιοχής προγραμματισμού και προωθούν την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος και είναι οι ακόλουθες:

- Ελκυστικότητα της περιοχής προγραμματισμού ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης
- Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας στην περιοχή προγραμματισμού
- Άμβλυση ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών ανισοτήτων.
Ειδικότερα για την Πελοπόννησο, οι **Κύριες Αναπτυξιακές Προτεραιότητες** είναι:
 - Η αύξηση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας
 - Η ενίσχυση της εξωστρέφειας
 - Η άμβλυση ενδοπεριφερειακών / τοπικών - χωρικών ανισοτήτων

Οι δράσεις του ΕΠ Δυτικής Ελλάδας- Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων συστηματοποιούνται σε **τρεις Γενικούς Στόχους**, προκειμένου να επιτευχθεί η συνέργια τόσο μεταξύ τους όσο με τις παρεμβάσεις άλλων προγραμμάτων και να εξυπηρετηθεί ο Γενικός Αναπτυξιακός στόχος του προγράμματος.

Γενικός Στόχος 1: Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υποδομών προσπελασιμότητας

Γενικός Στόχος 2: Ψηφιακή σύγκλιση με την αξιοποίηση των τεχνολογιών Πληροφορικής και επικοινωνιών και τόνωση της επιχειρηματικότητας

Γενικός Στόχος 3: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής

ΕΝΟΤΗΤΑ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΝΟΤΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΩΣ ΕΝΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ – ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΝΟΜΩΝ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. Η ΝΟΤΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΩΣ ΕΝΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ – ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΝΟΜΩΝ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.1. Η Νότια Πελοπόννησος ως Ενιαία Περιφέρεια Προγραμματισμού

Οι νομοί Μεσσηνίας και Λακωνίας με συνολικό πληθυσμό που ανέρχεται σε 280.000 κατοίκους αποτελούν μία ενιαία Λειτουργική Περιφέρεια και Περιφέρεια Προγραμματισμού. Οι λόγοι που συνηγορούν σ' αυτήν την άποψη είναι οι εξής:

- Αποτελούν το Νότιο Τμήμα της ηπειρωτικής Ελλάδας, έχουν κοινά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά και κοινά προβλήματα.
- Έχουν συναφές Αναπτυξιακό Πρότυπο
- Παρουσιάζουν συναφείς Αναπτυξιακές Δυνατότητες και Προοπτικές σε κλαδικό επίπεδο (Πρωτογενής τομέας, Τουρισμός, Πολιτισμός) καθώς και σημαντικότερους πολιτιστικούς και τουριστικούς πόρους.
- Έχουν σημαντικές δυνατότητες διαπεριφερειακής Συνεργασίας τόσο σε επίπεδο Νομού, όσο και σε επίπεδο Μικροπεριφερειών Προγραμματισμού (π.χ. Μάνη, ορεινός όγκος Ταΰγétου κ.τ.λ.)
- Έχουν ήδη αναπτύξει Δίκτυο Σχέσεων, Συνεργασιών και Ροών.

Τα οφέλη της ένταξης των δύο νομών σε μία ενιαία Λειτουργική Περιφέρεια Προγραμματισμού είναι τα εξής :

1. Η έγκαιρη προετοιμασία των δύο Νομών, προκειμένου να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πρόταση, σύμφωνα με τα νέα δεδομένα, τις συνθήκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά και από τη διεύρυνση, καθώς επίσης και τις νέες τάσεις στον περιφερειακό προγραμματισμό και στις ακολουθούμενες πρακτικές διαμόρφωσης και εφαρμογής των προγραμμάτων.

2. Η Ανάδειξη της Νότιας Πελοποννήσου, ως ενιαίας Περιφέρειας Προγραμματισμού, στο πλαίσιο της Περιφέρειας Πελοποννήσου, η οποία μπορεί να προχωρήσει σε ενιαίο και ολοκληρωμένο σχεδιασμό, σε εξοικονόμηση πόρων στις αναπτυξιακές παρεμβάσεις και σε κοινή προσπάθεια αξιοποίησης αναπτυξιακών δυνατοτήτων.
3. Η Διαμόρφωση ενός μακροχρονίου και ολοκληρωμένου Αναπτυξιακού Προγράμματος, με ορίζοντα το 2020, που θα αξιοποιήσει το ΕΣΠΑ 2007-2013, θα κινητοποιήσει εθνικούς και τοπικούς πόρους και θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την προσέλκυση επενδυτών και την κινητοποίηση της τοπικής επιχειρηματικότητας.
4. Η Ενδυνάμωση του Ρόλου της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στον Αναπτυξιακό Σχεδιασμό και την ουσιαστική προώθηση της στρατηγικής της Ανάπτυξης από τη Βάση.

3.2. Γενικά χαρακτηριστικά των Νομών Μεσσηνίας – Λακωνίας

3.2.1. Γεωμορφολογικά στοιχεία

Ο **Νομός Λακωνίας** καταλαμβάνει το νοτιοανατολικό τμήμα της Περιφέρειας. Έχει έκταση 3.636 τ. χλμ. Στα βόρεια συνορεύει με το Νομό Αρκαδίας, στα ανατολικά επίσης με το Νομό Αρκαδίας και βρέχεται από το Μυρτώο Πέλαγος και το Λακωνικό κόλπο και στα δυτικά με το Νομό Μεσσηνίας, ενώ μικρό τμήμα του βρέχεται και από το Μεσσηνιακό κόλπο. Το βασικό χαρακτηριστικό του γεωγραφικού ανάγλυφου είναι η ρηξιγενής λεκάνη που σχηματίζεται μεταξύ των οροσειρών του Πάρνωνα και του Ταύγету, οι οποίες απολήγουν στα ακρωτήρια Μαλέα και Ταίναρο. Οι ορεινοί όγκοι καταλαμβάνουν το 32,79% της συνολικής έκτασης του Νομού, ενώ το 43,5% είναι ημιορεινές και το 23,72% πεδινές εκτάσεις.

Ο **Νομός Μεσσηνίας** έχει έκταση 2.991 τ.χλμ. και καταλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Στα βόρεια συνορεύει με το Νομό Ηλείας και στα ανατολικά με τους Νομούς Αρκαδίας και Λακωνίας, ενώ στα δυτικά, στα νότια και κατά ένα τμήμα στα ανατολικά, βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος και το Μεσσηνιακό κόλπο. Συνολικά οι ορεινοί όγκοι

καταλαμβάνουν το 40,17% της έκτασης του Νομού, ενώ το 25,9% είναι ημιορεινό και το 33,9 είναι πεδινό.

3.2.2. Πληθυσμός και Οικιστική Δομή

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001, έχει συνολικό πληθυσμό 632.955 κατοίκους και παρουσιάζει πληθυσμιακή πυκνότητα 40,9 κατοίκους ανά τ. χλμ. πρόκειται για μια από τις πιο αραιοκατοικημένες περιοχές της χώρας, καθώς η πυκνότητα αυτή είναι σημαντικά χαμηλότερη από την πυκνότητα σε επίπεδο χώρας, η οποία διαμορφώνεται στους 82,9 κατοίκους ανά τ. χλμ.

Η πληθυσμιακή εξέλιξη στην Περιφέρεια από το 1960 μέχρι και σήμερα, χαρακτηρίζεται από αρνητική μεταβολή. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας μειώθηκε στο διάστημα 1961 – 2001 κατά 5,29 %, ενώ στη χώρα κατά την ίδια περίοδο παρατηρήθηκε αύξηση, η οποία έφθασε το 30,4 %.

Η Περιφέρεια υπέστη έντονα πληθυσμιακά πλήγματα λόγω της μετανάστευσης που έλαβε χώρα κατά τη δεκαετία του '60, ενώ κατά τη δεκαετία του '70 ο πληθυσμός εξακολούθησε να μειώνεται, αλλά με σημαντικά χαμηλότερους ρυθμούς. Τάσεις ανάκαμψης αρχίζουν να διαφαίνονται από τη δεκαετία του '80 και μετά, χωρίς όμως να κατορθώσει ο πληθυσμός να φθάσει στα επίπεδα του 1960.

Οι Νομοί Αρκαδίας και Μεσσηνίας έχουν υποστεί τα σημαντικότερα πλήγματα, ενώ και ο Νομός Λακωνίας απώλεσε σημαντικό τμήμα του πληθυσμιακού δυναμικού του.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής (ΕΣΥΕ 2001), ο πληθυσμός παρουσιάζει έντονα στοιχεία ανισοκατανομής μεταξύ των Νομών, καθώς οι Νομοί Κορινθίας και Μεσσηνίας συγκεντρώνουν ποσοστό που φθάνει το 52 % του πληθυσμού της Περιφέρειας, ενώ το υπόλοιπο του πληθυσμού σχεδόν ισοκατανέμεται στους υπόλοιπους νομούς.

Παράλληλα, η πλειονότητα του πληθυσμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου που αντιστοιχεί σε ποσοστό 57 %, για το έτος 1991, κατοικεί σε αγροτικές περιοχές, το 24% κατοικεί σε αστικές περιοχές και το 19% σε ημιαστικές περιοχές. Ενώ, το 50% του πληθυσμού κατοικεί σε πεδινές περιοχές, το 20% σε ορεινές περιοχές και το 30% σε ημιορεινές.

Νομός Λακωνίας

Ο Νομός Λακωνίας με έκταση 3.636 τ.χλμ είναι ο δεύτερος σε έκταση νομός της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Ο πληθυσμός του αντιπροσωπεύει το 15,7% του πληθυσμού της Περιφέρειας και ανέρχεται κατά το 2001, σε 99.671 κατοίκους. Η πληθυσμιακή πυκνότητα είναι μόλις 27,4 κάτοικοι ανά τ. χλμ, όντας ο δεύτερος πιο αραιοκατοικημένος νομός της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Η μεταναστευτική κίνηση του νομού της δεκαετίας του '60 συντέλεσε αποφασιστικά στην πληθυσμιακή αποψίλωση που υπέστη ο Νομός. Με εξαίρεση τη δεκαετία του '80, ο πληθυσμός του Νομού συνέχισε να συρρικνώνεται από το 1961 μέχρι τις μέρες μας, έχοντας υποστεί συνολική μείωση 16% έως το 2001.

Ο πληθυσμός του Νομού κατοικεί σε ποσοστό 67 % σε αγροτικές περιοχές, ενώ το υπόλοιπο του πληθυσμού ισοκατανέμεται σε αστικές και ημιαστικές περιοχές. Οι περισσότεροι κάτοικοι διαμένουν σε πεδινές περιοχές σε ποσοστό 49 %, ενώ το 38% κατοικεί στις ορεινές, και το 14% στις ημιορεινές περιοχές του Νομού.

Η ηλικιακή πυραμίδα του Νομού παραπέμπει σε γηράσκοντα πληθυσμό, όπως αποδεικνύεται και από το δείκτη γήρανσης του Νομού που φθάνει το 118, 55.

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Ανασυγκρότησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης «Ιωάννης Καποδίστριας», ο Νομός Λακωνίας αποτελείται από 20 Νέους Δήμους και 2 Κοινότητες, εκ των οποίων μόνο ο Δήμος Σπάρτης έχει από 10.000 και άνω κατοίκους, ενώ η οντότητα των δήμων του νομού έχουν πληθυσμό από 2000 – 5000 κατοίκους. Εξαίρεση σ' αυτό αποτελούν οι Δήμοι Βοιών, Σκάλας και Μολάων που έχουν πληθυσμό μεταξύ 5000 – 10.000 κατοίκους. Τα πληθυσμιακά μεγέθη των Δήμων του Νομού Λακωνίας παρουσιάζονται στον χάρτη (με τους πληθυσμούς των οικισμών)

Η πληθυσμιακή εξέλιξη του πληθυσμού την περίοδο 1981 – 2001 των δήμων του Νομού Λακωνίας παρουσιάζεται στον χάρτη (μεταβολή πληθυσμού) Από αυτό προκύπτει ότι η πλειονότητα των δήμων κατά την περίοδο αυτή παρουσιάζει μείωση του πληθυσμού αφού 11 από τους 20 δήμους εμφανίζουν συνεχόμενη μείωση στις δυο δεκαετίες. Μόνο δυο δήμοι, οι Δήμοι Σπάρτης, Μονεμβασιάς και η Κοινότητα Ελαφονήσου παρουσιάζουν αύξηση, οι υπόλοιποι 7 δήμοι ενώ αρχικά παρουσίασαν τάσεις αύξησης του

πληθυσμού τους (1981 – 1991) τελικά μειώθηκε στην δεκαετία 1991 – 2001. Μόνη εξαίρεση δήμου που αρχικά παρουσίασε μείωση του πληθυσμού του (1981 – 1991) και στην συνέχεια ανάκαμψη (1991 – 2001) αποτελεί ο δήμος Ασωπού.

Νομός Μεσσηνίας

Ο πληθυσμός του Νομού Μεσσηνίας ανέρχεται σε 182.725 κατοίκους, αντιπροσωπεύοντας το 27,3% του πληθυσμού της Περιφέρειας για το 2001. η έκταση του είναι 2.991 τ. χλμ και η πληθυσμιακή πυκνότητα του είναι 57,8 κάτοικοι ανά τ. χλμ, όντας ο δεύτερος πιο πυκνοκατοικημένος νομός της Περιφέρειας.

Όπως και ο Νομός Λακωνίας, ο Νομός Μεσσηνίας υπέστη έντονη πληθυσμιακή συρρίκνωση, κυρίως λόγω της μετανάστευση κατά τη δεκαετία του '60. η πληθυσμιακή αποψίλωση συνεχίζεται και τις επόμενες δεκαετίες, με εξαίρεση τη δεκαετία του '80. Κατά την περίοδο 1961-2001 ο Νομός Μεσσηνίας απώλεσε το 18,47 % του πληθυσμού του.

Πρόκειται για έναν Νομό εντονότερα αστικοποιημένο από τον μέσο όρο της Περιφέρειας, ο δεύτερος πιο αστικοποιημένος νομός μετά την Αργολίδα, με ποσοστό αστικού πληθυσμού 29%. Το υπόλοιπο του πληθυσμού κατανέμεται κατά 55% σε αγροτικό και κατά 16% σε ημιαστικό πληθυσμό. Ο Νομός Μεσσηνίας συγκεντρώνει το χαμηλότερο ποσοστό πληθυσμού, συγκριτικά με τους υπόλοιπους νομούς της Περιφέρειας που κατοικεί σε ορεινές περιοχές, το οποίο διαμορφώνεται στο 12% κατά το 1991, ενώ το υπόλοιπο του πληθυσμού ισοκατανέμεται σε πεδινές και ημιορεινές περιοχές.

Η ηλικιακή πυραμίδα του πληθυσμού προσιδιάζει σε αυτή του Νομού Αρκαδίας, χωρίς όμως να είναι τόσο έντονη η παρουσία του πληθυσμού που γηράσκει, όπως φαίνεται από τον δείκτη γήρανσης που φθάνει το 106,67 (Αρκαδία 122,4 και Χώρα 77,3).

Ο Νομός Μεσσηνίας αποτελείται από 29 Νέους Δήμους και 2 Κοινότητες, εκ των οποίων μόνο ο Δήμος Καλαμάτας έχει πληθυσμό από 10.000 κατοίκους και άνω (συγκεκριμένα 61373 κάτοίκους). Στην συνέχεια ακολουθούν οι δήμοι Γαργαλιάνων, Κυπαρισσίας, Πύλου και Φιλιατρών με πληθυσμό από 5000 – 10.000 κατοίκους, ενώ όλοι οι υπόλοιποι δήμοι έχουν

πληθυσμό από 2000 – 5000 κατοίκους. Τα πληθυσμιακά μεγέθη των Δήμων του Νομού Μεσσηνίας παρουσιάζονται στον χάρτη . (με τους πληθυσμούς των οικισμών)

3.2.3. Οδικό Δίκτυο

Το οδικό δίκτυο των δύο Νομών είναι εκτεταμένο, με εξαίρεση την περιοχή του ορεινού όγκου του Ταυγέτου, όπου το δίκτυο των δημοτικών και κοινοτικών δρόμων είναι αραιό. Γενικά η σύνδεση των Δήμων και Κοινοτήτων ανά Νομό πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό από το υπάρχον επαρχιακό και κοινοτικό δίκτυο ασφαλτοστρωμένων δρόμων, αρκετά τμήματα του οποίου απαιτούν βελτιώσεις, διαπλατύνσεις και συντήρηση οδοστρώματος. Ένα μεγάλο μέρος των αναγκών έχει ήδη καλυφθεί μέσω έργων του Β' και Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (κυρίως από το Π.Ε.Π. Πελοποννήσου).

Η προσβασιμότητα προς τις περιοχές που παρουσιάζουν τουριστικό, διοικητικό, πολιτιστικό και περιβαλλοντικό ενδιαφέρον χαρακτηρίζεται ικανοποιητική, καθώς οι διάφορες περιοχές είναι στην πλειονότητά τους προσπελάσιμες. Η ποιότητα του οδικού δικτύου δεν είναι παντού καλή και ορισμένες περιοχές που αποτελούν δυνητικούς πόλους τουριστικού ενδιαφέροντος αντιμετωπίζουν δυσκολία στην πρόσβασή τους.

Οι κύριοι άξονες διακίνησης από τον Βορρά προς τον Νότο, μέσω των οποίων γίνεται η πρόσβαση προς τους δύο Νομούς, είναι οι εξής:

- Κόρινθος - Τρίπολη - Καλαμάτα
- Κόρινθος - Τρίπολη - Σπάρτη
- Πάτρα - Πύργος – Καλαμάτα

Η κύρια οδός διακίνησης μεταξύ των δύο Νομών είναι η οδός Σπάρτης - Καλαμάτας.

Τα κύρια συγκοινωνιακά δίκτυα μεταξύ των Νομών και εντός των Νομών είναι:

α. το οδικό δίκτυο της παράκτιας ζώνης Ελαία – Κυπαρισσία – Φιλιατρά – Γαργαλιάνοι - Πύλος – Μεθώνη – Χρυσοκελαριά.

β. το οδικό δίκτυο της παράκτιας ζώνης Κορώνη – Χράνοι – Πεταλίδι – Καλαμάτα.

γ. το οδικό δίκτυο της παράκτιας ζώνης Καλαμάτα - Καρδαμύλη – Στούπα – Αερόπολη.

δ. το οδικό δίκτυο Σπάρτη - Σκάλα – Μολάοι - Μονεμβασία.

ε. το οδικό δίκτυο Σπάρτη – Σκάλα - Μολάοι– Νεάπολη Βοϊών.

ζ. το οδικό δίκτυο Σπάρτη – Γύθειο – Αερόπολη – Γερολιμένας.

Τα υπόλοιπα δίκτυα τοπικής σημασίας συνδέουν τις πρωτεύουσες των Νομών ή των επαρχιών και την παράκτια ζώνη με την ενδοχώρα και διευκολύνουν την προσπέλαση των κατοίκων και των τουριστών.

3.2.4. Εκπαίδευση

3.2.4.1. Πρωτοβάθμια – Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Νομός Λακωνίας

Στον Νομό Λακωνίας λειτουργούν 65 Δημοτικά Σχολεία εκ των οποίων 25 ανήκουν στην Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, 17 στο 1^ο Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, 22 στο 2^ο Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς υπάρχει και ένα Ειδικό Δημοτικό Σχολείο. Οι Δήμοι του Νομού με τα περισσότερα Δημοτικά Σχολεία είναι ο Δήμος Σπάρτης με 7, 5 κανονικά 1 ιδιωτικό και 1 ειδικό δημοτικό σχολείο και ακολουθούν οι Δήμοι Γυθείου και Σκάλας με 2 Δημοτικά Σχολεία ο καθένας.

Όσον αφορά τα Νηπιαγωγεία στο Νομό Λακωνίας λειτουργούν 71, εκ των οποίων 25 ανήκουν στην Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, 18 στο 1^ο Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και 28 στο 2^ο Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι Δήμοι του Νομού με τα περισσότερα Νηπιαγωγεία είναι ο Δήμος Σπάρτης με 10, ακολουθούν οι Δήμοι Γυθείου και Σκάλας με 3 καθώς και οι Δήμοι Μολάων και Νεάπολης με 2.

Σε επίπεδο Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο Νομό Λακωνίας λειτουργούν 23 Γυμνάσια, 15 Λύκεια και 7 ΤΕΕ. Η κατανομή των σχολικών μονάδων δε διαφέρει απ' ότι και στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση, έτσι τα περισσότερα Γυμνάσια, Λύκεια και ΤΕΕ βρίσκονται στο Δήμο Σπάρτης, 7 (4

κανονικά, 1 μουσικό, 1 εσπερινό και 1 γυμνάσιο δεύτερης ευκαιρίας), 4 και 3 αντίστοιχα και ακολουθούν οι Δήμοι Γυθείου και Σκάλας με 2 Γυμνάσια ο καθένας.

Νομός Μεσσηνίας

Στον Νομό Μεσσηνίας λειτουργούν 88 Νηπιαγωγεία τα οποία είναι καταχωρημένα σε διαφορετικά γραφεία. Στο γραφείο της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκουν 22 νηπιαγωγεία, στο 1^ο γραφείο ανήκουν 15, στο 2^ο 31 και στο 3^ο 20. Τα περισσότερα Νηπιαγωγεία διαθέτει ο Δήμος Καλαμάτας, 25 στο σύνολο και ακολουθούν οι Δήμοι Κυπαρισσίας, Μεσσήνης και Φιλιατρών, με 3, 5 και 3 Νηπιαγωγεία, αντίστοιχα.

Όσον αφορά στα Δημοτικά σχολεία, ο Νομός Μεσσηνίας διαθέτει 110 σχολικές μονάδες, 21 από τις οποίες ανήκουν στη διεύθυνση Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, 20 στο 1^ο γραφείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, 37 στο 2^ο και 22 στο 3^ο. Οι περισσότερες σχολικές μονάδες βρίσκονται στο Δήμο Καλαμάτας, 23 στο σύνολο και ακολουθούν ο Δήμος Μεσσήνης με 4 και οι Δήμοι Κυπαρισσίας, Γαργαλιάνων και Φιλιατρών με 3 μονάδες στο κάθε Δήμο.

Σε επίπεδο Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο Νομό Μεσσηνίας λειτουργούν συνολικά 35 Γυμνάσια 27 Λύκεια και 10 ΤΕΕ. Από τα Γυμνάσια του Νομού τα 8 ανήκουν στην διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 12 στο 1^ο γραφείο και 15 στο 2^ο. Ο Δήμος Καλαμάτας έχει τις περισσότερες σχολικές μονάδες, πιο συγκεκριμένα διαθέτει 12 Γυμνάσια, εκ των οποίων τα 7 είναι κανονικά, 1 είναι πειραματικό, 1 μουσικό, 1 εσπερινό, 1 ιδιωτικό και 1 ΕΕΕΕΚ, 9 Λύκεια εκ των οποίων τα 6 είναι γενικά λύκεια, 1 είναι μουσικό, 1 είναι εσπερινό και ένα ιδιωτικό, όπως επίσης και 4 ΤΕΕ και 1 ΣΕΚ.

3.2.4.2 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Νομός Λακωνίας

Στον Νομό Λακωνίας και πιο συγκεκριμένα στη Σπάρτη, λειτουργεί, από το Σεπτέμβριο του 2003, η Σχολή Επιστημών Ανθρώπινης Κίνησης και

Ποιότητας Ζωής που αποτελεί τμήμα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και περιλαμβάνει τα δυο ακόλουθα τμήματα, Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού, του οποίου το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα τεσσάρων κατηγοριών, που είναι :

- *Αθλητικής Επιστήμης*: Θεωρητικής και Πρακτικής κατεύθυνσης (ομαδικά και ατομικά αθλήματα, χορός, Μαζικός Αθλητισμός)
Οργάνωσης & Διαχείρισης: Μίκρο- και Μακροοικονομία, Μαθηματικά, Λογιστική, Μάρκετινγκ, Μάνατζμεντ, Στρατηγικός Προγραμματισμός κλπ.
- *Δικαίου*: Εμπορικό, Διοικητικό, Αστικό, Αθλητικό κλπ
- *Διασυνδετικών μαθημάτων*: Πληροφορικής, Μεθοδολογία Έρευνας, Ξένες Γλώσσες

και το Τμήμα Νοσηλευτικής, το οποίο φιλοξενείται στο κτηριακό συγκρότημα του Γενικού Νοσοκομείου Σπάρτης, μέχρι να κατασκευαστεί ιδιόκτητο κτίριο του τμήματος, πλησίον του Νοσοκομείου. Σκοπός του τμήματος είναι να εκπαιδεύσει επαρκώς τους σπουδαστές σε υψηλό επίπεδο κυρίως σε Νοσηλευτικά θέματα, ώστε να καταστούν ικανοί να στελεχώσουν επιτυχώς τις Νοσηλευτικές μονάδες, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας φροντίδας τόσο στο Δημόσιο όσο και στον Ιδιωτικό φορέα.

Στη Σπάρτη επίσης λειτουργεί και το Τμήμα Τεχνολογίας Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας. Η λειτουργία του Τμήματος ξεκίνησε το Ακαδημαϊκό έτος 2005 – 2006. Το περιεχόμενο σπουδών του Τμήματος καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Επιστήμης και των Εφαρμογών της Πληροφορικής, της Οργάνωσης και Διαχείρισης Δικτύων Πληροφορικών Συστημάτων και των Τηλεπικοινωνιών με στόχο την δημιουργία ικανών στελεχών για τις αυξημένες ανάγκες της αγοράς σε θέματα πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών.

Νομός Μεσσηνίας

Στον Νομό Μεσσηνίας υφίσταται το Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΤΕΙ) Καλαμάτας και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου που λειτουργούν δύο από τα τμήματά του στην πόλη της Καλαμάτας.

Το Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΤΕΙ) Καλαμάτας με έδρα την Καλαμάτα, το οποίο πρώτα λειτουργούσε ως παράρτημα του ΤΕΙ Πάτρας και στη συνέχεια με ανάλογο ΦΕΚ ορίστηκε ως ξεχωριστό ίδρυμα. Στο Τμήμα του ΑΤΕΙ που βρίσκεται στην Καλαμάτα λειτουργούν 3 Σχολές με τα παρακάτω Τμήματα :

Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας (Σ.ΤΕ.Γ)

- Τμήμα Φυτικής Παραγωγής (Φ.Π.)
- Τμήμα Βιολογικών Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας (Βιο.ΘΕ.Κ.Α.)
- Τμήμα Τεχνολογίας Τροφίμων (ΤΕ.ΤΡΟ.)

Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας (Σ.Δ.Ο)

- Τμήμα Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας (Δ.Μ.Υ.Π.)
- Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ.Α.)
- Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής (ΧΡΗΜ.Ε.)

Σχολή Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας (Σ.Ε.Υ.Π.)

- Τμήμα Λογοθεραπείας

Τα τμήματα Φυτικής Παραγωγής και Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας λειτούργησαν για πρώτη φορά κατά το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 1989-1990. Τα Τμήματα Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας και Τοπικής Αυτοδιοίκησης λειτούργησαν για πρώτη φορά κατά το Χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 1993-1994.

Το Τμήμα Λογοθεραπείας του Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας ιδρύθηκε το 2009 (ΦΕΚ 44/2009) και είναι ένα από τα τρία Τριτοβάθμια Εκπαιδευτικά Ιδρύματα τετραετούς φοίτησης στην Ελλάδα, που παρέχει εκπαίδευση σε θέματα παθολογίας Λόγου, Ομιλίας και Φωνής. Οι πρώτοι σπουδαστές θα εγγραφούν στο Τμήμα για το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010. Το ΤΕΙ διαθέτει επίσης ένα τμήμα το οποίο λειτουργεί στη Σπάρτη.

Το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (ιδρύθηκε με το Π.Δ. 13/2000) έχει ως έδρα την Τρίπολη ενώ σχολές λειτουργούν στις πρωτεύουσες των Νομών της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Στόχος της ίδρυσης και λειτουργίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου είναι η δημιουργική συμβολή στην ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελληνική περιφέρεια, με υψηλές ποιοτικές προδιαγραφές που να ανταποκρίνονται ως προς το περιεχόμενο των σπουδών, την έρευνα και τη διδασκαλία στις απαιτήσεις ενός σύγχρονου Πανεπιστημίου με εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή εμβέλεια. Τα πρώτα τμήματα του Πανεπιστημίου που ξεκίνησαν να λειτουργούν το Σεπτέμβριο του 2002 ήταν το Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών & Επιστήμης και το Τμήμα Τεχνολογίας Τηλεπικοινωνιών της Σχολής Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας.

Στον Νομό Μεσσηνίας και συγκεκριμένα στην πόλη της Καλαμάτας λειτουργούν δυο Τμήματα του Πανεπιστημίου:

A) Το τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτιστικών Αγαθών το οποίο έχει ως αποστολή :

α) να καλλιεργεί και να προάγει τη γνώση για την ιστορία, την αρχαιολογία και τη διαχείριση των πολιτισμικών αγαθών με έμφαση στην ανάπτυξη της επιστήμης στους τομείς της Ιστορίας της Ελλάδας και της Ευρώπης, της επιγραφικής, της ενάλιας αρχαιολογίας καθώς και της διαχείρισης μνημείων και της Μουσειολογίας,

β) να παρέχει στους φοιτητές και τις φοιτήτριες τα απαραίτητα εφόδια που εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία,

γ) να οργανώνει μεταπτυχιακές σπουδές που οδηγούν στην κατάρτιση επιστημόνων με εξειδικευμένες γνώσεις σε επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του Τμήματος και

δ) να συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμικών σπουδών σε συνδυασμό με τις σύγχρονες μορφές διαχείρισης των πολιτισμικών αγαθών και τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Το Τμήμα στην πλήρη του ανάπτυξη προβλέπεται να χωρίζεται σε δύο Τομείς:

- Τομέας Ιστορίας & Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών
- Τομέας Αρχαιολογίας & Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών

Β) Το Τμήμα Φιλολογίας έχει ως αποστολή:

α) να καλλιεργεί και να προάγει τη γνώση για την κλασική και σύγχρονη ελληνική και ξένη λογοτεχνία και γλωσσολογία και να μελετά τα φιλοσοφικά ρεύματα που επηρεάζουν την εξέλιξή τους,

β) να παρέχει στους φοιτητές και τις φοιτήτριες τα απαραίτητα εφόδια που εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία,

γ) να οργανώνει μεταπτυχιακές σπουδές που οδηγούν στην κατάρτιση επιστημόνων με εξειδικευμένες γνώσεις σε επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του Τμήματος και

δ) να συμβάλλει στη μελέτη της επίδρασης της βυζαντινής κληρονομιάς στον ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτισμό και των στοιχείων που διαμορφώνουν σήμερα την οικουμενικότητά του.

Το Τμήμα στην πλήρη του ανάπτυξη προβλέπεται να χωρίζεται σε τέσσερις Τομείς:

α) Τομέας Κλασικής Φιλολογίας

β) Τομέας Βυζαντινής Φιλολογίας και Λαογραφίας

γ) Τομέας Νεοελληνικής Φιλολογίας

δ) Τομέας Γλωσσολογίας

Το Τμήμα Φιλολογίας θα συνδυάσει τα παραδοσιακά γνωστικά αντικείμενα με νέες ειδικότητες.

3.2.5. Υγεία – Πρόνοια

Η υγεία και οι παρεχόμενες υγειονομικές υπηρεσίες αφενός αποτελούν σοβαρό δείκτη του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων μιας περιοχής, αφετέρου είναι μια από τις παραμέτρους, οι οποίες συμβάλλουν και υποβοηθούν την ανάπτυξη υψηλών τουριστικών υπηρεσιών.

Η δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια νοσοκομειακή περίθαλψη στην Περιφέρεια Πελοποννήσου στηρίζεται σ' ένα εκτεταμένο δίκτυο νοσοκομείων, νομαρχιακής και περιφερειακής εμβέλειας, τα οποία καλύπτουν τόσο τις αστικές και ημιαστικές περιοχές όσο και τις αγροτικές περιοχές της Περιφέρειας.

Οι υπηρεσίες υγείας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου συνολικά παρέχονται από τις υπάρχουσες υποδομές των 16 θεραπευτηρίων και των τριάντα ένα (31) Κέντρων Υγείας, με τα Περιφερειακά τους ιατρεία. Στην Τρίπολη λειτουργεί το Περιφερειακό Νοσοκομείο Πελοποννήσου, ενώ σε όλες τις πόλεις – πρωτεύουσες των νομών, αλλά και σε ημιαστικά κέντρα της Περιφέρειας, λειτουργούν νοσοκομειακές μονάδες, οι οποίες, είτε είναι νεότευκτες, είτε έχουν πρόσφατα βελτιώσει σ' ένα βαθμό την κτιριακή τους υποδομή και τον εξοπλισμό τους. Οι συνολικές κλίνες θεραπευτηρίων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου φθάνουν τις 1860 το έτος 2003, από τις οποίες οι 1734 περίπου είναι δημόσιες. Στη Περιφέρεια λειτουργούν εννέα (9) δημόσια νοσοκομεία, στα οποία αναφέρονται και οι δημόσιες κλίνες, καθώς και επτά (7) ιδιωτικά θεραπευτήρια / κλινικές, με 126 κλίνες. Η εξυπηρέτηση του αστικού πληθυσμού της Περιφέρειας καλύπτεται από τις νοσοκομειακές μονάδες ακόμα και για την πρωτοβάθμια περίθαλψη, στα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων, ενώ ο πληθυσμός της υπαίθρου καλύπτεται για την πρωτοβάθμια από τα Κέντρα Υγείας και τα περιφερειακά ιατρεία. Για τη δευτεροβάθμια περίθαλψη ο πληθυσμός της υπαίθρου καλύπτεται από τις είκοσι μία (21) νοσοκομειακές μονάδες της Περιφέρειας, ενώ δεν υπάρχει υποδομή τριτοβάθμιας περίθαλψης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Το επίπεδο παροχής υπηρεσιών περίθαλψης / υγείας σε γενικές γραμμές παρουσιάζει ελλείψεις, κυρίως στην ύπαιθρο / αγροτικές περιοχές λόγω, χωροθέτησης των Κέντρων Υγείας σε σχέση με τη διάρθρωση των ΟΤΑ, σε συνδυασμό με τις ελλείψεις σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, ενώ και στις νοσοκομειακές μονάδες της Περιφέρειας παρατηρούνται ελλείψεις σε αριθμό ιατρικών ειδικοτήτων.

Νομός Μεσσηνίας

Ειδικότερα για το Νομό Μεσσηνίας αναφέρουμε παρακάτω τις υφιστάμενες υγειονομικές υποδομές καθώς και τις ελλείψεις και αδυναμίες του Νομού.

Στο Νομό Μεσσηνίας λειτουργεί από τον Ιούνιο του 2000 το Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Καλαμάτας σε νέες κτιριολογικές εγκαταστάσεις με νέο ιατροτεχνολογικό και ξενοδοχειακό εξοπλισμό. Πιο συγκεκριμένα, το νέο Νοσοκομείο βρίσκεται σε οικόπεδο 48 στρεμμάτων και είναι στεγασμένο σε 22390 τ.μ. Τα νέα κτίρια ανταποκρίνονται στα πρότυπα μιας υπερσύγχρονης νοσοκομειακής μονάδας και τοποθετούν το νοσοκομείο της Καλαμάτας σε μια από τις πρώτες θέσεις σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ωστόσο στον οργανισμό προβλέπονται χωρίς όμως να λειτουργούν επί του παρόντος, λόγω ελλείψεως προσωπικού, τα εξής τμήματα και μονάδες : Μονάδα Εμφραγμάτων, Μονάδα Προώρων, Μονάδα Φυσιοθεραπείας και Ψυχιατρικό Τμήμα. Οι ανεπτυγμένες κλίνες στο νοσοκομείο είναι 307 (δείκτης κλίνες / 1000 κατοίκους Νομού Μεσσηνίας :1,84), ενώ το σύνολο του Νοσηλευτικού Προσωπικού ανέρχεται στα 218 άτομα.

Στο Νοσοκομείο υλοποιείται Πράξη με τίτλο : Λειτουργία Κέντρου Ψυχικής Υγείας στην Καλαμάτα, που είναι ενταγμένη στο «Υγεία – Πρόνοια» 2000 – 2006 στον άξονα προτεραιότητας 2 «Ψυχικής υγείας» Μέτρο 2.3. με συγχρηματοδότηση 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Επιπρόσθετα στο Νομό Μεσσηνίας λειτουργεί το Νοσοκομείο Κυπαρισσίας το οποίο είναι κατασκευασμένο άνω της 50 ετίας με τεράστιες φθορές και ελλείψεις. Η καινούργια πτέρυγα είναι μικρή και δεν καλύπτει τις σύγχρονες ανάγκες περίθαλψης.

Νομός Λακωνίας

Στο Νομό Λακωνίας λειτουργούν σήμερα δύο Γενικά Νοσοκομεία, το Γενικό Νοσοκομείο Σπάρτης «Ιωάννη και Αικατερίνης Γρηγορίου», το οποίο διαθέτει και Μονάδα Τεχνητού Νεφρού, και το Γενικό Νοσοκομείο Κ.Υ. Μολάων.

Οι κλίνες θεραπευτηρίων στο Νομό Λακωνίας φθάνουν τις 237 το έτος 1999 (δείκτης κλίνες / 1000 κατοίκους Νομού Λακωνίας :2,55). Η εξέλιξη του

αριθμού των γιατρών στο Νομό ακολουθεί επίσης ανοδική πορεία, που αυξήθηκαν σε 243 το έτος 1999.

3.2.6. Χρήσεις Γης

Το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης στους Περιφέρειας Πελοποννήσου καταλαμβάνουν τα δάση με ποσοστό 48,2% στους συνολικής έκτασης, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τη χώρα είναι 43,92%. Η καλλιεργήσιμες εκτάσεις και αγραναπαύσεις αποτελούν το 39,94% της έκτασης της Περιφέρειας, ποσοστό που κινείται κοντά στον εθνικό μέσο όρο, που κυμαίνεται στο 38,40%. Οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν το 6,15% της συνολικής έκτασης στους Περιφέρειας Πελοποννήσου, έναντι 10,95% του συνόλου της χώρας. Οι άλλες χρήσεις αντιπροσωπεύουν το 5,72% της συνολικής έκτασης και περιλαμβάνουν τις εκτάσεις που καταλαμβάνουν οι οικισμοί, οι πλατείες, οι δρόμοι και οι εκτάσεις που καλύπτονται από νερά. Ειδικότερα οι εκτάσεις που περιλαμβάνουν αστική οικοδόμηση καταλαμβάνουν το 1,16% της συνολικής έκτασης.

Από τα παραπάνω δεδομένα συμπεραίνεται ότι στην Περιφέρεια Πελοποννήσου υπερέχει σημαντικά το ποσοστό της δασικής γης (48,20%) μαζί με το ποσοστό των καλλιεργήσιμων εκτάσεων (39,94%) σε σχέση με τους βοσκότοπους (10,95%), αλλά και του ποσοστού των υπολοίπων χρήσεων (5,72%).

Όσον αφορά στην κατανομή των χρήσεων γης ανά Νομό, στους Νομούς Αργολίδας, Αρκαδίας και Λακωνίας κυριαρχούν τα δάση, ενώ στους Νομούς Κορινθίας και Μεσσηνίας κυριαρχούν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις.

Το 48,2% στους έκτασης στους Περιφέρειας με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, καλύπτεται από δάση τα οποία εντοπίζονται κυρίως στα δασικά συμπλέγματα του Ταυγέτου, του Μαινάλου και του Πάρνωνα και στην ορεινή Κορινθία. Κάποια από αυτά τα δάση (σε μικρή κλίμακα) είναι βιομηχανικά, όπου παράγονται διάφορα προϊόντα ξυλείας.

Σε επίπεδο Περιφέρειας, στον Ν. Αρκαδίας συγκεντρώνεται το 38,90% των βοσκοτόπων στους περιφέρειας, με τους Ν. Αργολίδας και Λακωνίας να

ακολουθούν (25,65% και 21,46% αντίστοιχα). Η μελισσοκομία συγκεντρώνεται κυρίως στους Νομούς Αργολίδας, Λακωνίας και Μεσσηνίας.

Σε ό,τι αφορά τον τουρισμό, σε επίπεδο περιφέρειας, οι παραλιακές περιοχές των νομών Αργολίδας, Κορινθίας και Μεσσηνίας είναι αυτές που συγκεντρώνουν στους περισσότερες ξενοδοχειακές μονάδες.

Οι Νομοί στους χώρας κατατάσσονται κατά την ΕΣΥΕ σε 3 κατηγορίες σχετικά με τη μορφολογία του εδάφους: πεδινές, ημιορεινές και ορεινές. Σύμφωνα με την πιο πάνω διάκριση και την απογραφή 1991 στους Ν. Λακωνίας και Μεσσηνίας ισχύουν τα εξής:

Πίνακας 3.2.6.α.
Μορφολογία εδάφους (χιλ. στρ.)

Περιοχή	Πεδινές	Ημιορεινές	Ορεινές	Σύνολο
Λακωνίας	849,3	1595	1192,5	3636,9
Μεσσηνίας	1021,8	756,6	1203,3	2991,7
Περιφέρεια	3083,9	4645,1	7763,3	15490,4

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991

Όσον αφορά στις χρήσεις στην περιοχή μελέτης, το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης του Ν. Λακωνίας καταλαμβάνουν τα δάση με ποσοστό 50,63% της συνολικής έκτασης του νομού, ακολουθούν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με ποσοστό 37,57%, οι βοσκότοποι (5,62%), οι εκτάσεις οικισμών (κτίρια, δρόμοι κλπ) με ποσοστό 1,03%, ενώ οι άλλες εκτάσεις καταλαμβάνουν το 4,93% της έκτασης του νομού. Τελευταίες στην κατάταξη έρχονται οι εκτάσεις που καλύπτονται από νερά (0,21%). Το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης των δασών ημιφυσικών εκτάσεων στο Ν. Λακωνίας καταλαμβάνουν συνδυασμοί θαμνώδους ή/και ποώδους βλάστησης (74,36% του συνόλου των δασικών εκτάσεων) και μόλις το 14,81% συνιστά τα δάση. Το μεγαλύτερο τμήμα των καλλιεργήσιμων εκτάσεων συνιστούν οι ετερογενείς γεωργικές περιοχές που καλύπτουν ποσοστό 60,25% του συνόλου των καλλιεργήσιμων εκτάσεων του νομού, με τις μόνιμες καλλιέργειες να ακολουθούν (38,61%).

Σχετικά με τη γεωργική γη στο Νομό Λακωνίας εντοπίζεται στις πεδινές εκτάσεις της Σπάρτης, της Σκάλας, των Μολάων, του Γυθείου και της

Νεάπολης. Περιλαμβάνει εκτάσεις καλυπτόμενες κυρίως από ελιές και πορτοκαλιές.

Το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης του Ν. Μεσσηνίας καταλαμβάνουν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με ποσοστό 53,87% της συνολικής έκτασης του νομού, αναλογία που θεωρείται ιδιαίτερα υψηλή ως προς το ποσοστό της Περιφέρειας (39,94%) και το αντίστοιχο της χώρας (38,40%), η δασική γη ακολουθεί με ποσοστό 39,67%, οι βοσκότοποι συνιστούν μόλις το 1,87% της συνολικής έκτασης του νομού, οι εκτάσεις οικισμών (κτίρια, δρόμοι κλπ) καταλαμβάνουν το 1,55%, ενώ οι άλλες εκτάσεις καταλαμβάνουν το 2,75% της έκτασης του νομού. Τελευταίες στην κατάταξη έρχονται οι εκτάσεις που καλύπτονται από νερά (0,29%). Το μεγαλύτερο τμήμα των καλλιεργήσιμων εκτάσεων συνιστούν οι ετερογενείς γεωργικές περιοχές που καλύπτουν ποσοστό 33,99% του συνόλου των καλλιεργήσιμων εκτάσεων του νομού, με τις μόνιμες καλλιέργειες να ακολουθούν (17,37%). Το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης των δασών ημιφυσικών εκτάσεων στο Ν. Μεσσηνίας καταλαμβάνουν συνδυασμοί θαμνώδους ή/και ποώδους βλάστησης (27,49% του συνόλου των δασικών εκτάσεων) και μόλις το 7,09% συνιστά τα δάση. Οι σημαντικότερες ενότητες γεωργικής γης στο Ν. Μεσσηνίας εντοπίζονται στις παραλιακές ζώνες του Μεσσηνιακού Κόλπου και της Τριφυλλίας στην κοιλάδα του Παμίσου και κατά μήκος του εσωτερικού οδικού άξονα Καλού Νερού – Κοπανακίου – Δωρίου – Αλλαγής.

Τα δίκτυα άρδευσης του Ν. Λακωνίας είναι:

Περιοχή Γυθείου – Πετροβουνίου

Περιοχή Ασωπού

Περιοχή Αιγίων

Περιοχή Δαιμονίας

Περιοχή Νεάπολης – Αγ. Γεωργίου

Τα δίκτυα άρδευσης του Ν. Μεσσηνίας είναι:

Αρδευτικό Παμίσου (ποτάμι)(αρδεύονται 20.000στρ)

Αρδευτικό Αλαγονίας (πηγές)(αρδεύονται 900στρ)

Αρδευτικό Πανιπερίου (πηγές)(αρδεύονται 800στρ)

Αρδευτικό Πεταλιδίου (πηγές – κοινοτικό0 (αρδεύονται 150στρ)

Αρδευτικά Καρτερόλι – Πιπερίτσα (αρδεύονται 800στρ)
Αρδευτικό Δωρίου-Ψαρίου(πηγές)(αρδεύονται 700στρ)
Οι λοιπές περιοχές αρδεύονται από αρδευτικές γεωτρήσεις όπως:
Ομάδα αρδευτικών γεωτρήσεων περίπου 30 Άνω Μεσσηνίας
Ομάδα αρδευτικών γεωτρήσεων περίπου 6, Εξοχικού -Φιλιατρών

Οι παραλιακές ζώνες του Μεσσηνιακού Κόλπου και της Τριφυλίας, οι εκτάσεις στην κοιλάδα του Παμίσου και κατά μήκος του εσωτερικού οδικού άξονα Καλού Νερού – Κοπανακίου – Δωρίου – Αλλαγής, αποτελούν τη γεωργική γη του Ν. Μεσσηνίας.

Οργανωμένες κτηνοτροφικές / πτηνοτροφικές μονάδες υπάρχουν 2 (χοιροτροφικές μονάδες στο Μαυρομάτιο (Παμίσου) και στην Ανθούσα) στο Ν. Μεσσηνίας και 1 (πτηνοτροφική μονάδα στο Καστόρειο) στο Ν. Λακωνίας.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου λειτουργούν 39 μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας. Από αυτές μόλις μία είναι εκτατικής μορφής και πρόκειται για τη λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας Μεσσηνίας. Στον Ν. Μεσσηνίας εκτός από την μονάδα της Γιάλοβας, υπάρχουν και τα ιχθυοτροφεία στο Πόρτο Λόγγο – Νήσος Μπόμπα και στον όρμο Ναυαρίνου, που πρόκειται για πλωτούς κλώβους (τσιπούρα, λαβράκι) και μια μονάδα οστρακοκαλλιέργειας στις πηγές του ποταμού Πάμισου (πηγή: Μελέτη χωρικών επιπτώσεων, Κ. Δασκαλάκης, 1997). Στον Ν. Λακωνίας δεν υπάρχουν μονάδες υδατοκαλλιεργειών.

Σε ότι αφορά τον ορυκτό πλούτο στην περιοχή μελέτης, κοιτάσματα λιγνίτη εντοπίζονται στην Κυπαρισσία και στην Αγ. Μαρίνα (όρια Ν. Μεσσηνίας και Ν. Ηλείας) για τις ανάγκες της ΔΕΗ. Στο Ν. Μεσσηνίας επίσης, υπάρχει σημαντική ποσότητα λιγνίτου στην περιοχή της Κορώνης, που ανήκει στην εταιρία ΛΑΡΚΟ και προς το παρόν δεν γίνεται εκμετάλλευσή της. Συγκεκριμένα στο Ν. Λακωνίας υπάρχουν λατομεία σε 4 περιοχές και στο Ν. Μεσσηνίας σε 2 περιοχές:

Ν. Λακωνίας

Περιοχή Πετροβουνίου Βαρβίτσας (Μάρμαρο Πάρνωνα)
Περιοχή Χαρούδας Δυρού (Μάρμαρο Μάνης)
Περιοχή Προάστιος (Πωρόλιθοι)
Περιοχή Μίνα (μάρμαρο Μάνης)

N. Μεσσηνίας

Περιοχή Σταυροπήγι (μάρμαρο Μάνης)

Περιοχή Πολιανής (μάρμαρο Μάνης)

Όσον αφορά στον κλάδο της βιομηχανίας – βιοτεχνίας που συμπεριλαμβάνει μικρές μονάδες που εξυπηρετούν την τοπική αγορά, αυτές χωροθετούνται εντός των οικισμών ή στον εξωαστικό χώρο, κυρίως κατά μήκος των αξόνων. Τέτοιες θέσεις εντοπίζονται στην Καλαμάτα κατά μήκος του άξονα Καλαμάτα – Μεσσήνη και στη Σπάρτη κατά μήκος της Εθνικής οδού προς Γύθειο.

3.2.7. Τουρισμός – Πολιτισμός

Πολιτιστικοί πόροι των Νομών Λακωνίας – Μεσσηνίας

Και οι δύο νομοί διαθέτουν σημαντικό πολιτιστικό κεφάλαιο όσον αφορά στους αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους και τα μνημεία όλων των εποχών από την αρχαιότητα έως τους νεώτερους χρόνους. Στο πολιτιστικό κεφάλαιο αυτό συγκαταλέγονται επίσης η αρκετά καλή σύγχρονη πολιτιστική υποδομή (μουσεία, βιβλιοθήκες, πολιτιστικά κέντρα, κ.λπ.) και πνευματική και καλλιτεχνική δράση (συνέδρια, φεστιβάλ κ.λπ.).

Αρχαιολογικοί και ιστορικοί χώροι και μνημεία

Στη Μεσσηνία υπάρχουν οι δύο πολύ σημαντικοί και αξιοποιημένοι αρχαιολογικοί χώροι, το ανάκτορο του Νέστορος κοντά στην Πύλο και η αρχαία πόλη της Μεσσήνης. Οι υπόλοιποι αρχαιολογικοί χώροι και στους δύο νομούς, μερικοί από τους οποίους είναι πολύ σημαντικοί, δεν έχουν ακόμη οργανωθεί σε επισκέψιμους χώρους και δεν είναι κατά συνέπεια ευρέως γνωστοί.

Μεσαιωνικά Μνημεία

Καταρχάς, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει για την υστεροβυζαντινή πόλη του Μυστρά στη Λακωνία, η οποία συγκαταλέγεται στα μνημεία της ***Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς***, ενταγμένα στον σχετικό κατάλογο της UNESCO.

Άλλα σημαντικά μεσαιωνικά μνημεία είναι η Μονεμβασία στη Λακωνία και τα κάστρα της Πύλου και της Μεθώνης.

Παραδοσιακοί οικισμοί

Πολύ γνωστοί και με μεγάλο ενδιαφέρον είναι οι οικισμοί της Μάνης, κυρίως της Λακωνικής, όπως η Βάθεια.

Διατηρητέα κτήρια

Μεγάλος είναι ο αριθμός των κτηρίων που έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα. Εκτός από τα πυργόσπιτα της Μάνης, τα περισσότερα είναι δημόσια κτήρια του τέλους του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα καθώς και αρκετές ιδιωτικές οικίες.

Μουσεία και Συλλογές

Από τα *Αρχαιολογικά Μουσεία* τα γνωστότερα είναι της Σπάρτης, της Καλαμάτας και της Χώρας, ενώ αξιόλογα είναι επίσης και εκείνα της Πύλου και της Μεσσήνης.

Το μόνο σημαντικό *Βυζαντινό Μουσείο* είναι του Μυστρά, αλλά ενδιαφέρον παρουσιάζει και η Συλλογή Μονεμβασίας.

Τα σημαντικότερα *Ιστορικά και Λαογραφικά Μουσεία* είναι το Ιστορικό – Εθνολογικό Μουσείο Μάνης στο Γύθειο, το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Καλαμάτας και το Μουσείο του οχυρού συγκροτήματος των Τρουπάκηδων – Μούρτζινων στην Καρδαμύλη.

Η σπουδαιότερη *Πινακοθήκη* βρίσκεται στη Σπάρτη, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι Πινακοθήκες στην Καλαμάτα.

Από τα *Ειδικά Μουσεία* ξεχωρίζει το εξαιρετικό Μουσείο της Ελιάς και του Λαδιού στη Σπάρτη.

Βιβλιοθήκες

Οι Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες Σπάρτης και Καλαμάτας είναι οι πλέον αξιόλογες.

Πολιτιστικοί Σύλλογοι και Ιδρύματα

Από τον μεγάλο αριθμό πολιτιστικών συλλόγων και ιδρυμάτων των δύο νομών οι πλέον δραστήριοι είναι το Σαΐνοπούλειο Ίδρυμα και η Πνευματική Εστία στη Σπάρτη.

Δημοτικές Επιχειρήσεις Πολιτιστικής Ανάπτυξης και Πολιτιστικά Κέντρα

Αναμφισβήτητα η πιο δραστήρια και αξιόλογη είναι η Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Καλαμάτας που έχει συνδεθεί με γνωστούς θεσμούς, όπως το Διεθνές Κέντρο Χορού και το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Καλαμάτας. Από τα Πολιτιστικά Κέντρα αξίζει να αναφερθεί το Πανταζοπούλειο Πνευματικό Κέντρο στην Καλαμάτα.

Υποδομές Θεάτρου, Κινηματογράφου, Μουσικής, Χορού

Ιδιαίτερα αξιόλογη θεατρική δραστηριότητα αναπτύσσει το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Καλαμάτας. Στον τομέα του *Κινηματογράφου* λειτουργούν κινηματογραφικές λέσχες στη Σπάρτη και την Καλαμάτα, όπου οργανώνεται και το Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ. Αξιόλογη *μουσική* κίνηση παρατηρείται από τα ωδεία και τις φιλαρμονικές των δύο μεγάλων πόλεων, της Σπάρτης και της Καλαμάτας καθώς και από τις φιλαρμονικές διαφόρων μικρότερων πόλεων, ενώ στον τομέα του *χορού* υπερτερεί η Καλαμάτα με τη Δημοτική Σχολή Χορού και το Διεθνές Κέντρο Χορού.

Πολιτιστικές Εκδηλώσεις

Το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού της Καλαμάτας είναι πολιτιστική εκδήλωση διεθνούς εμβέλειας, ενώ μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν το Πολιτιστικό Φεστιβάλ Σπάρτης στο Σαΐνοπούλειο Αμφιθέατρο, τα Παλαιολόγια στο Μυστρά και τα Νεστόρεια στο Δήμο Νέστορος Μεσσηνίας.

Προοπτικές Τουριστικής Ανάπτυξης

Η Νότια Πελοπόννησος αποτελεί αναμφίβολα μία γεωγραφική περιοχή με ιδιαίτερες προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης. Με δεδομένο ότι οι σύγχρονες τάσεις τουριστικής ανάπτυξης επιβάλλουν την εξατομίκευση του προϊόντος, την μετάβαση του επισκέπτη στον τόπο διαμονής με ανταγωνιστικές τιμές και σύγχρονα μέσα μεταφοράς και την υιοθέτηση εναλλακτικών και ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων αλλά και πολύ εξειδικευμένων. Εξειδικευμένες δραστηριότητες όπως ο αγροτουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός (το γκολφ, η ιππασία, η ποδηλασία, κ.ά.), ο θρησκευτικός τουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, κλπ. μπορούν να αποτελέσουν το συγκριτικό πλεονέκτημα για την περιοχή. Ιδιαίτερη δυναμική αλλά και αντιθέσεις δημιουργεί το θέμα της παραθεριστικής κατοικίας και η αγορά β' κατοικίας σε μία διαφορετική της χώρας διαμονής, χώρα αποτελούν μία από τις σύγχρονες τάσεις του τομέα.

Ορισμένες γενικές προτάσεις που μπορούν να διατυπωθούν σε σχέση με τα παραπάνω και την υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στους δύο Νομούς είναι οι εξής:

1. Αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Νότιας Πελοποννήσου και η ανάπτυξη εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων.

Η ανάπτυξη ανταγωνιστικών πόλων σε άλλες χώρες της Μεσογείου (π.χ. Ιταλία, Τουρκία) με οικονομικότερα πακέτα και συχνά υψηλότερο βαθμό συμμόρφωσης προς τις ανάγκες των τουριστών, καθιστά την ποιοτική αναβάθμιση του τοπικού τουριστικού προϊόντος κύρια προτεραιότητας για τους δύο Νομούς. Ο πολυθεματικός χαρακτήρας του χώρου είναι ίσως το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα της Νότιας Πελοποννήσου, στη βάση των νέων απαιτήσεων της διεθνούς αγοράς. Η περιοχή προσφέρεται για διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος ανάλογα με τις απαιτήσεις του τουρίστα, π.χ. για υψηλές υπηρεσίες και τουρισμό γκολφ, για κάμπινγκ, θρησκευτικές διαδρομές κ.λπ. Προφανώς η ενίσχυση της προσβασιμότητας και η συγκρότηση ολοκληρωμένων μεταφορικών δικτύων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση (Παράρτημα 3^ο- Πίνακας 9).

2. Αξιοποίηση περιοχών που δεν έχουν αναπτυχθεί τουριστικά βάσει των επιταγών του αειφορικού τουρισμού.

Η ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές και η ήπια ανάπτυξη παραθεριστικών δραστηριοτήτων στις παράκτιες περιοχές πρέπει να πραγματοποιηθούν βάσει στρατηγικής που να ενισχύει την αειφορική τουριστική ανάπτυξη.

3. Διεύρυνση της τουριστικής περιόδου.

Η αντιμετώπιση του φαινομένου της εποχικότητας αποτελεί κύριο στόχο για τη Νότια Πελοπόννησο παρά το γεγονός ότι το φαινόμενο δεν είναι έντονο σε όλες τις περιοχές της. Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι σε θέση να διευρύνουν την τουριστικής περιόδου εφόσον δεν έχει υποχρεωτικά εποχιακό χαρακτήρα.

4. Σύνδεση του τουριστικού τομέα με τον πρωτογενή.

Η ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού στις περισσότερες περιοχές της χώρας λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό ανταγωνιστικά με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας και ιδιαίτερα με την πρωτογενή παραγωγή, τουλάχιστον σε επίπεδο απασχόλησης. Είναι ωστόσο δυνατό η σχέση μεταξύ αυτών των δύο τομέων της οικονομίας να γίνει σε ένα βαθμό συμπληρωματική, εξυπηρετώντας ταυτόχρονα και την ανάγκη για ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη. Στη Μεσσηνία και τη Λακωνία ο τουρισμός δεν δημιούργησε τόσο έντονη πίεση στην αγροτική παραγωγή όσο στις τουριστικές νησιωτικές περιοχές. Η ενίσχυση του γαστρονομικού και οινικού τουρισμού που στηρίζεται σε τοπικά προϊόντα και ο εμπλουτισμός της αγροτουριστικής δραστηριότητας με λειτουργίες και υποδομές είναι δυνατόν να αμβλύνουν την ανταγωνιστική σχέση τουρισμού – πρωτογενούς παραγωγής ενισχύοντας και τις δύο δραστηριότητες.

5. Χρήση ΤΠΕ στον Τουρισμό

Η χρήση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στον Τουρισμό κρίνεται απαραίτητη σε όλα τους επιμέρους τομείς του και η υστέρηση στον τομέα αυτό μπορεί να δημιουργήσει μειονέκτημα. Ένα ειδικό εργαλείο μάρκετινγκ τουρισμού, με εντυπωσιακή άνοδο στην χρήση του, αποτελεί το

διαδίκτυο. Η διαδικασία που συνδέει το internet με τον τουρισμό, έχει επικρατήσει να αναφέρεται ως e-tourism, υποκατηγορίες αυτής είναι τα e-booking, e-ticketing κ.ο.κ. Η αυξανόμενη χρήση του internet το καθιστά πρώτο μέσο ενημέρωσης αλλά και λήψης τελικής απόφασης, όσον αφορά τον τουρισμό.

6. Η βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών.

Η βελτίωσης της προσβασιμότητας στην περιοχή (μέσω της βελτίωσης των μεταφορικών υποδομών π.χ. Ιόνια Οδός, λιμάνι Καλαμάτας) και η βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών αποτελούν στοιχείο αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος. Εκτός από τις υποδομές μεταφοράς (αεροδρόμια, λιμάνια, οδικό δίκτυο), εμφανίζεται και η ανάγκη βελτίωσης εκσυγχρονισμού και εμπλουτισμού και άλλων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών (ύδρευση, αποχέτευση, απορρίμματα) που ρυθμίζονται από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και του κόστους και της ποιότητας των τηλεπικοινωνιών, του εκσυγχρονισμού των νοσοκομείων και των κέντρων πρωτοβάθμιας περίθαλψης που σχεδιάζονται από κεντρικούς φορείς της διοίκησης. Ο παράγοντας αυτός έχει βαρύνουσα σημασία όσον αφορά την ανάπτυξη της παραθεριστικής κατοικίας, αφού, όπως δείχνει η εμπειρία άλλων κρατών η ανάπτυξη της επιβαρύνει σημαντικά τις κοινωνικές υπηρεσίες.

7. Θεσμικές Αλλαγές

Ορισμένα μέτρα που μπορούν να υποβοηθήσουν την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα έχουν θεσμικό χαρακτήρα, προς αυτή την κατεύθυνση λειτουργεί άλλωστε και το προτεινόμενο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό. Είτε σε επίπεδο απαγορεύσεων – δεσμεύσεων είτε σε επίπεδο κινήτρων το θεσμικό πλαίσιο πρέπει από τη μια να διευκολύνει επενδύσεις και ενέργειες –δράσεις που είναι συμβατές με τους άξονες ανάπτυξης και από την άλλη να εξασφαλίζει την ελάχιστη περιβαλλοντική επιβάρυνση, ώστε να διασφαλίζεται η διατήρηση της αξίας των πόρων.

8. Βελτίωση Προβολής και Στρατηγικής Τουριστικού Μάρκετινγκ.

Τέλος, η διαδικασίες προβολής, επανατοποθέτησης (re-branding) στην αγορά και μάρκετινγκ του τουριστικού προορισμού (slogan, λογότυπο) έχει αποδειχθεί ότι βελτιώνει την αναγνωρισιμότητα ενός τουριστικού προορισμού. Η έντονη παρουσία σε διεθνείς τουριστικές εκθέσεις και η προβολή συγκεκριμένων πλεονεκτημάτων (πολυθεματικότητα, πολιτισμικές αξίες, φυσικό περιβάλλον) μπορούν να έχουν μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα στην βελτίωση των παραμέτρων που σχετίζονται με τη ζήτηση.

9. Δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού και Παρατηρητηρίου Τουρισμού

Στην περίπτωση της Νότιας Πελοποννήσου η λειτουργία ενός Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού με πολλαπλές αρμοδιότητες (Προβολή, Χρηματοδότηση, Συμβουλευτικές Υπηρεσίες προς τουριστικές ΜΜΕ, Διαχείριση Κρίσεων, κ.ά.) θα μπορούσε να συμβάλλει σημαντικά στην ανάδειξη της ως προορισμού. Παράλληλα θα πρέπει να λειτουργεί και ένα Παρατηρητήριο Τουρισμού (είτε ως τοπική πρωτοβουλία είτε ως παράρτημα ενός Εθνικού Παρατηρητηρίου Τουρισμού).

3.3. Η διαμόρφωση της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης

Για τη διαμόρφωση μιας προσαρμοσμένης Μακροχρόνιας Στρατηγικής Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου πέρα από τον περιμετρικό της χαρακτήρα, πρέπει να ληφθεί υπόψη η Στρατηγική της Δ' Προγραμματικής Περιόδου 2007 – 2013 τροποποιημένη σύμφωνα με τις Στρατηγικές Επιλογές των Φορέων της Νότιας Πελοποννήσου.

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας, Ιόνιων Νήσων, Πελοποννήσου η στρατηγική της Περιφέρειας Πελοποννήσου εστιάζεται σύμφωνα με τον αναπτυξιακό στόχο, στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας, με την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειάς της, για την ανάδειξη και προώθηση κυρίως υψηλής ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών και αγροτικών προϊόντων, σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος, την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την εφαρμογή καινοτομιών και την άμβλυνση των

ενδοπεριφερειακών / τοπικών-χωρικών ανισοτήτων. Για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω, σε συνδυασμό με τους τομείς πολιτικής με τους οποίους συνδέονται, κατανεμήθηκαν ανάλογα τα διατιθέμενα κονδύλια του Προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη και τις παρεμβάσεις των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Όσον αφορά στην τουριστική ανάπτυξη, βασική προτεραιότητα στη στρατηγική της φαίνεται να στηρίζεται στις δράσεις σύνδεσης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας με αστικά κέντρα, κεντρικούς οδικούς άξονες και λιμάνια, στην αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, καθώς και στις δράσεις για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, οι οποίες κατά μείζονα λόγο αφορούν σε τουριστικές επιχειρήσεις.

Η Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης είναι η οργάνωση και η πορεία που πρέπει να ακολουθήσει μια περιφέρεια προκειμένου να επιτύχει τους αναπτυξιακούς της στόχους και περιλαμβάνει:

- **το Πρότυπο Ανάπτυξης**
- **τις Κλαδικές Προτεραιότητες και Πολιτικές**
- **τις Χωρικές Προτεραιότητες και Παρεμβάσεις**
- **τις Επιχειρηματικές, Τεχνικές, και Κοινωνικές Υποδομές**
- **το Πλαίσιο Περιφερειακού Προγραμματισμού**

Κύριο στοιχείο της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης είναι το Πρότυπο Ανάπτυξης.

Στη διεθνή πρακτική δυο είναι τα κυρίαρχα πρότυπα:

1. Το Πρότυπο της Πολικής Ανάπτυξης και
2. Το Πρότυπο της Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης

Το Πρότυπο της Πολικής Ανάπτυξης επικεντρώνει την αναπτυξιακή προσπάθεια στην δημιουργία Ανάπτυξης στα Μεγάλα Αστικά Κέντρα, μέσα από την ενίσχυση μικρού αριθμού Προωθητικών Δραστηριοτήτων και την ενίσχυση Στρατηγικών Υποδομών (ΒΕΠΕ, Αυτοκινητόδρομοι, Λιμάνια, Αεροδρόμια, Τηλεπικοινωνιακές Υποδομές και Εξοπλισμός).

Η στρατηγική που στηρίζεται στο πρότυπο αυτό μπορεί να σχεδιαστεί κεντρικά και καλείται Στρατηγική της «εκ των άνω» Ανάπτυξης.

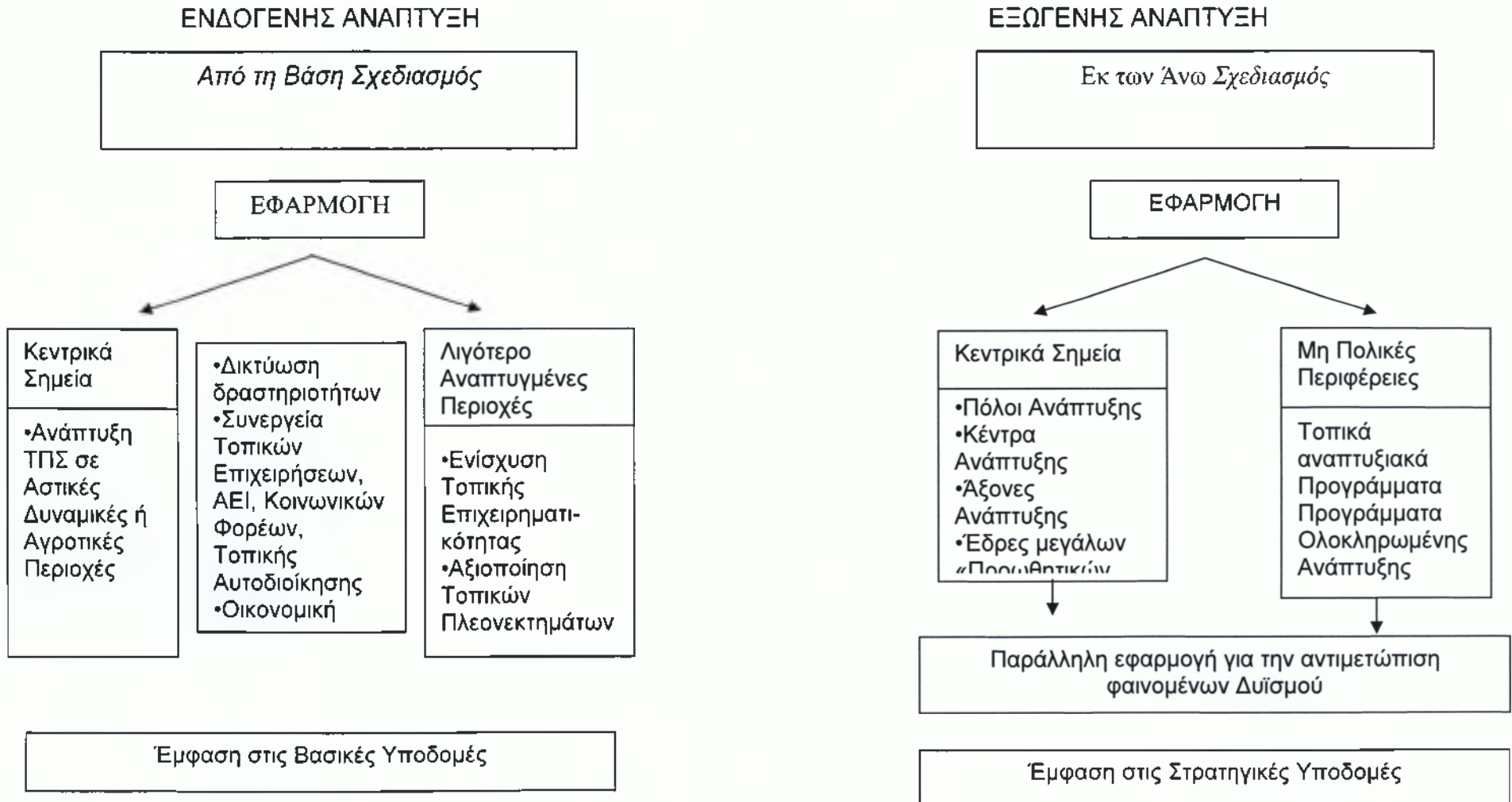
Αντίθετα το **Πρότυπο της ολοκληρωμένης Ανάπτυξης** στοχεύει στην Ισόρροπη Ανάπτυξη όλων των χωρικών μονάδων (και όχι μόνο των Μεγάλων Αστικών Κέντρων) και στην αξιοποίηση όλων των Τοπικών Πλεονεκτημάτων (π.χ. πρωτογενής τομέας, τοπικά προϊόντα, αγροτουρισμός, ΜΜΕ) και απαιτεί –κατ’ αρχήν– την ενίσχυση των Βασικών Υποδομών. Για τον Σχεδιασμό και την εφαρμογή της Στρατηγικής, που βασίζεται στο πρότυπο αυτό, απαιτείται λεπτομερής γνώση του χώρου και όλων των δυνατοτήτων της τοπικής παραγωγής και γι’ αυτό ο σχεδιασμός μπορεί να γίνει μόνο από την Αυτοδιοίκηση και τους Τοπικούς Φορείς (Στρατηγική της “από την βάση” Ανάπτυξης).

Συνήθως, επειδή οι Περιφέρειες Προγραμματισμού περιλαμβάνουν και Δυναμικά Αστικά Κέντρα αλλά και αγροτικές, ορεινές, «εσωτερικές» ζώνες εφαρμόζεται συνδυασμός των δυο προτύπων.

Βασικές Παράμετροι στο οποιοδήποτε πρότυπο, είναι σήμερα η Ενεργοποίηση της Τοπικής Επιχειρηματικότητας, οι Καινοτόμες Δράσεις και η Προσαρμοσμένη Νέα Τεχνολογία, οι Δικτυώσεις και τα Τοπικά Παραγωγικά Συστήματα που προωθούν συνεργασίες μεταξύ περιοχών και μεταξύ παραγωγικών κλάδων.

Σχηματική παρουσίαση των δυο Στρατηγικών γίνεται στο Διάγραμμα 3.3.α.

Διάγραμμα 3.3.α
Στρατηγικές Ανάπτυξης Περιμετρικών Περιφερειών

3.3.1. Βασικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις για τη Νότια Πελοπόννησο

Προκειμένου να διαμορφωθεί μια Ολοκληρωμένη Στρατηγική για Περιφερειακή Ανάπτυξη για τη Νότια Πελοπόννησο απαιτείται η επισήμανση και η αποδοχή των βασικών Αναπτυξιακών και Περιφερειακών Κατευθύνσεων.

Οι Βασικές Στρατηγικές Αναπτυξιακές Κατευθύνσεις για τη Νότια Πελοπόννησο είναι:

- Η Οικονομική Ανάπτυξη με μακροχρόνια προοπτική και σεβασμό στο φυσικό και στο πολιτιστικό περιβάλλον
- Η Σύγκλιση της Οικονομίας της Νοτίου Πελοποννήσου με το μέση επίπεδο της χώρας
- Η Ισόρροπη Ανάπτυξη των επιμέρους Χωρικών Μονάδων
- Η Κοινωνική Ανάπτυξη και Ευημερία

Οι Βασικές Περιφερειακές Κατευθύνσεις για την Περιφερειακή Ανάπτυξη στη Νότια Πελοπόννησο είναι:

- Η δημιουργία του Νοτίου Αναπτυξιακού Μετώπου της Χώρας
- Η ανάδειξη, ενίσχυση και οργάνωση των Πόλων και Κέντρων Ανάπτυξης. Η ανάδειξη της Καλαμάτας σε Πόλο Ανάπτυξης Εθνικής Εμβέλειας και Νότια Πύλη και της Σπάρτης σε Εθνικό Πολιτιστικό Πόλο Ανάπτυξης. Η στήριξη των Νομαρχιακών Κέντρων Ανάπτυξης.
- Η ανάδειξη και αξιοποίηση υφιστάμενων και νέων Προωθητικών Δραστηριοτήτων, ικανών να βγάλουν την Νότια Πελοπόννησο από το αναπτυξιακό τέλμα, με έμφαση στις Καινοτόμες Δράσεις.
- Η δημιουργία των αναγκαίων Επιχειρηματικών και Αναπτυξιακών Υποδομών
- Η αξιοποίηση των Τοπικών Πλεονεκτημάτων, με την ενεργοποίηση της Τοπικής Επιχειρηματικότητας και την ανάδειξη και λειτουργία Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων
- Η Ολοκλήρωση και Ισόρροπη Ανάπτυξη Επιμέρους Ενοτήτων της Νότιας Πελοποννήσου με τη δημιουργία μικροπεριφερειακών προγραμματισμού, τη δικτύωση και τη συνεργασία και την ενεργό συμμετοχή τοπικών αναπτυξιακών και κοινωνικών φορέων

3.3.2. Πολιτικές στο πλαίσιο της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης

Για τον σχεδιασμό και την άσκηση της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης αξιοποιούνταν μέχρι πρόσφατα οι **Παραδοσιακές Πολιτικές** που αφορούσαν τις Υποδομές, τα Κίνητρα, το Ανθρώπινο Δυναμικό και την Κατάρτιση του και τις αναγκαίες Θεσμικές Ρυθμίσεις. Με την ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου της Τεχνολογίας και της Καινοτομίας προστέθηκε ένα νέο μίγμα πολιτικών που αναφέρεται συνήθως με την ονομασία **Συστήματα Καινοτομικού Περιβάλλοντος**.

Οι εφαρμογές της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης και η εμπειρία απέδειξαν ότι και παραπάνω συνδυασμός πολιτικών μπορεί να αποδειχθεί αναποτελεσματικός αν δεν συνοδεύεται από πολιτικές που κινητοποιούν τις τοπικές κοινωνίες, προστατεύουν το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και αξιοποιούν το σύνολο των αναπτυξιακών δυνατοτήτων. Είναι οι πολιτικές για την **Κοινωνική και Πολιτιστική Ανάπτυξη**. Ο συνδυασμός των τριών πολιτικών συναντάται ως **Ανάπτυξη Δημιουργικού Περιβάλλοντος** και σχηματικά παρουσιάζεται στον Πίνακα που ακολουθεί με αποτύπωση των Μέσων και των Κατευθύνσεων – Δράσεων και των Αναγκαίων Φορέων Υποστήριξης.

Πίνακας 3.3.2.α
Ενδεικτική εξειδίκευση των Πολιτικών της Αναπτυξιακής Στρατηγικής
για τη Νότια Πελοπόννησο – Ανάπτυξη Δημιουργικού Περιβάλλοντος

Πολιτικές	Μέσα - Κατευθύνσεις Δράσεων	Φορείς Υποστήριξης
1. Παραδοσιακές Πολιτικές	•Υποδομές (Τεχνικές, Κοινωνικές, Επιχειρηματικές)	<ul style="list-style-type: none"> •Ν.Α. Λακωνίας •Ν.Α. Μεσσηνίας •Δήμοι •Επιμελητήρια •Αναπτυξιακοί φορείς
	•Κίνητρα	
	•Κατάρτιση	
	•Θεσμικές Ρυθμίσεις	
2. Συστήματα Καινοτομικού Περιβάλλοντος	•Μεταφορά Τεχνολογίας	<ul style="list-style-type: none"> •Ν.Α. Λακωνίας •Ν.Α. Μεσσηνίας •Δήμοι •Επιμελητήρια •Αναπτυξιακοί φορείς •Επιχειρήσεις •Τράπεζες •Ερευνητικά Κέντρα •Πανεπιστήμιο και Τ.Ε.Ι. •Καινοτόμες Επιχειρήσεις
	•Καινοτομικές Δράσεις	
	•Τοπικά Παραγωγικά Συστήματα - Δίκτυα Συνεργασιών (Clusters)	
	•Κεφάλαια υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου (Κ.Υ.Ε.Κ.)	
	•ΒΕΠΕ υψηλής στάθμης – Τεχνοπολικά Συγκροτήματα	
3. Κοινωνική και Πολιτιστική Ανάπτυξη	•Πολιτιστική Ανάπτυξη	<ul style="list-style-type: none"> •Ν.Α. Λακωνίας •Ν.Α. Μεσσηνίας •Δήμοι •Επιμελητήρια •Αναπτυξιακοί φορείς •Επιχειρήσεις •Πανεπιστήμιο και Τ.Ε.Ι. •Φορείς και Προσωπικότητες (στην περιοχή, στην υπόλοιπη Ελλάδα και στην Ομογένεια) •Λοιποί Πολιτιστικοί Φορείς
	•Ενίσχυση Τεταρτογενή Τομέα (ελεύθερος χρόνος)	
	•Αειφόρος Ανάπτυξη	
	•Αναψυχή	
	•Τουρισμός Τρίτης Ηλικίας και λοιπές εναλλακτικές μορφές	
	•Τοπική Παράδοση	
	•Δημιουργία Φορέα Προσωπικότητων	

3.4. Εξειδίκευση της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου: Πόλοι Ανάπτυξης

Βασικό χαρακτηριστικό του Προτύπου Περιφερειακής Ανάπτυξης αλλά και της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Νότιας Πελοποννήσου είναι ο μετασχηματισμός (και η λειτουργία) των δύο μεγάλων Αστικών Κέντρων, Καλαμάτας και Σπάρτης σε Πόλους Ανάπτυξης, κινητήριους μοχλούς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Η ευρύτερη αστική περιοχή της Καλαμάτας ήδη συγκεντρώνει αναπτυξιακά χαρακτηριστικά και λειτουργίες πολιτικού χαρακτήρα. Έχει επίσης αναγνωρισθεί από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Ανάπτυξης 2007-2013 ως Πόλος Ανάπτυξης Εθνικής Εμβέλειας. Η Σπάρτη (ο Μιστράς, η Μάνη και η λοιπή Λακωνία) αν και υστερεί σε τεχνικά χαρακτηριστικά διαθέτει ένα τεράστιο ιστορικό και πολιτιστικό απόθεμα καθώς και παγκόσμια αναγνώριση της ιστορικής της προσφοράς, που επιτάσσουν την ανάληψη προσπάθειας για τον μετασχηματισμό της σε Εθνικό Πόλο Πολιτιστικής Ανάπτυξης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά και οι αναπτυξιακοί στόχοι των δύο Πόλων Ανάπτυξης έχουν ως εξής:

**ΠΟΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ**

**ΠΡΟΩΘΗΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

ΖΩΝΗ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

**ΣΤΑΡΤΗΓΙΚΕΣ
ΥΠΟΔΟΜΕΣ**

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

**ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΝΕΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ –
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΙΣΧΥΡΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
(Καλαμάτα, Μάνη, Πύλος κ.τ.λ.)
ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ – ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΕΜΠΟΡΙΟ**

ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ - ΕΘΝΙΚΗ

- Πόλος Εθνικής Εμβέλειας
- Πύλη Εισόδου - Εξόδου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ: Ανάπτυξη ΒΕΠΕ, ΒΙΟΠΑ
ΤΕΧΝΙΚΕΣ: Δίκτυα Μεταφορών –
Υδρευσης – Αποχέτευσης – Ενέργειας –
Τηλεπικοινωνιών –
Περιβαλλοντικής Προστασίας
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ: Υγεία, Εκπαίδευση,
Πολιτιστικές Δραστηριότητες

**ΠΟΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΠΡΟΩΘΗΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

ΖΩΝΗ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ
ΥΠΟΔΟΜΕΣ**

ΣΠΑΡΤΗ

**ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΝΕΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ –
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΙΣΧΥΡΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ**

**(Σπάρτη, Μυστράς, Μονεμβασία, Μάνη κ.τ.λ.)
ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΤΟΠΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ**

ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ – ΕΘΝΙΚΗ

**Δικτύωση με Ολυμπία, Πολιτιστικούς Πόρους
Δυτικής Μεσσηνίας, Μάνης, Ανατολικής Λακωνίας**

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ: Δημιουργία ΒΕΠΕ, ΒΙΟΠΑ

**ΤΕΧΝΙΚΕΣ: Δίκτυα Μεταφορών –
Υδρευσης – Αποχέτευσης – Ενέργειας –
Τηλεπικοινωνιών –**

**Περιβαλλοντικής Προστασίας
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ: Υγεία, Εκπαίδευση,
Πολιτιστικές Δραστηριότητες**

3.5. Κατευθύνσεις και Μέσα της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου

Για τη διαμόρφωση της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου απαιτείται η αποτύπωση των Βασικών Κατευθύνσεων Συνιστωσών της Στρατηγικής, όπως είναι τα Δυναμικά Αστικά Κέντρα, οι Άξονες Ανάπτυξης, οι Προωθητικές Δράσεις, οι Στρατηγικές Υποδομές κ.τ.λ. και των Μέσων Υλοποίησης ή των Εξειδικεύσεων των Κατευθύνσεων.

Η σχηματική παρουσίαση των Κατευθύνσεων και των Μέσων της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου παρουσιάζονται στο Πίνακα 3.8. που ακολουθεί.

Η Στρατηγική ως προς τις Πολιτικές, τις Κατευθύνσεις, τα Μέσα και τις Ειδικεύσεις της διαμορφώθηκε μετά και από τις σχετικές διαδικασίες Διαβούλευσης

Πίνακας 3.5.α
Κατευθύνσεις και μέσα για την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής της Νότιας Πελοποννήσου

Κατευθύνσεις	Μέσα – Εξειδικεύσεις
Ανάδειξη Δυναμικών Αστικών Κέντρων	<ul style="list-style-type: none">• Προσδιορισμός και Εξειδίκευση του Αναπτυξιακού Ρόλου των Μεγάλων Αστικών Κέντρων• Ενίσχυση των Κέντρων Ανάπτυξης και των Τοπικών Κέντρων• Ενίσχυση Επιχειρηματικών και Αναπτυξιακών Υποδομών• Προσδιορισμός και Ενίσχυση Προωθητικών Δραστηριοτήτων

<p>Χωρικές Προτεραιότητες και Παρεμβάσεις</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκληρωμένος Αναπτυξιακός Σχεδιασμός με την ενεργοποίηση της Τοπικής Δημόσιας Δράσης • Προσδιορισμός Μικροπεριφερειών Προγραμματισμού • Διαμόρφωση Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων στις Μικροπεριφέρειες • Δικτύωση Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων • Ομαδοποιημένες χωρικές παρεμβάσεις
<p>Δημιουργία Αξόνων Ανάπτυξης</p>	<ul style="list-style-type: none"> • «Νότιο Αναπτυξιακό Μέτωπο» • Ένταξη στον Δυτικό Άξονα • Δημιουργία Ανατολικού Άξονα της Πελοποννήσου • Κεντρικός Αναπτυξιακός Άξονας • Διαπεριφερειακοί Αναπτυξιακοί Άξονες • Ενδοπεριφερειακοί Αναπτυξιακοί Άξονες Νότιας Πελοποννήσου
<p>Ανάδειξη Δυναμικών Κλάδων – Πρωθητικών Δραστηριοτήτων – Αξιοποίηση Καινοτομίας – Νέων Τεχνολογιών</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Τουρισμός – Ειδικές Μορφές • Διεθνείς Μεταφορές • Τεχνολογικά Πάρκα • Συνεδριακοί Χώροι • Δικτυώσεις Πανεπιστημίων και Ερευνητικών Κέντρων • Δικτυώσεις Νοσοκομείων • Δικτυώσεις Δημόσιων Υπηρεσιών • Πολιτικές σύνδεσης Έρευνας και Παραγωγής
<p>Στρατηγικές Υποδομές</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Εθνικές και Εσωτερικές Οδικές και Σιδηροδρομικές Συνδέσεις • Λιμάνια – Χώροι Διαμετακόμισης • Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές • Αεροδρόμιο Καλαμάτας

<p>Πολιτιστική Ανάπτυξη</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάδειξη Πολιτιστικής Ταυτότητας – Τοπικής Παράδοσης • Δικτυώσεις • Ενίσχυση Πολιτιστικών Υποδομών και λοιπού Τριτογενή Τομέα: Συνέδρια, Φεστιβάλ, Θερινά Σχολεία • Σύνδεση Πολιτισμού – Τουρισμού • Σύνδεση Πολιτισμού και Δευτερογενή Τομέα: Εκδόσεις, Εκτυπώσεις, Πολυμέσα, Παραγωγή Ήχου και Εικόνας
<p>Χωρικός Αναπροσανατολισμός –Αξιοποίηση νέων Αγορών</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Εσωτερικές Αγορές: <ul style="list-style-type: none"> - Πάτρα – Δυτικό Αναπτυξιακό Μέτωπο - Κρήτη και Νότιο Αιγαίο • Εξωτερικές Αγορές Δυτικής Ευρώπης, Ανατολικής Μεσογείου
<p>Συμπληρωματικές – Υποστηρικτικές Πολιτικές</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτική για τους Υδάτινους Πόρους • Πολιτική για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη • Πολιτική για τις Μεταφορές και τις Τηλεπικοινωνίες • Πολιτική για τη Διεύρυνση της Παραγωγικής Βάσης • Πολιτική για την Κοινωνική Ανάπτυξη • Υποστηρικτικές Δράσεις

Τα Μέσα και οι Εξειδικεύσεις αντιστοιχούνται με παρεμβάσεις στους Άξονες Προτεραιότητας του Αναπτυξιακού Σχεδίου.

3.6. Εξειδίκευση του Αναπτυξιακού Προτύπου της Νότιας Πελοποννήσου

Η Εξειδίκευση του Αναπτυξιακού Προτύπου στη Νότιο Πελοπόννησο, ιδίως στη χωρική του διάσταση παρουσιάζεται στο Διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 3.6.α.

Εξειδίκευση του Αναπτυξιακού Προτύπου στη Νότιο Πελοπόννησο

Πόλοι Ανάπτυξης		Καλαμάτα – Σπάρτη
Κέντρα Ανάπτυξης		Γύθειο, Νεάπολη, Μολάοι, Μεσσήνη, Σκάλα – Βλαχιώτη, Κυπαρισσία, Φιλιατρά, Γαργαλιάνοι, Πύλος,
Τοπικά Κέντρα		Αρεόπολη, Μονεμβασία, Ξηροκάμπιο, Γεράκι, Κορώνη, Μελιγαλάς, Καρδαμύλη, Χώρα, Κοπανάκι, Δώριο, Διαβολίτσιο
Άξονες	Κύριοι Άξονες	«Νότιο Αναπτυξιακό Μέτωπο» <ul style="list-style-type: none"> • Αθήνας-Κορίνθου-Τριπόλεως-Μεγαλοπόλεως-Καλαμάτας - Σπάρτης • Καλαμάτας-Πύργου-Πάτρας-Αλβανικά Σύνορα (Δυτικός Άξονας) • Γυθείου-Σπάρτης-Τρίπολης-Πάτρας • Ανατολικός Άξονας Πελοποννήσου (Άστρους-Λεωνιδίου-Μονεμβασίας) • Σπάρτης – Μεγαλόπολης – Ολυμπίας - Πάτρας
	Δευτερεύοντες Άξονες	<ul style="list-style-type: none"> - Γυθείου-Μολάων-Νεαπόλεως - Καλαμάτας-Καρδαμύλης-Αρεόπολης - Καλαμάτας-Μεσσήνης-Κορώνης - Μεθώνης-Πύλου-Γαργαλιάνων-Φιλιατρών-Κυπαρισσίας
Πρωθητικές Δραστηριότητες		Τουρισμός – Ειδικές Μορφές Τουρισμού
		Πρωτογενής Τομέας
		MME
		Πολιτιστικές Δραστηριότητες – Φεστιβάλ – Συνέδρια
		Εμπόριο - Μεταφορές
		Ανώτατη Εκπαίδευση – Ερευνητικές και Παράλληλες Λειτουργίες

<p>Τοπικά Παραγωγικά Συστήματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Τουρισμός Πολιτισμός – Παραγωγή Ήχου και Εικόνας – Εφαρμογή Πολυμέσων – Υπηρεσίες – Τοπικά Προϊόντα
	<ul style="list-style-type: none"> • Πρωτογενής Τομέας – ΜΜΕ – Εμπόριο –Μεταφορές
	<ul style="list-style-type: none"> • Ανώτατη Εκπαίδευση – Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη – Συνεδριακός Τουρισμός – Θερινά Σχολεία
<p>Μικροπεριφέρειες Προγραμματισμού</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Μάνη - Νοτιοδυτική Ζώνη (Πυλίας) - Βορειοδυτική Ζώνη (Τριφυλία) - Ανατολική Νότια Πελοπόννησος (Επιδαύρου Λιμηράς) - Αγροτική Ζώνη Λακωνίας (Σκάλα, Βλαχιώτης) - Ευρύτερη περιοχή Καλαμάτας - Ευρύτερη περιοχή Σπάρτης - Ζώνη Πάρνωννα - Ζώνη Ταυγέτου - Ζώνη Νέδα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ

ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4. ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Οι παρεμβάσεις που αφορούν τις επιμέρους ενότητες του Αναπτυξιακού Προτύπου εντάσσονται στους **Άξονες Προτεραιότητας** του Επιχειρησιακού Σχεδίου που ακολουθεί και οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι:

- **Άξονας Προτεραιότητας 1** «Ενίσχυση Προσπελασιμότητας και Δημιουργία – Αναβάθμιση Βασικών Υποδομών»
- **Άξονας Προτεραιότητας 2** «Κοινωνία της Γνώσης – Καινοτομία»
- **Άξονας Προτεραιότητας 3** «Παραγωγικό Περιβάλλον»
- **Άξονας Προτεραιότητας 4** «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»
- **Άξονας Προτεραιότητας 5** «Βιώσιμη Ανάπτυξη»
- **Άξονας Προτεραιότητας 6** «Ανασυγκρότηση Πυρόπληκτων Περιοχών»
- **Άξονας Προτεραιότητας 7** «Θεσμικά Μέτρα»

Η **Δομή των Αξόνων Προτεραιότητας** έχει ως εξής:

- Σκοπιμότητα του Άξονα Προτεραιότητας
- Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας
- Κατηγορίες Παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας
- Εξειδίκευση σε επίπεδο έργου
- Ιεράρχηση Προτεραιοτήτων

4.1. Κατηγορίες Παρεμβάσεων Αξόνων Προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας 1 «Ενίσχυση Προσπελασιμότητας και Δημιουργία – Αναβάθμιση Βασικών Υποδομών»

- Κατασκευή και Αναβάθμιση οδικών αξόνων και το εσωτερικού οδικού δικτύου
- Προτάσεις Μελετών και έργων για Κατασκευή και Αναβάθμιση οδικών αξόνων και το εσωτερικού οδικού δικτύου
- Δράσεις Ανάπτυξης Σιδηροδρομικού Δικτύου
- Αναβάθμιση Υποδομών Τηλεπικοινωνιών
- Ενέργεια – Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Αναβάθμιση λιμενικών υποδομών και Ακτοπλοϊκών Συνδέσεων
- Δράσεις Ανάπτυξης δικτύου αεροπορικών μεταφορών

Άξονας Προτεραιότητας 2 «Κοινωνία της Γνώσης – Καινοτομία»

- Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών: Προώθηση e-Government, e-Health, e-Education
- Εφαρμογές Καινοτομίας στον τομέα του Πολιτισμού
- Έρευνα και Επιχειρηματικότητα

Άξονας Προτεραιότητας 3 «Παραγωγικό Περιβάλλον»

- Κατασκευή και βελτίωση τουριστικών – πολιτιστικών υποδομών
- Αγροτική Ανάπτυξη – Αλιεία
- Βελτίωση – Δημιουργία Επιχειρηματικών Υποδομών (ΒΕΠΕ – ΒΙΟΠΑ)
- Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων – Δικτυώσεις Επιχειρήσεων

Άξονας Προτεραιότητας 4 «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»

- Ενίσχυση Υποδομών Εκπαίδευσης και Υγείας και Υποδομών Πρόνοιας

Άξονας Προτεραιότητας 5 «Βιώσιμη Ανάπτυξη»

- Προστασία και Ανάδειξη των Φυσικών Πόρων της Περιοχής
- Αστική Ανάπτυξη
- Διαχείριση Υδάτινων Πόρων
- Διαχείριση Στερεών και Υγρών Αποβλήτων

• **Άξονας Προτεραιότητας 6 «Ανασυγκρότηση Πυρόπληκτων Περιοχών»**

Περιβάλλον

- **Δράση 1.** Αντιδιαβρωτικά έργα
- **Δράση 2.** Προστασία Υδατικών πόρων
- **Δράση 3.** Αποκατάσταση & προστασία δασών

Παραγωγικό Σύστημα

- **Δράση 1.** Αποκατάσταση ζημιών ελαιοκαλλιέργειας
- **Δράση 2.** Αποκατάσταση ζημιών αμπελουργίας
- **Δράση 3.** Αποκατάσταση ζημιών λοιπών δενδρωδών καλλιεργειών
- **Δράση 4.** Αποκατάσταση ζημιών στη μελισσοκομία
- **Δράση 5.** Αποκατάσταση ζημιών στην κτηνοτροφία

Μεταποίηση και Υπηρεσίες

- **Δράση 1.** Αποκατάσταση ζημιών στη μεταποίηση
- **Δράση 2.** Αποκατάσταση ζημιών στον αγροτουρισμό

Υποδομές

- **Δράση 1.** Αποκατάσταση ζημιών στις υποδομές παρακολούθησης /διαχείρισης ακραίων υδρολογικών φαινομένων λόγω πυρκαγιάς
- **Δράση 2.** Υποδομές προβλέψεων εκδήλωσης πυρκαγιών και πλημμυρικών φαινομένων (μετεωρολογικοί σταθμοί).

Πίνακας 4.1.α

Προϋπολογισμός ανά Άξονα Προτεραιότητας Ειδικού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης στη Μεσσηνία

Άξονας Προτεραιότητας	Προϋπολογισμός	Μέσο Χρηματοδότησης
Ενίσχυση Προσπελασιμότητας και Δημιουργία – Αναβάθμιση Βασικών Υποδομών	401.105.000 €	ΕΠ ΔΕΠΙΝ, ΤΕΠ: Προσπελασιμότητας, ΤΕΠ: Επιχ. – Ανταγ., ΕΟΤ, Νομαρχιακά Προγράμματα
Κοινωνία της Γνώσης – Καινοτομία	9.050.000 €	ΤΕΠ: Ψηφιακή Σύγκλιση, ΕΠ ΔΕΠΙΝ, ΣΔΙΤ, ΤΕΠ: Επιχ. – Ανταγ.
Παραγωγικό Περιβάλλον	35.745.000 €	ΕΠ ΔΕΠΙΝ, Νομαρχιακά Προγράμματα, ΕΣΣΑΑ, ΕΣΣΑΑΛ, ΣΔΙΤ
Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή	14.000.000 €	ΕΠ ΔΕΠΙΝ, ΣΔΙΤ
Βιώσιμη Ανάπτυξη	290.815.000 €	ΕΠ ΔΕΠΙΝ, ΤΕΠ Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη, Νομαρχιακά Προγράμματα, Ταμεία Αλληλεγγύης – Αρωγής, ΕΣΣΑΑ
Ανασυγκρότηση Πυρόπληκτων Περιοχών	82.000.000 €	Ειδική Χρηματοδότηση
Συνολικός Προϋπολογισμός	832.715.000 €	

Πίνακας 4.1.β

Προϋπολογισμός ανά Άξονα Προτεραιότητας Ειδικού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης στη Λακωνία

Άξονας Προτεραιότητας	Προϋπολογισμός	Μέσο Χρηματοδότησης
Ενίσχυση Προσπελασιμότητας και Δημιουργία – Αναβάθμιση Βασικών Υποδομών	245.105.000	ΕΠ ΔΕΠΙΝ, ΤΕΠ: Προσπελασιμότητας, ΤΕΠ: Επιχ. – Ανταγ., ΕΟΤ, Νομαρχιακά Προγράμματα
Κοινωνία της Γνώσης – Καινοτομία	33.950.000	ΤΕΠ: Ψηφιακή Σύγκλιση, ΕΠ ΔΕΠΙΝ, ΣΔΙΤ, ΤΕΠ: Επιχ. – Ανταγ.
Παραγωγικό Περιβάλλον	62.805.000	ΕΠ ΔΕΠΙΝ, Νομαρχιακά Προγράμματα, ΕΣΣΑΑ, ΕΣΣΑΑΛ, ΣΔΙΤ
Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή	21.900.000	ΕΠ ΔΕΠΙΝ, ΣΔΙΤ
Βιώσιμη Ανάπτυξη	241.900.000	ΕΠ ΔΕΠΙΝ, ΤΕΠ Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη, Νομαρχιακά Προγράμματα, Ταμεία Αλληλεγγύης – Αρωγής, ΕΣΣΑΑ
Ανασυγκρότηση Πυρόπληκτων Περιοχών	77.365.818	Ειδική Χρηματοδότηση
Συνολικός Προϋπολογισμός	683.025.818	

4.2. Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα για την Νότια Πελοπόννησο

Από την ανάλυση του προϋπολογισμού των προτεινόμενων παρεμβάσεων προκύπτει σαφώς η ανάγκη για πρόσθετη χρηματοδότηση δεδομένου ότι τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων (ΕΠ ΔΕΠΙΝ), Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, λοιποί κοινοτικοί πόροι, ΣΔΙΤ, ειδικά ταμεία κ.τ.λ., δεν επαρκούν για τη χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου.

Η ανάγκη αυτή πρέπει να εξυπηρετηθεί με την έγκριση χρηματοδότησης από την πολιτεία του **Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος της Νότιας Πελοποννήσου**, στο πλαίσιο της νέας οικονομικής και κοινωνικής γεωγραφίας της χώρας όπως διαμορφώνεται με τη θεμελίωση της περιφέρειας ως δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης (Πρόγραμμα *Καλλικράτης*).

Οι δυνατότητες κατανομής του Προϋπολογισμού του Επιχειρησιακού Αναπτυξιακού Σχεδίου της Νότιας Πελοποννήσου παρουσιάζεται στους πίνακες που ακολουθούν:

Πίνακας 4.2.α
Σχέδιο Κατανομής Χρηματοδότησης Νομού Μεσσηνίας

Γενικός Συνολικός Προϋπολογισμός Στρατηγικού Σχεδίου: 650 εκ. €

2007 – 2013

ΕΠ ΔΕΠΙΝ Τ.Ε.Π.	100 εκ. €
ΣΔΙΤ	130 εκ. €
Ειδικό Αναπτυξιακό Σχέδιο	100 εκ. €
Σύνολο	330 εκ. €

2014 – 2020

ΕΠ ΔΕΠΙΝ Τ.Ε.Π.	100 εκ. €
ΣΔΙΤ	120 εκ. €
Ειδικό Αναπτυξιακό Σχέδιο	100 εκ. €
Σύνολο	290 εκ. €

• Ειδική Χρηματοδότηση Πυρόπληκτων:	82 εκ. €
• Ειδική Χρηματοδότηση οδών Καλαμάτας – Ριζόμυλου και Ριζόμυλου – Πύλου – Μεθώνης ως εθνικής σημασίας άξονα για την εξυπηρέτηση της ΠΟΤΑ	100 εκ. €

Πίνακας 4.2.β
Σχέδιο Κατανομής Χρηματοδότησης Νομού Λακωνίας

Γενικός Συνολικός Προϋπολογισμός Στρατηγικού Σχεδίου: 607 εκ. €

2007 – 2013

ΕΠ ΔΕΠΙΝ Τ.Ε.Π.	120 εκ. €
ΣΔΙΤ	120 εκ. €
Ειδικό Αναπτυξιακό Σχέδιο	100 εκ. €
Σύνολο	320 εκ. €

2014 – 2020

ΕΠ ΔΕΠΙΝ Τ.Ε.Π.	100 εκ. €
ΣΔΙΤ	67 εκ. €
Ειδικό Αναπτυξιακό Σχέδιο	100 εκ. €
Σύνολο	267 εκ. €

Ειδική Χρηματοδότηση Πυρόπληκτων: 77 εκ. €

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ – ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ Σ.Ε.Σ.Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5. ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ

Κεντρικός φορέας, αρμόδιος για την παρακολούθηση – αξιολόγηση – επικαιροποίηση του αναπτυξιακού προγραμματισμού στους Νομούς Λακωνίας και Μεσσηνίας είναι η Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση, στο πλαίσιο της οποίας είναι δυνατή η ανάπτυξη ενός τέτοιου μηχανισμού, με τη μορφή Αναπτυξιακού Οργανισμού αυτής ή Συντονιστικού Διανομαρχιακού Οργάνου των δύο πρώην Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

Δομή του Κεντρικού Φορέα

Ο **Κεντρικός φορέας**, θα έχει τη **μορφή Διανομαρχιακής Επιτροπής**, η οποία θα συσταθεί με απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου, με αρμοδιότητα την παρακολούθηση – αξιολόγηση – επικαιροποίηση του αναπτυξιακού προγραμματισμού στη Νότια Πελοπόννησο. Ο φορέας αυτός θα λειτουργεί ως **Συντονιστικό Διανομαρχιακό Όργανο των Πρώην Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Λακωνίας και Μεσσηνίας**.

Η ίδρυση και η λειτουργία του, για πρώτη φορά στη χώρα μας, θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του προγραμματισμού και τις εφαρμογές των προβλεπόμενων έργων και δράσεων και θα δημιουργήσει σημαντικές οικονομίες συγκέντρωσης και κλίμακας.

Οι Αρμοδιότητες του Φορέα είναι οι ακόλουθες:

- Παρακολούθηση της εφαρμογής του Επιχειρησιακού Σχεδίου και εγκατάσταση και λειτουργία πληροφοριακού συστήματος.
- Καθιέρωση δεικτών Αξιολόγησης – Μέτρησης Αποτελεσμάτων καθώς και ποσοτικών και ποιοτικών μεγεθών του φυσικού αντικειμένου.
- Παρακολούθηση των εξελίξεων στην κοινοτική και εθνική πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και αξιοποίηση των Νέων Πολιτικών τομεακού και Χωρικού προσανατολισμού.

- Περιοδική Αναπροσαρμογή του Επιχειρησιακού Σχεδίου, με βάση αποτελέσματα ειδικών μελετών ή αποφάσεων αρμόδιων οργάνων.

Η Εξειδίκευση του έργου του φορέα περιλαμβάνει:

- Καταγραφή Δράσεων, με βάση συγκεκριμένων κριτηρίων και χαρακτηριστικών
- Εκπόνηση Έκθεσης Εφαρμογής του Επιχειρησιακού Σχεδίου ανά δίμηνο
- Εκτίμηση και αξιολόγηση Δεικτών ανά δίμηνο
- Έκθεση Εξελίξεων της αναπτυξιακής πολιτικής σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο
- Κοινές Συνεδριάσεις ή e-επικοινωνία φορέων των δυο Νομών
- Οργάνωση Ημερίδας ανά εξάμηνο και Δημοσιότητα των σχετικών συζητήσεων και αποφάσεων
- Προσαρμογή Επιχειρησιακού Σχεδίου στα νέα δεδομένα που προκύπτουν από την παρακολούθηση και την αξιολόγηση ανά Εξάμηνο (ή ανά έτος)
- Ενεργοποίηση της Τοπικής Επιχειρηματικότητας, με τη χρήση κινήτρων και συντονισμένων δράσεων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα

5.1. Σύστημα Παρακολούθησης του Στρατηγικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Ανάπτυξης

Η επιτυχής ολοκλήρωση του Επιχειρησιακού Σχεδίου προϋποθέτει τη διαμόρφωση και λειτουργία ενός **Συστήματος Παρακολούθησης** που αφορά:

- Την παρακολούθηση της εφαρμογής του Στρατηγικού - Επιχειρησιακού Σχεδίου (διαδικασίες ωρίμανσης έργων από τους αρμόδιους καθ' ύλη φορείς, ένταξη έργων, ρυθμοί υλοποίησης, εξέλιξη χρηματορροών, κ.λπ.)
- Την αξιολόγηση – μέτρηση των αποτελεσμάτων και επιπτώσεων του στην τοπική οικονομία, σε σχέση με τους αναπτυξιακούς στόχους οι οποίοι έχουν τεθεί και τη μέτρηση των συμβολής των έργων που υλοποιούνται στους ποσοτικούς στόχους του ΠΕΠ και των λοιπών επιχειρησιακών προγραμμάτων. Η αξιολόγηση, στο επίπεδο αυτό περιλαμβάνει και τη

μέτρηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος σε κρίσιμα μεγέθη της τοπικής οικονομίας, όπως είναι η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, το εισόδημα κλπ.

- Την παρακολούθηση των εξελίξεων που παρουσιάζονται ως προς τη θέσπιση και εφαρμογή νέων πολιτικών, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, στους τομείς στους οποίους παρεμβαίνει το Επιχειρησιακό Σχέδιο.
- Την περιοδική αναπροσαρμογή του Στρατηγικού - Επιχειρησιακού Σχεδίου σε σχέση με τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις του και ανάλογα με την εξέλιξη των εφαρμοζόμενων πολιτικών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, στους τομείς στους οποίους παρεμβαίνει, καθώς και ανάλογα με τις ενδεχόμενες τροποποιήσεις του προγραμματισμού σε εθνικό επίπεδο (π.χ. τυχόν αναθεωρήσεις Επιχειρησιακών Προγραμμάτων κατά την περίοδο εφαρμογής τους).

Η παρακολούθηση του Στρατηγικού - Επιχειρησιακού Σχεδίου αποτελεί μία ιδιαίτερα σημαντική διαδικασία, ενδεχομένως σημαντικότερη και της ίδιας της σύνταξής του, αφού διασφαλίζει τη αναγκαία διάρκεια που θα πρέπει να έχει ο χαρακτήρας του προγραμματισμού και παράλληλα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάληψη των διορθωτικών ενεργειών που με την πορεία του χρόνου θα καταστούν αναγκαίες.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο
ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

6. ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

Ήδη από τη δεκαετία του 1950 όλες οι εκθέσεις για την ελληνική οικονομία καταλήγουν σε μια κοινή διαπίστωση: οι διαρθρωτικές ανεπάρκειες του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα αποτελούν έναν από τους βασικότερους ανασταλτικούς παράγοντες για την επίτευξη υψηλών ρυθμών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Είναι ενδεικτικό, ότι παρά την εισροή σημαντικών πόρων από την ΕΕ τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, βασικοί δείκτες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης όπως το ΑΕΠ, η ανεργία και το επίπεδο φτώχειας αναδεικνύουν σημαντικές και μόνιμες ανισορροπίες στις παραγωγικές δυνατότητες της χώρας. Οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες τόσο μεταξύ των Περιφερειών όσο και μεταξύ διαφορετικών χωρικών ενοτήτων στο εσωτερικό τους αποτελούν το βασικό δομικό χαρακτηριστικό του μοντέλου ανάπτυξης της χώρας μας.

Παρά τα σημαντικά βήματα προς την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση με τα λοιπά κράτη μέλη της ΕΕ, οκτώ από τις δεκατρείς περιφέρειες της χώρας μας συγκεντρώνουν ΑΕΠ κάτω από το 75% του κοινοτικού μέσου όρου. Το ίδιο ισχύει και για τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες που είναι έντονες ιδιαίτερα στις περιφέρειες με νησιωτικό χαρακτήρα, στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές καθώς και στα μεγάλα αστικά κέντρα, στο εσωτερικό των οποίων παρατηρούνται έντονες διαφοροποιήσεις στην ποιότητα ζωής και στην πρόσβαση των πολιτών σε υποδομές και ποιοτικές υπηρεσίες, ιδίως στην παιδεία, υγεία και κοινωνική πρόνοια.

Εκτός από τους γνωστούς ιστορικούς και γεωμορφολογικούς παράγοντες, τα αίτια της υστέρησης αυτής οφείλονται σε μεγάλο βαθμό σε μια σειρά από δομικές και λειτουργικές ανεπάρκειες της Ελληνικής διοίκησης σε όλα τα επίπεδα.

Εν συντομία οι παθογένειες αυτές εντοπίζονται στους εξής παράγοντες:

- Η συγκεντρωτική δομή της διοίκησης και η συσσώρευση τεράστιου όγκου εκτελεστικής φύσης λειτουργιών στα υπουργεία οδηγεί σε αναποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων των πολιτών και αποσπούν σημαντική ενέργεια και πόρους από τον στρατηγικό σχεδιασμό και τη χάραξη πολιτικής στον τομέα ευθύνης τους.

- > Η συχνή επικάλυψη αρμοδιοτήτων και λειτουργιών δημιουργούν τεράστιο διοικητικό κόστος, σύγχυση και δυσφορία στον πολίτη και διάχυση της διοικητικής ευθύνης.
- > Οι περιορισμένες οργανωτικές δυνατότητες των ΟΤΑ α' και β' βαθμού που λόγω του μικρού πληθυσμιακού και χωρικού τους μεγέθους αδυνατούν να συμβάλλουν ουσιαστικά στον στρατηγικό σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικών αναπτυξιακών πολιτικών, αλλά και στην επίτευξη των απαραίτητων οικονομιών κλίμακας στην παροχή βασικών υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Ενδεικτικά: Το 53% των σημερινών Δήμων έχει πληθυσμό κάτω από 5.000 κατοίκους. Όπως έχει διαπιστωθεί από την εμπειρία υλοποίησης των ΚΠΣ οι επιχειρησιακές και διαχειριστικές δυνατότητες τους είναι περιορισμένες, με αποτέλεσμα να αδυνατούν να εκμεταλλευτούν τις αναπτυξιακές ευκαιρίες που υπάρχουν. Ανάλογες διαπιστώσεις μπορούν να γίνουν και για το δεύτερο βαθμό αυτοδιοίκησης

Οι παραπάνω αδυναμίες περιορίζουν τον αναπτυξιακό ρόλο των ΟΤΑ καθώς πολύ συχνά οι πολιτικές για την περιφερειακή ανάπτυξη πολλές φορές επιφέρουν αντίθετα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ισχυροποιώντας τους ήδη ισχυρούς ΟΤΑ που διαθέτουν τους απαιτούμενους οργανωτικούς πόρους, το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό και τις επιτελικές υπηρεσίες για την ανάληψη αναπτυξιακών πρωτοβουλιών.

Είναι, γεγονός, ότι κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια καταβλήθηκαν έντονες προσπάθειες για την υπέρβαση του συγκεντρωτισμού που απέδωσε στο ελληνικό κράτος τον «τίτλο» του πιο συγκεντρωτικού στην Ευρώπη. Τα αλληπάλληλα κύματα μεταφοράς αρμοδιοτήτων προς την αυτοδιοίκηση και τις περιφερειακές υπηρεσίες, με σημαντικές τομές, όπως η καθιέρωση της κρατικής Περιφέρειας, της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και του Καποδίστρια και η καθιέρωση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ), αναβάθμισαν τη θέση της τοπικής αυτοδιοίκησης στο πολιτικό - διοικητικό μας σύστημα χωρίς, όμως, να την καταστήσουν τόσο ισχυρή και αποτελεσματική, όσο απαιτούν οι ανάγκες για εξυπηρέτηση του πολίτη, για την ανάπτυξη της χώρας και για την εναρμόνιση στο ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης αποσκοπεί στην εξοικονόμηση πόρων των φορολογούμενων πολιτών μέσω του περιορισμού του αριθμού των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων και

στην εξορθολογισμένη διαχείριση. Ταυτόχρονα, το σημαντικότερο πλεονέκτημα της Νέας Αρχιτεκτονικής είναι η αναπτυξιακή της προοπτική. Η συγκρότηση και λειτουργική αυτοδυναμία των νέων ΟΤΑ τους καθιστά ικανούς να διευκολύνουν, να ενθαρρύνουν και να στηρίζουν την ανάληψη τοπικών πρωτοβουλιών, να καταστούν, δηλαδή, βασικός συντελεστής της τοπικής ανάπτυξης. Θα πρόκειται για μια ανάπτυξη νέου τύπου που τα κύρια χαρακτηριστικά της θα βασίζονται στην αξιοποίηση των τοπικών και περιφερειακών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, στο σεβασμό στο περιβάλλον και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις καθιστούν επιτακτική μια συνολική προσέγγιση της χωρικής, διοικητικής και κυρίως της λειτουργικής αναδιάταξης της χώρας στην κατεύθυνση της ενίσχυσης του δημοκρατικού προγραμματισμού, της ισχυροποίησης των αναπτυξιακών δυνατοτήτων και της μείωσης των ανισοτήτων στην πρόσβαση των πολιτών σε ποιοτικές υπηρεσίες καθώς και της ενίσχυσης της δημοκρατικής λογοδοσίας και ελέγχου.

Με το Πρόγραμμα Καλλικράτης επιχειρείται ο συνολικός επανασχεδιασμός των επιπέδων διακυβέρνησης, σε μια Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Μια Νέα Αρχιτεκτονική, η οποία:

- κινείται εντός του πλαισίου που ορίζει το Σύνταγμα: επιτελικό κράτος με αποκεντρωμένα όργανα εξοπλισμένα με αποφασιστικές αρμοδιότητες και δύο λειτουργικούς βαθμούς αυτοδιοίκησης, ικανούς να ανταποκριθούν στις ανάγκες σχεδιασμού και υλοποίησης της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, συνδυάζοντας τη δημοκρατική συμμετοχή με την αποτελεσματική διεύθυνση των τοπικών υποθέσεων και την εξυπηρέτηση του πολίτη,
- αφήνει πίσω τον παραδοσιακό συγκεντρωτισμό, αποκεντρώνει τη διοίκηση και της προσδίδει χαρακτηριστικά όπως ευελιξία, αποτελεσματικότητα, αξιοποίηση τοπικών και περιφερειακών πλεονεκτημάτων που συναντώνται σε όλα τα προηγμένα κράτη. Εκτός από αναπτυξιακό εφαλτήριο, η Νέα Αρχιτεκτονική αναμένεται να επηρεάσει θετικά τα δημοσιονομικά μεγέθη, μέσω της αύξησης της αποτελεσματικότητας των ΟΤΑ και του κράτους γενικότερα, όπως επίσης να συμβάλλει θετικά στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και τον περιορισμό φαινόμενων αδιαφάνειας και αθέμιτου ανταγωνισμού.

- οργανώνει την άσκηση της εξουσίας με όρους διεύρυνσης της συμμετοχής του πολίτη και εμπάθυνσης της δημοκρατίας, αλλά και ανάδειξης του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών οργανώσεων και του εθελοντισμού,
- αξιοποιεί νέα εργαλεία και τις νέες μεθόδους της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της αυτόματης εξυπηρέτησης, με διαδραστικές υπηρεσίες,
- γίνεται το θεσμικό «κλειδί» για την αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου της χώρας, προσανατολίζοντας τις κρατικές δομές και λειτουργίες στις ανάγκες της πράσινης ανάπτυξης,
- ενσωματώνει τις αρχές της διαφάνειας, της ανοιχτής διακυβέρνησης, της αξιολόγησης και της λογοδοσίας στη διοικητική λειτουργία αλλά και της αξιοκρατίας στην πρόσληψη του προσωπικού, που απαλλάσσει πλέον την τοπική αυτοδιοίκηση από μια διαρκή κριτική.

6.1. Το πρόγραμμα «Καλλικράτης» και η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

Με το συνολικό επανασχεδιασμό των επιπέδων διοίκησης της χώρας, το Πρόγραμμα Καλλικράτης διασφαλίζει πλέον την ισότιμη συμμετοχή των Δήμων και των νέων αυτοδιοικούμενων Περιφερειών, ως πραγματικών εταίρων στη χάραξη και στο συντονισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής στο πολυεπίπεδο μοντέλο διακυβέρνησης της ΕΕ, όπως αυτό αποτυπώθηκε στη Λευκή Βίβλο για την Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση, η οποία υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της Επιτροπής των Περιφερειών στις 17 Ιουνίου του 2009.

Πιο συγκεκριμένα, η σημερινή παγκόσμια κρίση υπογραμμίζει τη σημασία της χρηστής διακυβέρνησης, κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και την αναγκαιότητα της στενής συνεργασίας με τις 95.000 περίπου περιφερειακές και τις τοπικές αρχές για τη χάραξη και υλοποίηση των κοινοτικών πολιτικών, δεδομένου ότι αυτές είναι αρμόδιες για την υλοποίηση του 70% περίπου της κοινοτικής νομοθεσίας, και επομένως διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού σχεδίου για την οικονομική ανάκαμψη.

Το «Πρόγραμμα Καλλικράτης», αναγνωρίζοντας τον κρίσιμο ρόλο των ΟΤΑ για την εδαφική στρατηγική ανάπτυξης και λαμβάνοντας υπόψη τους δύο πρωταρχικούς στόχους της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, δηλαδή την ενθάρρυνση της συμμετοχής στην ευρωπαϊκή διαδικασία και την ενίσχυση της

αποτελεσματικότητας της κοινοτικής δράσης, προχώρησε σε σημαντικές στρατηγικές επιλογές.

Ως προς τον πρώτο στόχο, αναβαθμίζει το επιχειρησιακό δυναμικό των Δήμων και των Περιφερειών για την άσκηση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο με τη δυναμική διαδικασία αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων, και ειδικότερα, με την ενίσχυση του αναπτυξιακού χαρακτήρα των Περιφερειών, ως βασική προϋπόθεση για την ισότιμη συμμετοχή τους στην ευρωπαϊκή διαδικασία.

Για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της κοινοτικής δράσης και την επίτευξη των στόχων της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, το Πρόγραμμα Καλλικράτης προβλέπει και για τους δύο βαθμούς αυτοδιοίκησης τη δυνατότητα συμμετοχής σε ευρωπαϊκούς ομίλους εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ), στο επίκεντρο της δρομολόγησης, θέσπισης και διαχείρισης των οποίων βρίσκεται η διάσταση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης με την προώθηση μιας διευρυμένης εταιρικής σχέσης των δημόσιων αρχών με τους κοινωνικοοικονομικούς φορείς.

Σε δεύτερο επίπεδο, με τη θεσμική αναγνώριση της συλλογικής λειτουργίας της αυτοδιοίκησης, με όργανα όπως η Εκτελεστική Επιτροπή, οι αντιδήμαρχοι και οι αντιπεριφερειάρχες με τοπική αρμοδιότητα, η Οικονομική Επιτροπή, η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, της εσωτερικής αποκέντρωσης για τους νέους ΟΤΑ και με την πρόβλεψη του συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης, το Πρόγραμμα Καλλικράτης, ικανοποιώντας τη σύσταση της Λευκής Βίβλου αποφεύγει τη συγκέντρωση αποφάσεων σε ένα και μοναδικό επίπεδο εξουσίας, προωθώντας τη συνυπευθυνότητα όλων των επιπέδων διοίκησης, διασφαλίζοντας ότι οι πολιτικές χαράσσονται και υλοποιούνται στο πλέον κοντινό προς τον πολίτη επίπεδο διοίκησης.

Οι ρυθμίσεις που περιέχονται στο Πρόγραμμα Καλλικράτης εμβαθύνουν τη συμμετοχική δημοκρατία και τη συνεργασία των αιρετών αρχών και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, με εργαλεία όπως η Επιτροπή Διαβούλευσης, το συμβούλιο ένταξης μεταναστών αλλά και με την υιοθέτηση εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, υλοποιώντας, με αυτό τον τρόπο, τις αρχές της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης, της διαφάνειας, της συμμετοχής, της λογοδοσίας, της αποτελεσματικότητας και της συνοχής.

Η αποκεντρωμένη κρατική διοίκηση, η περιφερειακή αυτοδιοίκηση και η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση συνιστούν αυτόνομα συστήματα διοίκησης με

ξεχωριστές αρμοδιότητες και λειτουργίες. Η δημιουργία μιας ενιαίας αποκεντρωμένης διοίκησης εξασφαλίζει την αποσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων της κεντρικής διοίκησης, και τον καλύτερο συντονισμό των διαφόρων περιφερειακών υπηρεσιών των υπουργείων.

Παράλληλα, με την συγκρότηση αιρετών Περιφερειών διευρύνονται σημαντικά οι αρμοδιότητες της αυτοδιοίκησης, εξασφαλίζονται νέοι πόροι και παρέχονται νέα μέσα για την διεκπεραίωση τους ρόλου και των λειτουργιών της. Άλλωστε, η συμπληρωματικότητα και συνοχή των λειτουργιών της κρατικής διοίκησης με την τοπική αυτοδιοίκηση υπηρετούν ένα κοινό σκοπό – την προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας και την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή της χώρας. Για το λόγο αυτό το κάθε διοικητικό επίπεδο καταρτίζει το δικό του αναπτυξιακό σχέδιο, στο πλαίσιο του δημοκρατικού προγραμματισμού και της αρχής της επικουρικότητας.

6.2. Οι βασικές επιλογές του σχεδίου νόμου

6.2.1. Η δομική και λειτουργική επαναθεμελίωση των δήμων

Η τολμηρή μεταρρύθμιση του προγράμματος «Ι. Καποδίστρια», που βελτίωσε αισθητά την τοπική αυτοδιοίκηση, δεν δημιούργησε, ωστόσο, σε όλη τη χώρα, αποτελεσματικούς δήμους με οικονομική αυτάρκεια και δυνατότητα άντλησης ιδίων πόρων, ούτε διοικητική ικανότητα με καλά οργανωμένες υπηρεσίες και ανθρώπινο δυναμικό, που να αξιοποιούν τις νέες δυνατότητες και νέες τεχνολογίες για την παροχή ποιοτικά αναβαθμισμένων υπηρεσιών.

Επιπλέον, η Πολιτεία δεν στήριξε ουσιαστικά τους νέους ΟΤΑ με πολιτικές προγραμματικής, οργανωτικής και λειτουργικής αναβάθμισης καθώς και με επαρκή χρηματοδότηση, ούτε προχώρησε σε μια σχεδιασμένη, με ενιαίο τρόπο, και ολοκληρωμένη αλλαγή του διοικητικού συστήματος της χώρας, με αποτέλεσμα το κάθε βήμα να μένει μετέωρο.

Επίσης, το δημοτικό σύστημα διακυβέρνησης παρέμεινε χωρίς ουσιαστικές αλλαγές. Έτσι διαμορφώθηκαν ορισμένες κοινές, εν πολλοίς, παραδοχές σχετικά με την αλλαγή της δομής της τοπικής αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης στην χώρα μας, οι οποίες ήταν αποτέλεσμα μιας μακράς διαδικασίας δημοσίου διαλόγου, επιστημονικής προεργασίας και προβληματισμού. Μέσα από αυτή τη

διαδικασία, η οποία αξιοποίησε τόσο τις εγχώριες μεταρρυθμιστικές εμπειρίες όσο και τα παραδείγματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών, συγκροτήθηκε ευρεία συναίνεση για την μεγάλη διοικητική μεταρρύθμιση που προτείνεται με το παρόν νομοσχέδιο.

Στο πλαίσιο της Νέας Αρχιτεκτονικής επαναθεμελιώνεται η πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση με λιγότερους και ισχυρότερους Δήμους, ανεξαιρέτως σε όλη τη χώρα. Οι νέοι δήμοι καθίστανται έτσι ικανοί να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις, αξιοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία και τις νέες μεθόδους διοίκησης ώστε να υποδεχθούν διευρυμένες αρμοδιότητες.

Η συγκρότηση των δήμων σε πληθυσμιακά και χωρικά μεγαλύτερες γεωγραφικές μονάδες, διευκολύνει την ανάπτυξη ενός ισχυρότερου διοικητικού συστήματος, που ικανοποιεί δύο κυρίως στόχους: Οι δήμοι να αποτελέσουν έτσι ισχυρές μονάδες τοπικής ανάπτυξης και ταυτόχρονα να εξελίσσονται σε αποτελεσματικούς διαχειριστές υπηρεσιών, ιδίως στην καθημερινή ζωή των πολιτών και στην ποιότητά της. Σε αυτή τη λογική, η μείωση του αριθμού των Δήμων συμπεριλαμβάνει για πρώτη φορά και το σύνολο της Αττικής (σήμερα 102 δήμοι και 20 κοινότητες) και της Θεσσαλονίκης (45 δήμοι).

Για πρώτη φορά για το σκοπό αυτό υιοθετούνται ορθολογικά και αντικειμενικά κριτήρια για την οριοθέτηση των διοικητικών ορίων των νέων ΟΤΑ. Τα κριτήρια αυτά πηγάζουν από το Σύνταγμα το οποίο στο άρθρο 101 παρ.2 αναφέρει ότι: «Η διοικητική διαίρεση της Χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες». Τα κριτήρια αυτά θέτουν το γενικό πλαίσιο για την περαιτέρω εξειδίκευσή τους, ανταποκρίνονται, δε, παραλλήλως, και στο αντίστοιχο γενικό περίγραμμα, όπως αυτό καθορίσθηκε στο Συνέδριο της ΚΕΔΚΕ (Κυλλήνη, 2007).

Συγκεκριμένα ορίσθηκαν επτά κατηγορίες κριτηρίων:

- α) Πληθυσμιακά (ο αριθμός των δημοτών, ο αριθμός των κατοίκων, η πληθυσμιακή πυκνότητα, η κατανομή των κατοικιών).
- β) Κοινωνικά (το μέσο μέγεθος νοικοκυριού, οι μορφωτικοί δείκτες, το ποσοστό αλλοδαπών).
- γ) Οικονομικά (η απασχόληση, η δομή της απασχόλησης, η εργασιακή κινητικότητα, το εισόδημα).
- δ) Γεωγραφικά (το σχήμα, η προσβασιμότητα, τα δίκτυα υποδομών).

ε) Αναπτυξιακά (η δομή της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας και γενικότερα της τοπικής ανάπτυξης, η ύπαρξη εκπαιδευτικών και ερευνητικών φορέων, η συμμετοχή σε Κοινοτικά και Εθνικά Προγράμματα).

στ) Πολιτιστικά, Ιστορικά και

ζ) Χωροταξικά κριτήρια, με τα οποία επιδιώκεται:

i) Η γεωγραφική / χωρική ολοκλήρωση των διαφόρων κοινωνικών, διοικητικών και οικονομικών λειτουργιών, εξυπηρετήσεων και υποδομών που διασφαλίζουν συνθήκες βιωσιμότητας.

ii) Η γεωγραφική κινητικότητα και τα χωρικά πεδία που αυτή διαμορφώνει σε ημερήσια βάση, σύμφωνα με την απασχόληση και σε συνδυασμό με τις λειτουργικές εξαρτήσεις και επιρροές μεταξύ των οικιστικών κέντρων.

iii) Η ταυτότητα του τόπου που αναφέρεται στο συμβολικό και στο σημειολογικό επίπεδο για την τοπική κοινωνία.

Πέραν των κριτηρίων αυτών, οι νέοι Δήμοι που προκύπτουν από τη νέα χάραξη, ταυτόχρονα με τα λειτουργικά και οικονομικά τους χαρακτηριστικά, συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της συμμετοχής του πολίτη, των θεσμών και διαδικασιών τοπικής δημοκρατίας ακολουθώντας τη σημερινή πραγματικότητα επαφής του πολιτικού προσωπικού του ΟΤΑ με τον πολίτη. Η νέα, λοιπόν, διοικητική διαίρεση βασίζεται στην υπάρχουσα με στόχο την αναλογικότερη αντιπροσώπευση και κατ' επέκταση την ενδυνάμωση του δημοκρατικού πολιτεύματος.

6.3. Η θεμελίωση της Περιφέρειας ως β' βαθμός αυτοδιοίκησης

Οι αρμοδιότητες που δόθηκαν στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ήταν εξαρχής σε μεγάλο βαθμό γραφειοκρατικού διεκπεραιωτικού χαρακτήρα, που δυσχέραναν την αποτελεσματικότητα του θεσμού, παρά τις προσπάθειες των αιρετών, οι οποίοι με περιορισμένα μέσα και προσωπικό, προσπάθησαν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις. Η ανάγκη για συγκρότηση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης στο επίπεδο μίας μεγαλύτερης ενότητας προκύπτει πλέον πειστικά:

- Οι εξελίξεις απέδειξαν ότι η συγκρότηση του δεύτερου βαθμού της αυτοδιοίκησης στα όρια των σημερινών νομών καθιστά ανέφικτη την ανάληψη της ευθύνης για το σχεδιασμό και την άσκηση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για την ανάπτυξη στην περιοχή τους. Η άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής προϋποθέτει ευρύτερες ενότητες.

- Η αναδιάταξη των δήμων σε λιγότερες και ισχυρότερες μονάδες που αναλαμβάνουν περισσότερες αρμοδιότητες επιβάλλει την αναδιάταξη του δεύτερου βαθμού σε ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες, ώστε να είναι σε θέση να αναλάβουν νέες αρμοδιότητες, ιδίως στην ανάπτυξη.
- Η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση στα όρια των νομών αποδείχθηκε ότι δυσκολεύει την αποτελεσματική συμμετοχή στα ευρωπαϊκά όργανα, όπως την Επιτροπή των Περιφερειών, στα οποία οι περιφέρειες των άλλων κρατών – μελών έχουν ουσιαστικό ρόλο και λόγο.

Όλα τα παραπάνω επιβάλλουν τη συγκρότηση του δεύτερου βαθμού της αυτοδιοίκησης σε ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες που επιτρέπουν ένα νέο ρόλο στο θεσμό. Για τους λόγους αυτούς, η Νέα Αρχιτεκτονική κινείται σε δύο άξονες: αφενός στην ανασυγκρότηση των δευτεροβάθμιων ΟΤΑ σε επίπεδο Περιφέρειας, αφετέρου στη ριζική εσωτερική αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, σε συνδυασμό με την αποφασιστική ενίσχυσή της με τους απαραίτητους πόρους, ανθρώπινους και οικονομικούς, για την εκπλήρωση της αποστολής της.

Η θεμελίωση της Περιφέρειας ως δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης:

- διασφαλίζει την αντιστοίχιση του θεσμού στις νέες λειτουργικές κλίμακες που έχουν δημιουργηθεί, μετά την ολοκλήρωση νέων δικτύων μεταφορών και άλλων υποδομών, με βάση τις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις των τελευταίων ετών, οι οποίες έχουν μεταβάλει την οικονομική και κοινωνική γεωγραφία της χώρας.
- οδηγεί, επιπλέον, σε οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωση δυνάμεων, τηρεί δηλαδή, όρους απαραίτητους για την αποφασιστική βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας της.
- εξασφαλίζει την απαραίτητη κλίμακα ώστε να αναλάβει σημαντικές αναπτυξιακές λειτουργίες.
- επιτρέπει τη μεταβίβαση και πρόσθετων αρμοδιοτήτων που ανήκουν σήμερα στις κρατικές Περιφέρειες, σε άλλους κρατικούς φορείς ή ακόμη και στο κεντρικό κράτος, με αποτέλεσμα να μειωθούν έτσι τα επίπεδα και η πολυπλοκότητα άσκησης αρμοδιοτήτων και διεκπεραίωσης διαδικασιών, προς όφελος του πολίτη, της Πολιτείας, αλλά και της οικονομίας.

Ειδικά για τους πολίτες της περιφέρειας, η δημιουργία και αποτελεσματική λειτουργία ενός ισχυρού αυτοδιοικητικού θεσμού, με πλειάδα αρμοδιοτήτων και

αναπτυξιακές ευθύνες, φέρνει κοντά τους τη διοίκηση, ώστε να πάψουν να υποχρεώνονται να απευθύνονται στο κέντρο για πολλές σημαντικές υποθέσεις τους. Από την άλλη πλευρά, η ανάληψη αναπτυξιακών ευθυνών από έναν ισχυρό αιρετό θεσμό, καθιστά τους πολίτες της περιφέρειας «κύριους του οίκου τους».

Οι νέες περιφέρειες προέρχονται από τη συνένωση των υφισταμένων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, οι οποίες καταργούνται. Η χωρική ενότητα των νέων οργανισμών περιλαμβάνει τις εδαφικές περιφέρειες των καταργούμενων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Οι οργανισμοί της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, από τις σημερινές 54 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, τις 3 διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα 19 επαρχεία, δηλαδή ένα σύνολο 76 διοικητικών ενότητων, εξελίσσονται σε αιρετές περιφέρειες σε αριθμό αντίστοιχο των σημερινών 13 κρατικών περιφερειών. Ειδικά στην Αττική και στη Θεσσαλονίκη αντιμετωπίζονται με ειδικές ρυθμίσεις τα θέματα μητροπολιτικού χαρακτήρα.

Οι διοικητικές περιφέρειες της χώρας είκοσι τέσσερα χρόνια μετά τη θεσμοθέτησή τους έχουν αποκτήσει διοικητική λειτουργία που τις καθιστά χρήσιμες και κατά συνέπεια συνιστούν αξιόπιστη βάση για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Επιπλέον, οι περιφέρειες έχουν υλοποιήσει μέχρι σήμερα πολλά περιφερειακά προγράμματα από τα οποία έχει αποκτηθεί τεράστια εμπειρία.

Η αλλαγή των Περιφερειών θα δημιουργούσε προβλήματα στην απρόσκοπτη υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Είναι προφανές ότι αυτό θα πρέπει να αποφευχθεί, εν μέσω μιας μεγάλης δημοσιονομικής κρίσης, καθώς η απρόσκοπτη υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων αποτελεί ζωτική συνθήκη για την οικονομία της χώρας. Αποτελούν, επίσης, φορείς διαμόρφωσης πολιτικής σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, δοθέντος ότι έχουν λειτουργήσει σε αυτές αντιπροσωπευτικά όργανα με συμμετοχή αιρετών εκπροσώπων και φορέων ανάπτυξης για πολλά έτη. Τέλος, οι περιφέρειες έχουν διαμορφώσει μια περιφερειακή «ταυτότητα», ενώ αρκετές από αυτές ταυτίζονται με τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας. Για τους λόγους αυτούς κρίθηκε ότι δεν θα ήταν σκόπιμο ούτε επωφελές να υπάρξουν μεταβολές στον χάρτη των Περιφερειών της χώρας.

Στα όρια αυτά συγκεντρώνονται τα απαραίτητα δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά μεγέθη για τον προγραμματισμό και υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας. Εξυπηρετείται, επίσης, η αποτελεσματικότερη υπεράσπιση και διεκδίκηση των συμφερόντων των Ελληνικών περιφερειών στα αρμόδια όργανα της ΕΕ (Επιτροπή των Περιφερειών). Θεμελιώνεται, έτσι, η Περιφέρεια ως θεσμός με

άμεσα αιρετά όργανα, όπως το περιφερειακό συμβούλιο, καθώς και οι αιρετοί περιφερειάρχες και αντιπεριφερειάρχες.

Στην περιφέρεια μεταφέρονται εκείνες οι αρμοδιότητες της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης που ασκούνται αποτελεσματικότερα σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς επίσης και αρμοδιότητες που ασκούνται σήμερα από την κρατική περιφέρεια, εκτός από όσες, έχοντας αμιγώς κρατικό χαρακτήρα, οι οποίες στο πλαίσιο συνταγματικών επιταγών πρέπει παραμένουν στην αποκεντρωμένη κρατική διοίκηση.

6.4. Η θεμελίωση των αποκεντρωμένων διοικήσεων

Ο ολοκληρωμένος επανασχεδιασμός των δύο βαθμών της αυτοδιοίκησης προϋποθέτει τη συνάρθρωσή τους με τη κρατική αποκεντρωμένη Διοίκηση, η ύπαρξη της οποίας προβλέπεται άλλωστε από το Σύνταγμα που ορίζει ότι η διοίκηση του κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα (άρθρο 101, παρ. 1) και ότι τα αποκεντρωμένα κρατικά όργανα έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της ενότητας τους (άρθρο 101, παρ. 3).

Το σημερινό σύστημα διοικητικής αποκέντρωσης των κρατικών υπηρεσιών, εμφανίζει μια σειρά από σημαντικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν:

- Μικρά μεγέθη σε σχέση με το νέο αναπτυξιακό σχεδιασμό και τα νέα δίκτυα μεταφορών της χώρας.
- Ελλείψεις ειδικευμένου προσωπικού και σημαντικές καθυστερήσεις ως προς την υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων διοίκησης.
- Ατροφία και, σε αρκετές περιπτώσεις, πολιτικοποίηση του συστήματος διοικητικής εποπτείας στους ΟΤΑ, απουσία συστηματικής τεκμηρίωσης και επεξεργασίας των δεδομένων του συστήματος εποπτείας (ποσοστά και αιτίες ακυρώσεων, αριθμός προσφυγών πολιτών ανά κατηγορίες), αντιθέσεις μεταξύ του συστήματος διοικητικής εποπτείας και του συστήματος προληπτικού ελέγχου δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Η συγκρότηση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης στην ευρύτερη ενότητα της περιφέρειας, οδηγεί στην οργάνωση της αποκεντρωμένης διοίκησης σε ευρύτερα γεωγραφικά όρια. Στην κατεύθυνση αυτή συντείνουν τα νέα δεδομένα και οι νέες σχέσεις που δημιουργούν τα υφιστάμενα και προγραμματιζόμενα δίκτυα υποδομών αλλά και το σύστημα πόλων και αξόνων ανάπτυξης της χώρας. Στη θέση των

σημερινών 13 Διοικητικών Περιφερειών συγκροτούνται 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις. Με τη Νέα Αρχιτεκτονική, η κρατικά αποκεντρωμένη διοίκηση οργανώνεται σε επίπεδο ευρύτερων χωρικών ενοτήτων, τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, οι οποίες ανταποκρίνονται, με βάση λειτουργικά και αναπτυξιακά κριτήρια, στις απαιτήσεις της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και προάγουν τη συνολική ανταγωνιστικότητα του Εθνικού Χώρου.

Στην έδρα κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης συνιστάται Γενική Γραμματεία της οποίας προϊστάται μετακλητός υπάλληλος. Στις υπηρεσίες της Αποκεντρωμένης Διοίκησης εντάσσονται οι υπάλληλοι των υφιστάμενων Περιφερειών εκτός από εκείνους που μετατάσσονται στις Περιφέρειες.

Στις αρμοδιότητες των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων :

- ανήκουν οι κρατικές υποθέσεις, οι οποίες ασκούνταν μέχρι σήμερα από τις Διοικητικές Περιφέρειες και λόγω της φύσης τους ή για συνταγματικούς λόγους δεν μπορεί να μεταφερθούν στην περιφερειακή αυτοδιοίκηση και παραμένουν στην κρατική διοίκηση, π.χ. χωροταξία – πολεοδομία, περιβαλλοντική πολιτική, δασική πολιτική και μεταναστευτική πολιτική,
- εντάσσονται όσες κρατικές αρμοδιότητες σταδιακά αποκεντρώνονται επειδή δεν είναι απαραίτητο να ασκούνται από την κεντρική διοίκηση, διευκολύνοντας την αποτελεσματική άσκηση του επιτελικού, συντονιστικού και ελεγκτικού της ρόλου,
- εντάσσονται, όπου αυτό κριθεί σκόπιμο, και καθ' ύλην αποκεντρωμένες υπηρεσίες των υπουργείων.

6.5. Ένα νέο σύστημα διακυβέρνησης για τους Ο.Τ.Α.

Η διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των δήμων καθώς και των ορίων τους, επιβάλλει τον επανασχεδιασμό του συστήματος τοπικής διακυβέρνησης. Η ενσωμάτωση των νέων αρχών δημοκρατικής διακυβέρνησης οδηγεί στην αναβαθμισμένη συμμετοχή του πολίτη, στη διαβούλευση πριν τη λήψη των αποφάσεων, στη διαφανή άσκηση της εξουσίας και στην υποχρεωτική λογοδοσία όποιου ασκεί δημόσια εξουσία, επιβάλλει την επαναξιολόγηση των δημοτικών θεσμών διακυβέρνησης, την αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό τους αλλά και την

αποκεντρωμένη διάρθρωσή τους, ώστε να επιτρέπουν την αμεσότερη και αποτελεσματικότερη συμμετοχή και εξυπηρέτηση του δημότη.

Αντίστοιχος πρέπει να είναι και ο σχεδιασμός του συστήματος διακυβέρνησης για τις νέες αυτοδιοικούμενες Περιφέρειες, ο οποίος όμως πρέπει να λάβει υπόψη του και τις διαφορές μεγεθών και λειτουργιών μεταξύ των δύο βαθμίδων τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ενίσχυση της συλλογικής λειτουργίας της Αυτοδιοίκησης

- Δημιουργείται νέο όργανο, η Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία στους Δήμους αποτελείται από το Δήμαρχο και τους Αντιδημάρχους και στην Περιφέρεια από τον Περιφερειάρχη και τους Αντιπεριφερειάρχες και αποτελεί το συλλογικό όργανο άσκησης, συντονισμού και λογοδοσίας της εκτελεστικής λειτουργίας στην αυτοδιοίκηση. Με τον τρόπο αυτό, περιορίζεται η συγκέντρωση εξουσίας σε ένα μόνο πρόσωπο.
- Ενισχύεται ο θεσμός της δημοτικής και περιφερειακής αποκέντρωσης με τον ορισμό τοπικών αντιδημάρχων και αιρετών αντιπεριφερειάρχων με τοπική αρμοδιότητα. Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται τόσο η μέριμνα για τα ιδιαίτερα τοπικά συμφέροντα του δήμου που συνενώνεται ή της νομαρχίας που καταργείται, όσο και η εκ του σύνεγγυς διεύθυνση σημαντικών υπηρεσιών που βρίσκονται σήμερα εκεί.
- Συγκροτούνται συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων στα σημερινά τοπικά διαμερίσματα και σε δήμους άνω των 2.000 κατοίκων που συνενώνονται με γνώμονα την ενδυνάμωση της δημοτικής αποκέντρωσης με την παροχή νέων και ουσιαστικών αρμοδιοτήτων.
- Στα σημερινά τοπικά διαμερίσματα κάτω των 2000 κατοίκων συγκροτούνται συμβούλια τοπικών κοινοτήτων με ενισχυμένες αρμοδιότητες και οικονομικούς πόρους. Θεσπίζεται, επίσης, συμμετοχή των προέδρων τους στα δημοτικά συμβούλια με ψήφο, όποτε αποφασίζεται ζήτημα που αφορά άμεσα την κοινότητά τους.
- Διασφαλίζεται η εκπροσώπηση στο δημοτικό συμβούλιο όλων των συνενούμενων δήμων και κοινοτήτων, μέσω της εκλογής δημοτικών συμβούλων από την εκλογική τους περιφέρεια. Το ίδιο ακριβώς θα ισχύει κατ'αντιστοιχία και στις Περιφέρειες με βασικό στόχο την αποτροπή αποξένωσης των τοπικών κοινωνιών από τους αιρετούς.

- Εκλέγεται πλέον διαπαραταξιακό προεδρείο του Δημοτικού Συμβουλίου με εκπροσώπηση και της ελάσσονος αντιπολίτευσης.

Οικονομική Επιτροπή

Η Δημαρχιακή Επιτροπή μετονομάζεται σε Οικονομική και αναβαθμίζεται, ως προς τις λειτουργίες οικονομικού ελέγχου και τακτικής παρακολούθησης της υλοποίησης του προϋπολογισμού. Αντίστοιχη Επιτροπή θα λειτουργεί και στις Περιφέρειες.

Επιτροπή Ποιότητας ζωής

Συστήνεται στους δήμους άνω των δέκα χιλιάδων κατοίκων η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, που λειτουργεί κατ' αντιστοιχία της οικονομικής επιτροπής, με σημαντικές αρμοδιότητες σε θέματα ποιότητας ζωής, όπως, αδειοδοτήσεις καταστημάτων και επιχειρήσεων, καθορισμού χώρων λαϊκών αγορών, υπαίθριου εμπορίου κ.α, καθώς και σε θέματα πολεοδομικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

Στις Περιφέρειες προβλέπεται η σύσταση, με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου, μέχρι δύο Επιτροπών, στις οποίες το συμβούλιο θα μεταβιβάζει αποφασιστικές και γνωμοδοτικές αρμοδιότητές του. Στόχος, η περαιτέρω αποσυμφόρηση του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου.

Νέοι θεσμοί διαβούλευσης

Καθιερώνεται, ως νέος θεσμός διαβούλευσης, η Επιτροπή Διαβούλευσης, τόσο σε δήμους με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων όσο και στις περιφέρειες. Η Επιτροπή Διαβούλευσης προσφέρει τη δυνατότητα συγκροτημένης, θεσμοποιημένης και ανοικτής συμμετοχής και ανταλλαγής επιχειρημάτων με εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας, οι οποίοι μέχρι σήμερα αναζητούσαν μεμονωμένα την πρόσβαση και επιρροή στην ηγεσία του ΟΤΑ. Τα μέλη του συμβουλίου της Επιτροπής Διαβούλευσης προέρχονται από τους παραγωγικούς φορείς του Δήμου ή της Περιφέρειας (Εκπρόσωποι Εργαζομένων, Επιχειρήσεων, Επιστημονικούς Συλλόγους, Ομάδες Πολιτών) οι οποίοι επιλέγονται από το Δημοτικό ή Περιφερειακό Συμβούλιο με την αυξημένη πλειοψηφία των 2/3 των μελών του και από δημότες, οι οποίοι κληρώνονται από το σύνολο των εγγεγραμμένων στους οικείους εκλογικούς καταλόγους.

Ειδικότερα:

- i. Ο συνολικός αριθμός των μελών της επιτροπής μπορεί να είναι από 25 έως 50 μέλη.
- ii. Σε ποσοστό 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών εκπροσώπων φορέων ορίζονται επιπλέον μέλη, μετά από κλήρωση, δημότες εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους καθώς και όσοι είναι εγγεγραμμένοι στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους.
- iii. Στις συνεδριάσεις της επιτροπής καλούνται κατά περίπτωση και συμμετέχουν και εκπρόσωποι αρμόδιων κρατικών αρχών, των τοπικών οργανώσεων πολιτικών κομμάτων, καθώς και οι επικεφαλής των παρατάξεων που εκπροσωπούνται στο συμβούλιο.

Η Επιτροπή Διαβούλευσης:

- i. Γνωμοδοτεί στο δημοτικό και περιφερειακό συμβούλιο σχετικά με κρίσιμα ζητήματα.
- ii. Γνωμοδοτεί για θέματα γενικότερου τοπικού ενδιαφέροντος, που παραπέμπονται σε αυτή από το δημοτικό συμβούλιο ή τον δήμαρχο.
- iii. Εξετάζει τα τοπικά προβλήματα και τις αναπτυξιακές δυνατότητες του δήμου και διατυπώνει γνώμη για την επίλυση των προβλημάτων και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών.
- iv. Δύναται να διατυπώνει παρατηρήσεις επί του περιεχομένου των κανονιστικού χαρακτήρα αποφάσεων, οι οποίες εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 79 του ΚΔΚ.

Η διατύπωση γνώμης από την επιτροπή δημοτικής διαβούλευσης δεν αποκλείει την παράλληλη ηλεκτρονική διαβούλευση με τους πολίτες, μέσω διαδικτύου. Οι προτάσεις της Ο θεσμός του «Συμπαραστάτη» του Δημότη και της Επιχείρησης Καθιερώνεται ο «συμπαραστάτης» του Δημότη και της Επιχείρησης ως νέος θεσμός εσωτερικής διαμεσολάβησης μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και ΟΤΑ, για την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης τόσο σε δήμους όσο και σε περιφέρειες. Ο συμπαραστάτης θα έχει ως αποστολή, πέραν από την έγκαιρη καταπολέμηση της κακοδιοίκησης, τη διασφάλιση της αμεροληψίας των δημοτικών αρχών, τη βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων, καθώς και την αποσυμφόρηση του δημάρχου και άλλων αιρετών οργάνων του δήμου από τη συσσώρευση αιτημάτων και παραπόνων των πολιτών. Μέσω του συμπαραστάτη, θα αποτρέπονται πρόσθετες διαδικασίες (προσφυγές σε ελεγκτικούς μηχανισμούς και

στη δικαιοσύνη), επειδή πολλά προβλήματα κακοδιοίκησης θα επιλύονται στο πλαίσιο του ίδιου του ΟΤΑ, με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση διαδικασιών, πόρων, χρόνου, χρήματος και ελαχιστοποίηση της ταλαιπωρίας των πολιτών.

Στους δήμους και στις περιφέρειες, θα επιλέγεται, λοιπόν, πρόσωπο εγνωσμένου κύρους και εμπειρίας, **ως συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης.**

- i. Ο συμπαραστάτης δέχεται καταγγελίες άμεσα θιγόμενων πολιτών και επιχειρήσεων για κακοδιοίκηση των υπηρεσιών του δήμου ή της περιφέρειας, των νομικών του προσώπων και των επιχειρήσεών του και διαμεσολαβεί προκειμένου να επιλυθούν τα σχετικά προβλήματα, ενώ είναι υποχρεωμένος να απαντά εγγράφως ή ηλεκτρονικά εντός τριάντα (30) ημερών στους ενδιαφερόμενους.
- ii. Ως συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης δεν μπορεί να επιλεγεί αιρετός δήμου, περιφέρειας ή βουλευτής.
- iii. Ο συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης επιλέγεται με απόφαση, η οποία λαμβάνεται με μυστική ψηφοφορία και με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνόλου των μελών του συμβουλίου.
- iv. Η υποβολή καταγγελίας ή αναφοράς στο συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης, δεν αναιρεί τη σχετική αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη ως ανεξάρτητης αρχής, ούτε τις αρμοδιότητες άλλων ελεγκτικών οργάνων και αρχών, καθώς και του Ελεγκτή Νομιμότητας.
- v. Ο συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης συντάσσει ετήσια έκθεση. Η ετήσια έκθεση παρουσιάζεται από τον ίδιο και συζητείται στην ειδική δημόσια συνεδρίαση του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, για τον απολογισμό δράσης της δημοτικής ή περιφερειακής αρχής.
- vi. Ο συμπαραστάτης μπορεί επίσης να προβαίνει στην διατύπωση προτάσεων βελτίωσης της δημοτικής διοίκησης και των σχέσεών της με το κοινό, τόσο στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσής του, όσο και επ' ευκαιρία σημαντικών προβλημάτων κακοδιοίκησης που ο ίδιος εντοπίζει.

Τόσο η ετήσια έκθεση όσο και οι ειδικές προτάσεις του συμπαραστάτη αναρτώνται υποχρεωτικά στην ιστοσελίδα του δήμου ή της περιφέρειας. Εφαρμογές Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για διαφάνεια στις αποφάσεις και την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη Όλες οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των Δήμων και των Περιφερειών καθώς και όλων των Νομικών τους Προσώπων υποχρεωτικά

δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, σε διαφορετική περίπτωση δεν ισχύουν. Διασφαλίζεται έτσι η απόλυτη διαφάνεια, ο αποτελεσματικός δημόσιος έλεγχος και γίνεται εφικτή η ουσιαστική λογοδοσία των αυτοδιοικητικών αρχών.

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση προβλέπεται ρητά ως διακριτή αρμοδιότητα αντιδημάρχου και αντιπεριφερειάρχη. Συμβούλιο ένταξης μεταναστών Σε κάθε Δήμο συγκροτείται και λειτουργεί, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, συμβούλιο ένταξης μεταναστών ως συμβουλευτικό όργανο του δήμου για την ενίσχυση της ένταξης των μεταναστών στην τοπική κοινωνία. Έργο των συμβουλίων ένταξης μεταναστών είναι η καταγραφή και η διερεύνηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, που κατοικούν μόνιμα στην περιφέρεια του δήμου, με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Ενίσχυση της εσωτερικής αποκέντρωσης στους νέους ΟΤΑ

Η ενίσχυση αυτή γίνεται πράξη με ένα νέο σύστημα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης με:

- Την απόδοση νέων αρμοδιοτήτων
- Τη διασφάλιση πόρων για κάθε χωριό και γειτονιά
- Νέους θεσμούς συμμετοχής

Έτσι, ταυτόχρονα με τη δημιουργία τους οι νέοι, ισχυροί και μεγαλύτεροι Δήμοι «πλησιάζουν» το δημότη. Η νέα αυτή σχέση σηματοδοτείται από την έννοια της κοινότητας που αξιοποιείται εκ νέου για τις μονάδες ενδοδημοτικής αποκέντρωσης:

Τα σημερινά τοπικά διαμερίσματα έως 2000 κατοίκων ονομάζονται Τοπικές Κοινότητες και άνω των 2000 Δημοτικές Κοινότητες.

Ως Δημοτικές Κοινότητες μετονομάζονται και τα σημερινά Δημοτικά Διαμερίσματα των μεγάλων πόλεων.

Ο πρόεδρος της Δημοτικής Κοινότητας:

- i. Συμμετέχει στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου στις οποίες καλείται υποχρεωτικά με δικαίωμα έκφρασης γνώμης για θέματα που αφορούν την κοινότητα.
- ii. Εποπτεύει τη συντήρηση του δικτύου εσωτερικής και αγροτικής οδοποιίας. Μεριμνά για την καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων.

- iii. Μεριμνά για την αποκατάσταση ζημιών επείγοντος χαρακτήρα σε δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης και ανάθεση εργασιών σε περίπτωση άμεσου κινδύνου.
- iv. Μεριμνά για την αποκατάσταση ζημιών στο δίκτυο φωτισμού.
- v. Μεριμνά για την καλή κατάσταση και την ασφάλεια των εγκαταστάσεων των παιδικών χαρών
- vi. Μεριμνά για την εύρυθμη λειτουργία του κοιμητηρίου.
- vii. Είναι ο υπεύθυνος της ομάδας πυρασφάλειας της κοινότητας.
- viii. Είναι αρμόδιος για την προστασία της δημοτικής περιουσίας στα όρια ευθύνης του.
- ix. Ενεργεί πληρωμές με την πάγια προκαταβολή που λαμβάνει.

Τα συμβούλια δημοτικής κοινότητας (τα οποία είναι 5μελή έως 15μελή ανάλογα με τον πληθυσμό της):

- i. Συμμετέχουν στην κατάρτιση του Επιχειρησιακού και Τεχνικού Προγράμματος του Δήμου.
- ii. Εισηγούνται στην εκτελεστική επιτροπή του δήμου για τις προτεραιότητες τοπικής ανάπτυξης και των αντιστοίχων δράσεων.
- iii. Αποφασίζουν την προέγκριση ίδρυσης ή εγκατάστασης καταστημάτων, επιχειρήσεων και λοιπών δραστηριοτήτων και για την άδεια λειτουργίας μουσικής.
- iv. Προτείνουν τους χώρους λειτουργίας λαϊκών αγορών, υπαίθριου εμπορίου, πανηγυριών με απόλυτη πλειοψηφία των μελών Εκφράζουν γνώμη για:
Υπηρεσίες του Δήμου που η λειτουργία τους θα εξυπηρετούσε καλύτερα τους πολίτες.
 - Την αξιοποίηση ακινήτων.
 - Την πολεοδομική ανάπτυξη και ανάπλαση της περιοχής.
 - Τη συντήρηση των δημοτικών οδών, την κυκλοφορία και τη συγκοινωνία.
 - Την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.
 - Την περισυλλογή και εν γένει μέριμνα για τα αδέσποτα ζώα.
 - Τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων.
 - Τη μέριμνα για την υγεία, την πρόνοια και την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στους πολίτες.

- Την εύρυθμη λειτουργία των δημοτικών ιδρυμάτων.
- Τρόπο διάθεσης βοσκήσιμων εκτάσεων.
- Εκμίσθωση χωρίς δημοπρασία δημοτικών δασικών εκτάσεων.
- Εκποίηση, εκμίσθωση, δωρεάν παραχώρηση χρήσης, ανταλλαγή και δωρεά περιουσιακών στοιχείων του Δήμου.
- Με απόλυτη πλειοψηφία και αιτιολογημένη γνώμη εισηγείται τη χορήγηση οικονομικών βοηθημάτων σε οικονομικά αδύναμους κατοίκους της.
- Την αποδοχή κληροδοτήματος που της διατίθεται.

Ο πρόεδρος και τα 3μελή συμβούλια των τοπικών κοινοτήτων ασκούν αντίστοιχες αρμοδιότητες με τις δημοτικές κοινότητες με μικρές εξαιρέσεις. Για τοπικές κοινότητες έως 300 κατοίκων εκλέγεται ένας τοπικός εκπρόσωπος. Σε κάθε Συμβούλιο Δημοτικής ή Τοπικής Κοινότητας μπορούν να αποδοθούν επιπλέον αρμοδιότητες από τα Δημοτικά Συμβούλια. Οποιαδήποτε απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου που αφορά τις Δημοτικές ή Τοπικές Κοινότητες και έχει ληφθεί χωρίς την πρόσκληση των αντίστοιχων προέδρων είναι άκυρη.

Επιπλέον, η Συνέλευση κατοίκων Τοπικής Κοινότητας:

Συνεδριάζει μία φορά το χρόνο τουλάχιστον με καθολική συμμετοχή των κατοίκων και έχει τη δυνατότητα να προτείνει στον δήμο:

- Την παροχή κοινωνικών ή άλλων υπηρεσιών για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.
- Τη λήψη μέτρων για την προστασία των ηλικιωμένων και των παιδιών.
- Τα έργα που πρέπει να εκτελεστούν.
- Την παροχή υπηρεσιών για την τουριστική αξιοποίηση και προβολή της τοπικής κοινότητας. Λαμβάνεται μέριμνα προς διασφάλιση της ορθολογικής κατανομής των πόρων σε κάθε γειτονιά και χωριό.

Ειδικότερα:

- Στον προϋπολογισμό κάθε Δήμου προβλέπεται υποχρεωτικό ποσοστό για την κατανομή πιστώσεων στις Δημοτικές και τις Τοπικές Κοινότητες βάσει σχετικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
- Στις τοπικές και δημοτικές κοινότητες καταβάλλεται πάγια προκαταβολή σε βάρος του σχετικού κωδικού αριθμού του προϋπολογισμού του οικείου δήμου. Το ύψος της προκαταβολής προσδιορίζεται με απόφαση του Υπουργού

Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από γνώμη της ΚΕΔΚΕ, στη βάση πληθυσμιακών και γεωγραφικών κριτηρίων.

- Υπεύθυνος για τη διαχείριση της πάγιας προκαταβολής είναι ο πρόεδρος του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας ή ο πρόεδρος της τοπικής κοινότητας.

6.6. Οι ενισχυμένες αρμοδιότητες των νέων Ο.Τ.Α.

Η σημερινή εικόνα έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Υπάρχει ένα συγκεντρωτικό κράτος με περιορισμένης έκτασης αποκεντρωμένες αρμοδιότητες.
- Η μη ορθολογική κατανομή των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στο κράτος και στην αυτοδιοίκηση καθώς και ανάμεσα στους βαθμούς της αυτοδιοίκησης, δημιουργεί γραφειοκρατία. Συχνά ο πολίτης είναι αναγκασμένος να απευθυνθεί και στο δήμο και στη νομαρχία αλλά και στο κράτος, προκειμένου να εξυπηρετηθεί.
- Σε πολλές περιπτώσεις, η μεταφορά αρμοδιοτήτων στο παρελθόν δεν είχε συνοδευθεί με την αντίστοιχη μεταφορά πόρων και προσωπικού, με συνέπεια λειτουργικά και νομικά προβλήματα.

Η αναμενόμενη διεύρυνση των γεωγραφικών και πληθυσμιακών ορίων αναφοράς των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ διαμορφώνει ένα νέο πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης. Η ίδια η έννοια «τοπική υπόθεση», αλλάζοντας κλίμακα, διευρύνεται και έτσι οδηγεί σε ανάλογη ενδυνάμωση του ρόλου των νέων Δήμων στον τοπικό αναπτυξιακό προγραμματισμό και στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες σε καίριους τομείς.

Με την ανασυγκρότηση του δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης σε λιγότερες και ισχυρότερες μονάδες, ενόψει της αναθεωρημένης διάταξης 102 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι μπορεί να ανατίθεται στους ΟΤΑ η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του κράτους, την πλαισίωσή του με τη δημιουργία ενός σύγχρονου συστήματος διακυβέρνησης, τη συγκρότηση συστήματος εσωτερικής αποκέντρωσης, τη δημοσιονομική του χειραφέτηση και την υιοθέτηση σύγχρονων και ποιοτικών μεθόδων διοικητικής δράσης, η νέα, αυτοδιοικούμενη περιφέρεια μπορεί να αναλάβει και να εκπληρώσει την ιδιαίτερη αποστολή της. Με τη δομική αυτή αλλαγή η περιφέρεια αναδεικνύεται ως το θεσμικό πλαίσιο της πράσινης ανάπτυξης

και αναλαμβάνει τον ενιαίο στρατηγικό αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιφέρειας και τη διαχείριση των ΠΕΠ, η οποία πρέπει να βασίζεται στη συμμετοχή του πολίτη. Επίσης επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση όλων των υπέρ τοπικών προβλημάτων.

Οι αυτοδιοικούμενες περιφέρειες αναλαμβάνουν:

- τις υπηρεσίες, τις αρμοδιότητες και τους πόρους των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που καταργούνται, εκτός από εκείνες που μεταφέρονται στους δήμους,
- αρμοδιότητες που ασκούνται σήμερα από την κρατική περιφέρεια ή άλλες κρατικές υπηρεσίες (άλλες άμεσα και άλλες σταδιακά), με εξαίρεση εκείνες οι οποίες πρέπει να παραμείνουν στα αποκεντρωμένα όργανα του κράτους, χάριν της ενότητας της κρατικής πολιτικής σε ολόκληρη την επικράτεια, όπως τα θέματα χωροταξίας – πολεοδομίας, προστασίας του περιβάλλοντος και δασικής πολιτικής ή μεταναστευτικής πολιτικής.

Η περιφερειακή αυτοδιοίκηση γίνεται ο βασικός πυλώνας του αναπτυξιακού προγραμματισμού, ενώ κομβικός καθίσταται ο ρόλος της ως προς τα έργα και τις υποδομές. Βασική προϋπόθεση είναι η επαρκής στελέχωσή της, αλλά και η αξιοποίηση της πείρας και της τεχνογνωσίας που έχουν αποκτήσει μέχρι σήμερα οι αντίστοιχες υπηρεσίες των κρατικών περιφερειών, ορισμένες από τις οποίες μεταφέρονται, μαζί με το προσωπικό τους και τους πόρους τους, στις νέες Περιφέρειες. Η μεταφορά αρμοδιοτήτων προς την αυτοδιοίκηση ως διαρκής και δυναμική διαδικασία.

Με το παρόν σχέδιο νόμου ξεκινά μία δυναμική διαδικασία αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων προς την αυτοδιοίκηση και την αποκεντρωμένη διοίκηση με στόχο τον περιορισμό του κράτους στις επιτελικές και εποπτικές λειτουργίες που οφείλει να ασκεί.

Ο «Καλλικράτης» θεμελιώνει ισχυρούς αυτοδιοικητικούς θεσμούς που είναι σε θέση να υποδέχονται τη σταδιακή μεταφορά αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο ενός συντεταγμένου οδικού χάρτη.

Οι νέες αρμοδιότητες των Δήμων

Για πρώτη φορά πραγματοποιείται μια πλήρης καταγραφή και ορθολογική κατανομή όλων των αρμοδιοτήτων σε όλα τα επίπεδα διοίκησης και αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, οι νέοι δήμοι αναλαμβάνουν:

- i. Εντοπισμένες πολεοδομικές εφαρμογές και έκδοση οικοδομικών αδειών.
- ii. Το σύνολο των αρμοδιοτήτων που αφορούν τον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας.
- iii. Ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων στους τομείς:
 - α) έκδοσης σειράς επαγγελματικών αδειών,
 - β) γεωργίας, κτηνοτροφίας, αλιείας,
 - γ) εκτέλεσης έργων, διασφάλισης συγκοινωνιακών υποδομών, προστασίας της δημόσιας υγείας, περιλαμβανομένης και της μεταφοράς αρμοδιοτήτων από τις ΔΥΠΕ,
 - δ) παιδείας (δια βίου μάθηση, υποστήριξη σχολικών υποδομών),
 - ε) αθλητισμού, πολιτισμού,
 - στ) οργάνωσης και λειτουργίας λαϊκών αγορών.

Στους νησιωτικούς Δήμους μεταφέρονται πρόσθετες αρμοδιότητες με στόχο ο νησιώτης να εξυπηρετείται πληρέστερα στον τόπο διαμονής του.

Οι νέες αρμοδιότητες της αιρετής Περιφέρειας

Το σύνολο των αρμοδιοτήτων, που αφορούν τον αναπτυξιακό περιφερειακό προγραμματισμό. Στην αρμοδιότητα αυτή εντάσσεται, όχι μόνον η κατάρτιση και εκτέλεση των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, αλλά και η συμμετοχή στην όλη διαδικασία, κατάρτισης και εφαρμογής του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) για την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Στον ίδιο τομέα εντάσσονται και αρμοδιότητες που σχετίζονται με τη διαχείριση των υδατικών πόρων. Στόχος είναι η Περιφέρεια να αποτελέσει το θεσμικό πλαίσιο της Πράσινης Ανάπτυξης.

Μεταφέρονται, επίσης, οι αρμοδιότητες των Δημοσίων Υγειονομικών Περιφερειών (Δ.Υ.ΠΕ.). Στον τομέα των έργων, απονέμονται αρμοδιότητες, που αφορούν την κατασκευή, συντήρηση και ανακαίνιση οδών, οι οποίες ασκούνταν από την Κρατική Περιφέρεια και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις. Η αρμοδιότητα αυτή συμπεριλαμβάνει και τις αντίστοιχες μελέτες. Ανατίθεται, επίσης, ο σχεδιασμός, η μελέτη, η κατασκευή και συντήρηση συγκοινωνιακών, αντιπλημμυρικών, κτιριακών, ηλεκτρομηχανολογικών και λιμενικών έργων, η εκπόνηση κυκλοφοριακών μελετών, η

αντιμετώπιση θεμάτων οδικής κυκλοφορίας, καθώς και η διαχείριση ειδικών έργων περιφερειακού επιπέδου που έχουν εκτελεσθεί από τις Ε.Υ.Δ.Ε.

Μεταβιβάζονται, επίσης, η εποπτεία του Γενικού Οργανισμού Εγγείων Βελτιώσεων (ΓΟΕΒ), του Αρδευτικού Οργανισμού Στυμφαλίας, καθώς και του Οργανισμού Κωπαΐδας. Θέματα κατάρτισης, λειτουργικής υποστήριξης και θεματικής αναβάθμισης Δημοσίων ΙΕΚ, καθώς και η αδειοδότηση πολιτιστικού χαρακτήρα φορέων της Περιφέρειας.

Στην Περιφέρεια Αττικής και τη Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης μεταφέρονται επιπλέον αρμοδιότητες με στόχο την ανάπτυξη και την εύρυθμη λειτουργία των δύο μεγαλύτερων χωρικών ενότητων της χώρας.

6.7. Μηχανισμοί εποπτείας, ελέγχου και διαφάνειας

Από ένα αναποτελεσματικό καθεστώς σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχων

Το ισχύον καθεστώς έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Ο έλεγχος νομιμότητας πραγματοποιείται από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, από μετακλητό υπάλληλο δηλαδή, διορισμένο από την εκάστοτε κυβέρνηση.
- Τα μέλη της Ειδικής Επιτροπής Ελέγχου δεν είναι αποκλειστικής απασχόλησης.
- Η εμπλοκή του Ελεγκτικού Συνεδρίου αφορά μόνο τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών Δήμων με πληθυσμό περισσότερο από 5.000 κατοίκους και ορισμένων ΝΠΔΔ, χωρίς να ελέγχονται τα ΝΠΙΔ, οι δημοτικές επιχειρήσεις, οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, ούτε η είσπραξη των εσόδων, ενώ ο προσυμβατικός έλεγχος νομιμότητας περιορίζεται σε συμβάσεις αντικειμένου άνω του 1.000.000 ευρώ.
- Το ατροφικό και αναποτελεσματικό, σήμερα, σύστημα εποπτείας, αναμορφώνεται ριζικά και απο-πολιτικοποιείται, με τη δημιουργία μιας αυτοτελούς υπηρεσίας εποπτείας, η οποία θα διαθέτει την κατάλληλη στελέχωση και όλα τα απαραίτητα νομικά και τεχνολογικά εργαλεία για

την εκπλήρωση της αποστολής της.

Ειδικότερα:

Με τις ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο έκτο μέρος του νομοσχεδίου επιχειρείται για πρώτη φορά μετά τη θέση σε ισχύ του Συντάγματος 1975/1986/2001, η ίδρυση μιας ειδικής κρατικής υπηρεσίας με αποκλειστική αρμοδιότητα τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας, δηλαδή των δήμων και των περιφερειών, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 102 παρ.4 κρατικής εποπτείας, η οποία συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Στο πλαίσιο της ίδιας κρατικής υπηρεσίας ασκείται και ο πειθαρχικός έλεγχος στους αιρετούς των δήμων και των περιφερειών κατά τα οριζόμενα στην ανωτέρω συνταγματική διάταξη.

Όπως ήδη τονίσθηκε, η άσκηση της εποπτείας μέχρι σήμερα στους δήμους, τις κοινότητες και τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις γινόταν από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, ο οποίος ήταν μετακλητός υπάλληλος διορισμένος από την εκάστοτε κυβέρνηση, καθώς και από την Ειδική Επιτροπή του άρθρου 152 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και την Επιτροπή Ελέγχου Πράξεων του άρθρου 68 του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Το ισχύον μέχρι σήμερα σύστημα εποπτείας δεν εξασφάλιζε εγγυήσεις αξιόπιστου και αποτελεσματικού ελέγχου νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ, διότι, ο μεν Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας ήταν κατά βάση πρόσωπο της εμπιστοσύνης της εκάστοτε κυβέρνησης και ως εκ τούτου δεν εμφανιζόταν ως αντικειμενικός και αμερόληπτος εγγυητής της νομιμότητας προς όλες τις παρατάξεις που συμμετείχαν στα αιρετά όργανα των ΟΤΑ, οι δε επιτροπές αποτελούνταν από μέλη που δεν ασκούσαν κατ' αποκλειστικότητα τα καθήκοντα του ελέγχου νομιμότητας αλλά παρεμπιπτόντως.

Η διάρθρωση αυτή του συστήματος δημιουργούσε σοβαρές δυσλειτουργίες, ελλείψεις και προβλήματα που οδηγούσαν σε ελλειμματικό έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ.

Έχοντας υπόψη την εμπειρία του μέχρι σήμερα ισχύοντος συστήματος, θεσμοθετείται η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ, η οποία αποτελεί αποκεντρωμένη υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με αποκλειστική αρμοδιότητα τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ. Στην έδρα κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης ιδρύεται Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ με αρμοδιότητα που εκτείνεται στους ΟΤΑ, οι οποίοι περιλαμβάνονται στα όρια της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Η Υπηρεσία αυτή εμφανίζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που δεν συναντώνται σε άλλες υπηρεσίες, διότι

είναι μεν αποκεντρωμένη υπηρεσία του εν λόγω Υπουργείου, όμως διασφαλίζονται για τον επικεφαλής και το προσωπικό της εγγυήσεις ανεξαρτησίας, προκειμένου να επιτελεί το έργο της χωρίς κομματικούς επηρεασμούς και επεμβάσεις, ενόψει του ότι αναλαμβάνει την ιδιαίτερα σημαντική αποστολή του ελέγχου της νομιμότητας μεγάλων και ισχυρών οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης τόσο στο πρωτοβάθμιο όσο και στο δευτεροβάθμιο επίπεδο. Επικεφαλής αυτής της Υπηρεσίας είναι ανώτατος επί θητεία υπάλληλος ο οποίος επιλέγεται με διαφανή και αξιοκρατική διαδικασία και διαθέτει αυξημένα προσόντα που εγγυώνται ότι ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται από νομικό με αυξημένο κύρος και προσόντα.

Οι τρεις πυλώνες διασφάλισης της νομιμότητας

Το παρόν σχέδιο νόμου εισάγει ένα τριπλό σύστημα διασφάλισης της νομιμότητας και εγγύησης του δημοσίου συμφέροντος με:

- i. Ένα νέο σύστημα Εποπτείας.
- ii. Τον πλήρη έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.
- iii. Την καθολική υποχρέωση ανάρτησης στο διαδίκτυο όλων των αποφάσεων των ΟΤΑ.

Η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α.

- Συστήνεται Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α στις έδρες των επτά Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.
- Είναι αρμόδια για τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των Ο.Τ.Α. και για τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών και οργανώνεται με βάση τη λειτουργική αυτοτέλεια, απεξαρτημένη από οποιαδήποτε δυνατότητα κρατικής παρέμβασης.

Διαρθρώνεται στις εξής Διευθύνσεις:

- α. Διεύθυνση Γενικών Υποθέσεων
- β. Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων
- γ. Διεύθυνση Τεχνικών Υποθέσεων

Στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. αποστέλλονται υποχρεωτικά για έλεγχο αποφάσεις που αφορούν μεταξύ άλλων:

- πράξεις κανονιστικού περιεχομένου,
- αναθέσεις έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών,

- αγορά και εκποίηση ακινήτων,
- κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων,
- επιβολή φόρων, τελών, δικαιωμάτων,
- σύναψη κάθε μορφής συμβάσεων,
- σύναψη δανείων,
- διαδικασίες κατάρτισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Επίσης, αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις των επιχειρήσεων των δήμων και των περιφερειών, πλην των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχουν την πλειοψηφία, που αφορούν α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων και γ) λήψη δανείων. Η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ δύναται στο πλαίσιο του έργου της να ενεργεί επιτόπιους ελέγχους.

Στελέχωση Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας:

Μπορεί να γίνει με μετάταξη από υπαλλήλους Περιφερειών υπό ορισμένες προϋποθέσεις, όπως να είναι κατηγορίας Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης Διοικητικού με πτυχίο Νομικής, Οικονομικού, Πολυτεχνείου. Μπορεί να γίνει με αποφοίτους της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Ο Ελεγκτής Νομιμότητας

- Είναι ανώτατος υπάλληλος που διορίζεται με πενταετή θητεία ως προϊστάμενος της Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. και λαμβάνει αποδοχές υπαλλήλου με βαθμό 1ο κατηγορίας ειδικών θέσεων.
- Η επιλογή του γίνεται από το Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (ΕΙ.Σ.Ε.Π.). Τα μέλη του ΕΙ.Σ.Ε.Π. προέρχονται αποκλειστικά από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) και το Συνήγορο του Πολίτη ύστερα από πρόταση των επικεφαλής των ανεξάρτητων αυτών αρχών, βάσει του νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που ψηφίσθηκε πρόσφατα στη Βουλή.
- Αν ο Ελεγκτής Νομιμότητας είναι μόνιμος δημόσιος υπάλληλος και επιβληθεί σ' αυτόν η ποινή της οριστικής παύσης, απολύεται από τη θέση του Ελεγκτή Νομιμότητας και το Υπηρεσιακό Συμβούλιο εξετάζει εάν πρέπει να απολυθεί και ως Δημόσιος Υπάλληλος.

- Ελέγχει τη νομιμότητα των αποφάσεων εντός αποκλειστικής προθεσμίας 40 ημερών και εκδίδει υποχρεωτικά ειδική πράξη. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η απόφαση είναι παράνομη, τότε την ακυρώνει.
- Ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί αυτεπαγγέλτως να ακυρώσει οποιαδήποτε απόφαση για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δύο μηνών αφότου η απόφαση έχει δημοσιευθεί ή εκδοθεί.
- Οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλει τις αποφάσεις των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία 15 ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης ή την ανάρτησή της στο διαδίκτυο ή από την κοινοποίησή της ή αφότου έλαβε γνώση αυτής. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας αποφαινεται σε 2 μήνες.
- Ο Ελεγκτής Νομιμότητας συντάσσει στο τέλος κάθε έτους έκθεση στην οποία καταγράφει το έργο της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ. Σε αυτή μπορεί να προτείνει μέτρα, νομοθετικά και άλλα, τα οποία πρέπει να ληφθούν για την αποτελεσματικότερη διενέργεια του ελέγχου νομιμότητας. Η έκθεση κοινοποιείται στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής καθώς και στο Συνήγορο του Πολίτη.
- Συστήνει ειδική επιτροπή η οποία μπορεί να καταλογίζει αστική ευθύνη σε οποιονδήποτε έχει ζημιώσει με δόλο ή βαριά αμέλεια το Δήμο, την Περιφέρεια ή το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου τα οποία και υποχρεούνται να αποζημιώσει. Για τη διενέργεια έρευνας πρέπει να γίνει σχετική αίτηση από τον αντίστοιχο οργανισμό ή και από οποιοδήποτε πολίτη.
- Μπορεί να επιβάλει την πειθαρχική ποινή της αργίας ή της έκπτωσης από τα καθήκοντα στους αιρετούς με αιτιολογημένη απόφαση αν έχουν διαπράξει σοβαρή παράβαση των καθηκόντων τους ή υπέρβαση της αρμοδιότητάς τους από δόλο ή βαριά αμέλεια. Σοβαρή παράβαση καθήκοντος, που προκαλεί την έκπτωση, θεωρείται και η αδικαιολόγητη απουσία από 3 συνεχόμενες συνεδριάσεις του οργάνου στο οποίο έχει εκλεγεί κάποιος.

Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας

Το συμβούλιο αυτό, το απαρτίζουν οι Ελεγκτές Νομιμότητας και προεδρεύει ο Υπουργός Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Το Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας μπορεί να απευθύνει ερωτήματα στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους για ζητήματα μείζονος σημασίας που συνάπτονται με τον ασκούμενο από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ έλεγχο.

Ο ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Ο ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου αναβαθμίζεται και επεκτείνεται.

Ειδικότερα:

Α) Προληπτικός έλεγχος: Οι δαπάνες όλων των δήμων, ανεξαρτήτως πληθυσμού, των περιφερειών και όλων των δημοτικών επιχειρήσεων υπάγονται στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Β) Κατασταλτικός έλεγχος: Το Ελεγκτικό Συνέδριο διεξάγει τακτικό ετήσιο δειγματοληπτικό έλεγχο και εάν χρειαστεί και έκτακτο γενικό ή θεματικό.

Γ) Προσυμβατικός έλεγχος: Το Ελεγκτικό Συνέδριο πραγματοποιεί προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας σε συμβάσεις τις οποίες συνάπτουν οι δήμοι, οι περιφέρειες και τα νομικά τους πρόσωπα καθώς και οι επιχειρήσεις τους, εφόσον υπερβαίνουν το ποσό των 100.000 ευρώ, έναντι του 1.000.000 ευρώ που ίσχυε μέχρι σήμερα.

Δ) Έλεγχος είσπραξης εσόδων: Ο Επίτροπος του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει τη δυνατότητα, εάν διαπιστώσει αδράνεια, να ορίσει ημερομηνία είσπραξης των εσόδων και σε περίπτωση παρατεταμένης αδράνειας που οφείλεται σε δόλο ή βαριά αμέλεια των διοικούντων τον δήμο και τα νομικά του πρόσωπα ή των προϊσταμένων των οικονομικών υπηρεσιών να παραπέμψει, τους αιρετούς στην αρμόδια επιτροπή για καταλογισμό της ζημιάς που προξένησαν και τους υπαλλήλους στο Ελεγκτικό Συνέδριο για καταλογισμό της ζημιάς που προξένησαν.

Η ανάρτηση όλων των αποφάσεων στο Διαδίκτυο

Για κάθε όργανο των Δήμων, των Περιφερειών και των Νομικών Προσώπων τους εισάγεται υποχρέωση ανάρτησης κάθε απόφασής τους, προκειμένου αυτή να είναι εκτελεστή, στο διαδίκτυο, κατά τις προβλέψεις του υπό ψήφιση νόμου για τη Διαφάνεια, με μόνη εξαίρεση τα θέματα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή απορρήτου. Διασφαλίζεται έτσι η απόλυτη διαφάνεια, ο αποτελεσματικός δημόσιος έλεγχος και γίνεται εφικτή η ουσιαστική λογοδοσία των αυτοδιοικητικών αρχών.

6.8. Οι ρυθμίσεις για τα οικονομικά της αυτοδιοίκησης

Η νέα αρχιτεκτονική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ.Α.) και του κράτους αποτελεί τη μεγαλύτερη αναπτυξιακή πρωτοβουλία των τελευταίων δεκαετιών. Μέχρι σήμερα, ο δημόσιος τομέας αποτελούσε τροχοπέδη στις επιχειρησιακές ή αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Με τη νέα του μορφή, το ελληνικό κράτος ελαχιστοποιεί τα συγκεντρωτικά του στοιχεία, αποκεντρώνεται και αποκτά ευελιξία, αποτελεσματικότητα και ικανότητα περαιτέρω αξιοποίησης τοπικών και περιφερειακών συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Εκτός από αναπτυξιακό εφελκυστήρα, η νέα αρχιτεκτονική αναμένεται να επηρεάσει θετικά τα δημοσιονομικά μεγέθη, μέσω της αύξησης της αποτελεσματικότητας των δήμων και περιφερειών και του κράτους γενικότερα, όπως επίσης να συμβάλλει θετικά στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και τον περιορισμό φαινόμενων αδιαφάνειας και αθέμιτου ανταγωνισμού.

Η νέα αρχιτεκτονική της Τ.Α. και του κράτους δεν αποσκοπεί μόνο στην εξοικονόμηση πόρων μέσω του περιορισμού του αριθμού των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων ή αξιοποίησης οικονομιών κλίμακας. Το σημαντικότερο πλεονέκτημα της νέας αρχιτεκτονικής είναι ότι δημιουργεί ισχυρούς αναπτυξιακούς θεσμούς σε πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο επίπεδο, τέτοιους που μπορούν να δημιουργήσουν προστιθέμενη αξία. Η συγκρότηση και λειτουργική αυτοδυναμία των νέων δήμων και περιφερειών θα τους καταστήσει ικανούς να λαμβάνουν τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, να μοχλεύσουν κεφάλαια, να προσελκύσουν νοικοκυριά και επιχειρήσεις, να καταστούν ο βασικός συντελεστής της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Μία ακόμη καινοτομία του παρόντος σχεδίου νόμου και του Προγράμματος «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ» είναι η δημιουργία ενός **τοπικού Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Π.Σ.Α.)**. Η Τ.Α., οι δήμοι και οι περιφέρειες δε μπορούν να μην ενταχθούν στη μεγάλη προσπάθεια που καταβάλλει η χώρα μας. Το τοπικό Π.Σ.Α. περιλαμβάνει:

- α) το Πρόγραμμα Εξυγίανσης Ο.Τ.Α. με οικονομική δυσπραγία,
- β) τη δημιουργία Λογαριασμού Εξυγίανσης και Αλληλεγγύης της Αυτοδιοίκησης,
- γ) τη θέσπιση κανόνων και πλαισίου πιστοληπτικής πολιτικής των ΟΤΑ,

- δ) την αποτελεσματικότερη και σύγχρονη οικονομική διαχείριση με αναβάθμιση του ρόλου του δημοτικού προϋπολογισμού και δημιουργία εργαλείων λήψης αποφάσεων, όπως βάσεις δεδομένων με έγκυρα και έγκαιρα στατιστικά στοιχεία,
- ε) τον έλεγχο και τη διαφάνεια σε όλα τα επίπεδα, διπλογραφικό με αναλυτική λογιστική και έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο σε όλους τους δήμους, περιφέρειες και τα Νομικά Πρόσωπα αυτών και τέλος
- στ) τη δημιουργία του αναπτυξιακού προγράμματος «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.» που θα υποστηρίξει το σχέδιο «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», αλλά πάνω από όλα θα εξοπλίσει τους νέους δήμους και περιφέρειες και θα αποτελέσει το αναπτυξιακό τους καύσιμο για την πρώτη περίοδο.

Οι προτεραιότητες του προγράμματος «Καλλικράτης»

Με το παρόν σχέδιο νόμου τίθενται οι εξής προτεραιότητες:

- α) Ουσιαστική οικονομική στήριξη των δύο βαθμίδων Αυτοδιοίκησης με σύνδεση των πόρων τους με το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών προσώπων, τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας και τον Φόρο Ακίνητης Περιουσίας.
- β) Πλήρης απόδοση των αναγκαίων πόρων για την άσκηση των απονεμόμενων πρόσθετων αρμοδιοτήτων.
- γ) Δάνεια: Έλεγχος και περιορισμός του δανεισμού με τη θέσπιση αντικειμενικών κριτηρίων.
- δ) Αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος των υπερχρεωμένων δήμων.
- ε) Διαφάνεια και προγραμματισμός στα οικονομικά των δήμων και των περιφερειών.
- στ) Ειδική μέριμνα για δίκαιη κατανομή των πόρων ενδοδημοτικά και ενδοπεριφερειακά.
- ζ) Καθολική υπαγωγή ελέγχου της διαχείρισης των δήμων, των νομικών τους προσώπων και των περιφερειών από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Τα έσοδα των νέων ΟΤΑ

Σύμφωνα με το σχέδιο νόμου, οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (Κ.Α.Π.) των Δήμων προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού:

- α) το 20% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.).

β) το 12% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.).

γ) το 50% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Ακίνητης Περιουσίας.

Τα παραπάνω φορολογικά έσοδα καλύπτουν το σημερινό κόστος των κρατικών επιχορηγήσεων (Κ.Α.Π.) προς την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και το κόστος των αρμοδιοτήτων που θα της μεταφερθούν από 1ης Ιανουαρίου 2011. Ειδικότερα, πέραν το προβλέψεων του κρατικού προϋπολογισμού για τους Δήμους (ΚΑΠ, ΣΑΤΑ, λοιπές αποδόσεις, ΚΕΠ, ΔΕΥΑ, δαπάνες μερικής απασχόλησης) καλύπτεται το κόστος των βοηθημάτων υγειονομικής περίθαλψης και επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας, της μεταφοράς των μαθητών και της δακοκτονίας. Επίσης καλύπτονται οι δαπάνες του προσωπικού των πολεοδομικών υπηρεσιών που μεταφέρονται στους Δήμους, οι δαπάνες του προσωπικού που διαχειρίζεται τα βοηθήματα υγειονομικής περίθαλψης καθώς και οι δαπάνες προσωπικού των ΤΥΔΚ οι οποίες καταργούνται.

Στην περίπτωση που το κόστος των μεταφερομένων αρμοδιοτήτων, μετά την αναλυτική κοστολόγησή τους, δεν καλύπτεται από τους παραπάνω πόρους, θα καλυφθεί με αύξηση των ποσοστών των φόρων των περιπτώσεων α' και β'. Στο εν λόγω κόστος δεν έχει υπολογισθεί το ποσό των παρακρατηθέντων πόρων των Δήμων το οποίο αποτελεί δέσμευση του κράτους και θα εξακολουθεί να αποδίδεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο νόμο και στη σύμβαση μεταξύ ΚΕΔΚΕ και Υπουργείου Οικονομικών.

Τα κριτήρια, ο τρόπος και η διαδικασία κατανομής των Κ.Α.Π. γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και το Υπουργείο Οικονομικών, αφού έχει διατυπώσει τη γνώμη της η Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., τόσο στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού όσο και του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων. Κριτήρια αποτελούν σειρά δημογραφικών, γεωμορφολογικών, διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών στοιχείων των Δήμων.

Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι των Περιφερειών προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού:

α) το 4% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)

β) το 2,40% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.)

Τα παραπάνω φορολογικά έσοδα καλύπτουν το σημερινό κόστος των κρατικών επιχορηγήσεων που αντιστοιχούν, στις αρμοδιότητες της περιφέρειας που προέρχονται από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και στις αρμοδιότητες που μεταφέρονται από την αποκεντρωμένη διοίκηση, όπως το κόστος μισθοδοσίας των υπαλλήλων των διευθύνσεων σχεδιασμού και ανάπτυξης, της ΔΕΚΕ, της ΔΕΣΕ, της Δ/σης διαχείρισης υδάτινων πόρων, δαπάνες εποπτείας οργανισμών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Στην περίπτωση που το κόστος των μεταφερομένων αρμοδιοτήτων μετά την αναλυτική κοστολόγησή τους, δεν καλύπτεται από τους παραπάνω πόρους, θα καλυφθεί με αύξηση των ποσοστών των φόρων των περιπτώσεων α' και β'. Στα ποσοστά αυτά δεν έχει υπολογισθεί το τμήμα του ΠΔΕ που αφορά τις περιφέρειες, το οποίο θα υπολογίζεται και θα αποδίδεται μετά την κατάρτισή του, με τις συνήθεις διαδικασίες κατάρτισης του κρατικού προϋπολογισμού.

6.9. Το επιχειρησιακό σχέδιο υποστήριξης του «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ» - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΛΛ.Α.Δ.Α»

Το πλαίσιο εφαρμογής

Η εφαρμογή του «Καλλικράτη» και η συνεπαγόμενη δομική αλλαγή του τρόπου με τον οποίο θα λειτουργεί το Κράτος και η Αυτοδιοίκηση στη χώρα μας, από την 1η Ιανουαρίου 2011, αποτελεί εγχείρημα υψηλού στόχου, το οποίο δεν εξαντλείται στη νομοθετική πρωτοβουλία για τη Νέα Αρχιτεκτονική Αυτοδιοίκησης και Αποκεντρωμένης Διοίκησης καθώς και για την εκλογή των νέων Δημοτικών και Περιφερειακών Αρχών. Αποτελεί, ταυτοχρόνως, τον πυρήνα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, που σήμερα, στο πλαίσιο των κρίσιμων δημοσιονομικών προβλημάτων, έχει ανάγκη, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, η χώρα μας.

Ο «Καλλικράτης» συνοδεύεται από ένα ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο άμεσης υποστήριξης κατά τη μεταβατική περίοδο έως την 1.1.2011 αλλά και πέραν αυτής. Τούτο προϋποθέτει ισχυρό κεντρικό σχεδιασμό, συντονισμό για την ολοκλήρωση των διαδικασιών και την ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών που θα επιτρέψουν και θα διευκολύνουν την καλύτερη και ομαλότερη μετάβαση στη Νέα Αρχιτεκτονική.

Με δεδομένα και τα περιορισμένα χρονικά περιθώρια, απαιτείται συστράτευση όλων, με κυρίαρχη παρουσία της Αυτοδιοίκησης, για την ολοκληρωμένη προσέγγιση και διαχείριση των θεμάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο αμέσως προσεχές διάστημα, ώστε οι νεοεκλεγείσες τοπικές αρχές να μπορούν, την 1η Ιανουαρίου 2011, να αναλάβουν και ασκήσουν τις αρμοδιότητές τους με αποτελεσματική λειτουργική και επιχειρησιακή ετοιμότητα. Με τον τρόπο αυτό θα εξυπηρετηθούν, παράλληλα, οι αρχές της διαφάνειας, της χρηστής διοίκησης και της αποτελεσματικής και ποιοτικής εξυπηρέτησης του πολίτη.

Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ

Το πρόγραμμα «Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης» («ΕΛΛ.Α.Δ.Α.») διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

- α) ο άξονας των επιχειρησιακών προγραμμάτων «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του Ε.Σ.Π.Α.,
- β) ο άξονας του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης που λειτουργεί συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α. και που θα χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης,
- γ) ο άξονας για την αξιοποίηση και αναδιάταξη των ανθρωπίνων πόρων.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα ΕΛΛ.Α.Δ.Α. θα συμπεριλάβει, επίσης, τα ολοκληρωμένα επιχειρησιακά σχέδια μεταφοράς και κοστολόγησης των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το πρόγραμμα «Καλλικράτης». Επίσης, προβλέπεται, για την περίοδο μέχρι 31/12/2010, επιχειρησιακό πρόγραμμα προετοιμασίας των ΟΤΑ για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης». Το ολοκληρωμένο σχέδιο του αναπτυξιακού προγράμματος ΕΛΛ.Α.Δ.Α. θα καταρτιστεί, μετά από γνώμη της ΚΕΔΚΕ και της ΕΝΑΕ και θα έχει ολοκληρωθεί έως τις 31/10/2010.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το Επιχειρησιακό Σχέδιο συμβάλλει καθοριστικά στην Ανάπτυξη της Νότιας Πελοποννήσου και συγκεκριμένα:

- Διαμορφώνει για πρώτη φορά στην Ελλάδα Πρόταση Διανομαρχιακής Συνεργασίας.
- Αναδεικνύει το πρόβλημα Απομόνωσης της Νότιας Πελοποννήσου.
- Διατυπώνει ένα Αναπτυξιακό Όραμα για Ενσωμάτωση στην Εθνική Περιφερειακή Πολιτική: **ΝΟΤΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΜΕΤΩΠΟ**.
- Αναδεικνύει τις ανάγκες αλλά και τις αναπτυξιακές ευκαιρίες που απαιτούν ένα **ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ** και την Ειδική Χρηματοδότηση του.
- Διαμορφώνει τη Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου με βάση τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τις επιλογές των κατοίκων και των φορέων της.
- Προτείνει την λειτουργία Πόλων Ανάπτυξης Εθνικής Εμβέλειας με στόχο την συγκέντρωση ανάπτυξης και τη διάχυση της στη Νότια Ελλάδα (εξειδίκευση αναπτυξιακού ρόλου Καλαμάτας και Σπάρτης), με παράλληλη μείωση της ελκτικής δύναμης της Αθήνας.
- Ενεργοποιεί τον αναπτυξιακό ρόλο των αστικών κέντρων και των δυναμικών περιοχών της Νότιας Πελοποννήσου.
- Προωθεί την Ισόρροπη Ανάπτυξη και τη χωρική Συνεργασία με ιδιαίτερη μέριμνα για Αγροτικές, Παράκτιες και Απομονωμένες περιοχές.
- Επικεντρώνει σε Προωθητικές Δραστηριότητες: Ειδικές Μορφές Τουρισμού, Πολιτισμός, Νέα Τεχνολογία – Καινοτομία, Ανώτατη Εκπαίδευση, Τοπικά Παραγωγικά Συστήματα.
- Διαμορφώνει ένα μακροχρόνιο λειτουργικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Ολοκληρωμένης (χωρικής και κλαδικής) Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου.
- Ενεργοποιεί μιας συστηματική και ολοκληρωμένη προσπάθεια για την οικονομική, κοινωνική, τεχνολογική, πολιτιστική και βιώσιμη ανάπτυξη της

Νότιας Πελοποννήσου, που συμπληρώνει και εμπλουτίζει τις κοινοτικές και εθνικές επιλογές.

- Επισημαίνει τις ανάγκες για Συνέργεια μεταξύ Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, Κρατικού και Κοινοτικού Τομέα και Τοπικής Επιχειρηματικότητας – Ιδιωτικού Τομέα.
- Προβλέπει ίδιο Φορέα Διαχείρισης και σύστημα παρακολούθησης και αναπροσαρμογής του επιχειρησιακού σχεδίου καθώς και συντονισμού των αναπτυξιακών εταίρων.

Η Διανομαρχιακή Διάσταση του Αναπτυξιακού Σχεδίου της Νότιας Πελοποννήσου

Το προτεινόμενο Αναπτυξιακό Σχέδιο στοχεύει στην Ολοκληρωμένη Χωρική και Κλαδική Πολιτική της Νότιας Πελοποννήσου και έχει σαφή Διανομαρχιακή Διάσταση.

Η Διανομαρχιακή Διάσταση του Αναπτυξιακού σχεδίου προκύπτει σαφώς από:

- τη γεωγραφική του στόχευση που είναι το Νότιο Αναπτυξιακό Μέτωπο της Χώρας
- την ενιαία περιφερειακή διάσταση των Κατευθύνσεων και των Μέσων της Αναπτυξιακής Στρατηγικής
- τον διαπεριφερειακό χαρακτήρα των Αξόνων Ανάπτυξης
 - ο Δυτικός Άξονας
 - ο Κεντρικός Αναπτυξιακός Άξονας
 - ο Ανατολικός Άξονας Πελοποννήσου
 - ο Διαπεριφερειακοί Αναπτυξιακοί Άξονες
 - ο Ενδοπεριφερειακοί Αναπτυξιακοί Άξονες Νότιας Πελοποννήσου
- τη διαμόρφωση και κοινών Μικροπεριφερειών Προγραμματισμού
- την κοινή διεκδίκηση για το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Νότιας Πελοποννήσου με 200 εκ. € ανά Νομό
- την προώθηση Διανομαρχιακών Έργων και Παρεμβάσεων.

Προσαρμογή της Στρατηγικής

Για τη διαμόρφωση μιας προσαρμοσμένης Μακροχρόνιας Στρατηγικής Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου, πέρα από τον περιμετρικό της χαρακτήρα, πρέπει να ληφθεί υπόψη η Στρατηγική της Δ' Προγραμματικής Περιόδου 2007 – 2013 και μέσα στο νέο αυτοδιοικητικό περιβάλλον που δημιουργείται με την εφαρμογή του Σχεδίου «Καλλικράτης».

Οι προγραμματικές επιλογές των νέων φορέων που θα προκύψουν θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις προτάσεις του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ (Δ' Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013) μέσω των τομεακών επιχειρησιακών προγραμμάτων και του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΔΕΠΙΝ), το επιχειρησιακό πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης «Αλ. Μπαλαταζής», το επιχειρησιακό πρόγραμμα Αλιείας, καθώς και τα άλλα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας, Ιόνιων Νήσων, Πελοποννήσου η στρατηγική της Περιφέρειας Πελοποννήσου εστιάζεται σύμφωνα με τον αναπτυξιακό στόχο, στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας, με την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειάς της, για την ανάδειξη και προώθηση κυρίως υψηλής ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών και αγροτικών προϊόντων, σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος, την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την εφαρμογή καινοτομιών και την άμβλυση των ενδοπεριφερειακών/τοπικών-χωρικών ανισοτήτων. Για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω, σε συνδυασμό με τους τομείς πολιτικής με τους οποίους συνδέονται, κατανεμήθηκαν ανάλογα τα διατιθέμενα κονδύλια του Προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη και τις παρεμβάσεις των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Όσον αφορά στην τουριστική ανάπτυξη, βασική προτεραιότητα στη στρατηγική της φαίνεται να στηρίζεται στις δράσεις σύνδεσης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας με αστικά κέντρα, κεντρικούς οδικούς άξονες και λιμάνια, στην αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, καθώς και στις δράσεις για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, οι οποίες κατά μείζονα λόγο αφορούν σε τουριστικές επιχειρήσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1°
ΦΕΚ Β 1863/3.09.09 (άρθρο 12)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1^ο

ΦΕΚ Β 1863/3.09.09 (άρθρο 12) - Διάρθρωση και αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Προγραμματισμού

1. Η Διεύθυνση Σχεδιασμού και Προγραμματισμού έχει ως αποστολή:

α. Τη μελέτη των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, τον καθορισμό προτεραιοτήτων στον τομέα των επενδύσεων και την κατάρτιση βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προγραμμάτων για την πραγματοποίηση των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών της Ν.Α..

β. Τη μέριμνα για την κατάρτιση και εφαρμογή των προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων, στα πλαίσια των αποφάσεων των οργάνων των Κεντρικών Υπηρεσιών, και

γ. Την άσκηση των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Υπηρεσία αυτή από το άρθρο 22 παρ. 1 και τα άρθρα 70 και 74 του ν. 1622/1986 (άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 2218/1994 όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 5 παρ. 2 του ν. 2240/1994) και συναφείς αρμοδιότητες που μεταβιβάζονται στη Ν.Α. από την Κεντρική Διοίκηση.

δ. Τη συνεργασία με τις αρμόδιες Διευθύνσεις για τον καλύτερο συντονισμό και την απορρόφηση των κονδυλίων.

2. Τη Διεύθυνση Σχεδιασμού και Προγραμματισμού συγκροτούν τα τμήματα:

Α. Τμήμα Τεκμηρίωσης Ερευνών και Μελετών

Β. Τμήμα Προγραμματισμού

Γ. Τμήμα Ειδικών Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων

3. Οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης αυτής κατανέμονται μεταξύ των τμημάτων της ως εξής:

Α. Τμήμα Τεκμηρίωσης Ερευνών και Μελετών, με τις εξής αρμοδιότητες:

Τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων των στόχων και των μέτρων πολιτικής σε θέματα ανάπτυξης της Ν.Α..

Την εκπόνηση μελετών κι ενίσχυση των δραστηριοτήτων των Υπηρεσιών της Ν.Α. σε θέματα σχεδιασμού της Περιφερειακής Ανάπτυξης στα πλαίσια της γενικότερης εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής.

Τη συγκέντρωση και τήρηση στατιστικών και λοιπών στοιχείων για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική κατάσταση στον Νομό και για τις πηγές

χρηματοδότησης αναπτυξιακών προγραμμάτων (Κοινοτικά Προγράμματα, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων κ.λπ.).

Τις έρευνες και μελέτες για τη διάγνωση των αναγκών ανάπτυξης και την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων έργων και μέτρων.

Β. Τμήμα Προγραμματισμού, στο οποίο ανήκουν οι πιο κάτω αρμοδιότητες:

Ο προγραμματισμός και η παρακολούθηση προγραμμάτων που αφορούν σε έργα και μέτρα για την οικονομική ανάπτυξη στον Νομό.

Ο προγραμματισμός και η παρακολούθηση προγραμμάτων που αφορούν σε έργα για την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής στον Νομό.

Η πληροφόρηση και υποστήριξη των φορέων του Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα για τις αναπτυξιακές δυνατότητες στην περιοχή ευθύνης της Ν.Α., με σκοπό την προώθηση των επενδύσεων.

4. Η λήψη μέτρων για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων στα πλαίσια των εγκεκριμένων αναπτυξιακών σχεδίων.

5. Η συμμετοχή στην παρακολούθηση και τον έλεγχο της προόδου των εγκεκριμένων, βάσει αναπτυξιακών νόμων, ιδιωτικών επενδύσεων στην περιοχή της Ν.Α..

Παρακολούθηση της πορείας των προγραμματικών και άλλων συμβάσεων που συνάπτει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση για θέματα οικονομικής, τουριστικής, αγροτικής και πολιτιστικής ανάπτυξης.

Γ. Τμήμα Ειδικών Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, στο οποίο ανήκουν οι κάτωθι αρμοδιότητες:

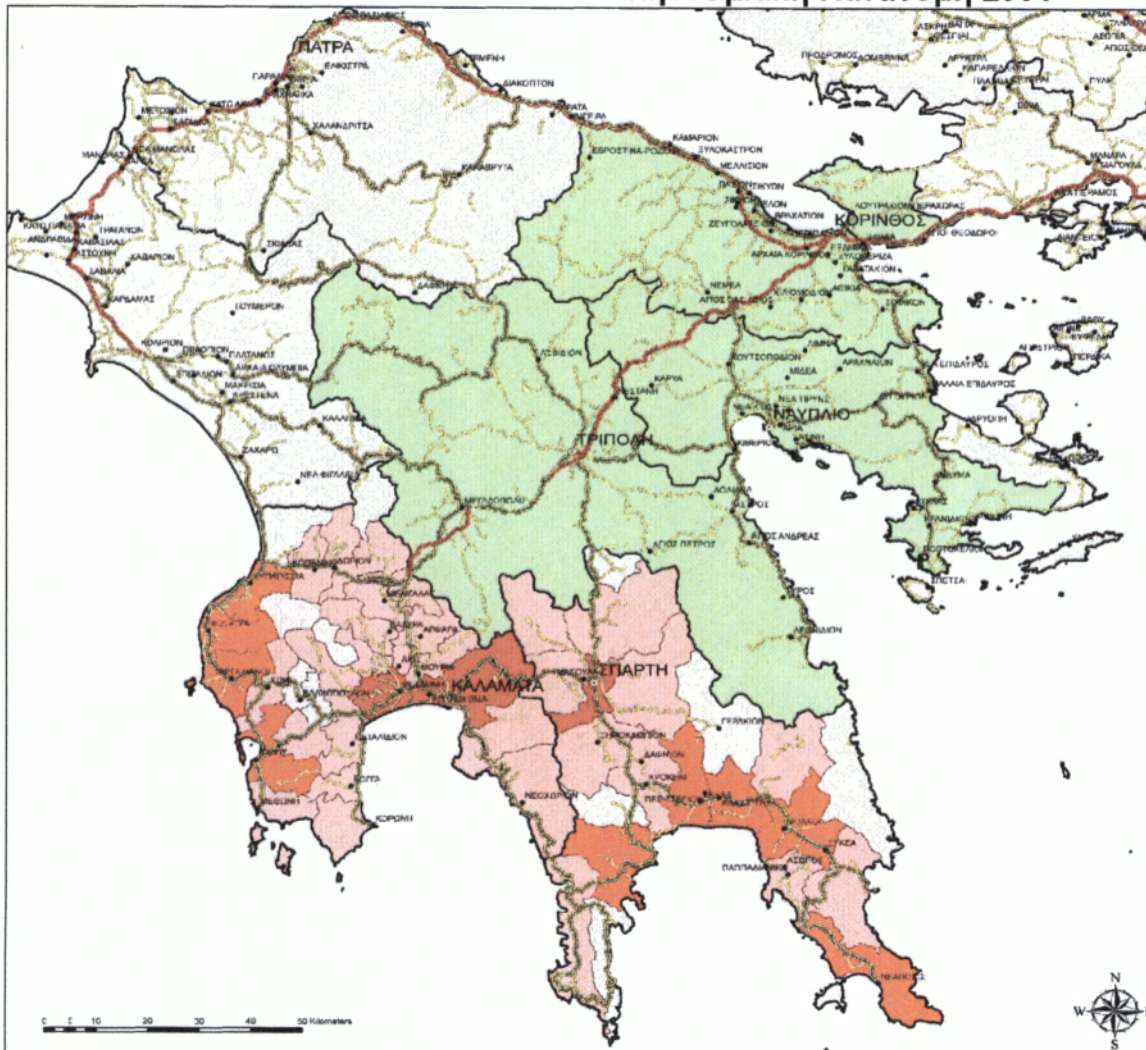
- Η παρακολούθηση και η υποβολή προτάσεων για κατάρτιση προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από τα διάφορα Κοινοτικά Ταμεία ή Κοινοτικές Πρωτοβουλίες ή καινοτόμες ενέργειες των Ευρωπαϊκών Επιτροπών.
- Η παρακολούθηση των Ευρωπαϊκών Πολιτικών στους τομείς Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), της Βιομηχανικής Πολιτικής, της Ενεργειακής Πολιτικής, της Πολιτικής Περιβάλλοντος, της Πολιτικής επί των Μεταφορών κι Επικοινωνιών και της Εμπορικής Πολιτικής.
- Η ενημέρωση των αρμοδίων φορέων στην περιοχή της Ν.Α., σχετικά με τις ως άνω πολιτικές, με σκοπό τη διαμόρφωση θέσεων και μέτρων πολιτικής σε

σχέση με την εκπόνηση και προώθηση αναπτυξιακών προγραμμάτων στο επίπεδο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

- Η μέριμνα για την προώθηση πρωτοβουλιών των φορέων του Ιδιωτικού και Δημοσίου Τομέα για την αξιοποίηση των ως άνω χρηματοδοτικών δυνατοτήτων, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και η ανάπτυξη διορθωτικών παρεμβάσεων, όπου κρίνεται απαραίτητο.
- Η παρακολούθηση των θεμάτων που σχετίζονται με τη συμμετοχή της Χώρας σε διεθνείς οργανισμούς, όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), σε ότι αφορά τα προγράμματα τεχνικής συνεργασίας και στο κέντρο ανάπτυξης του ΟΟΣΑ. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, σε ότι αφορά κυρίως στα εκπαιδευτικά προγράμματα, τον Διεθνή Οργανισμό Τουρισμού, τα προγράμματα περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών κ.λπ. και η διαμόρφωση σχετικών προτάσεων για την αξιοποίηση των παρεχόμενων δυνατοτήτων χρηματοδότησης σχετικών προγραμμάτων της Ν.Α..
- Η μελέτη των δυνατοτήτων χρηματοδότησης αναπτυξιακών προγραμμάτων, με συμμετοχή των Ευρωπαϊκών Ταμείων, σύμφωνα με τους εκάστοτε ισχύοντες κανονισμούς των Ταμείων αυτών και των Κεντρικών Υπηρεσιών.
- Η μέριμνα για την επισήμανση συγκεκριμένων πρωτοβουλιών για χρηματοδότηση από τα Ταμεία της Ε.Ε. και η ενημέρωση των ενδιαφερομένων φορέων τόσο του Δημοσίου όσο και του Ιδιωτικού Τομέα, για τους όρους και προϋποθέσεις εξασφάλισης της χρηματοδότησής τους από τα Ταμεία αυτά.
- Η ανάπτυξη των σχέσεων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης σε οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο με Οργανισμούς κι εκπροσώπους ξένων χωρών, με σκοπό την ανάπτυξη της αμοιβαίας φιλίας και συνεργασίας, στα πλαίσια των κατευθύνσεων και οδηγιών των αρμοδίων φορέων της Κεντρικής Διοίκησης.
- Η συμμετοχή της Ν.Α. σε συνέδρια, εκθέσεις και λοιπές δραστηριότητες, σε διεθνές επίπεδο, με σκοπό την προβολή των πολιτιστικών, οικονομικών και λοιπών χαρακτηριστικών του Νομού και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προκύπτουν από τις δραστηριότητες αυτές προς όφελος των πολιτών της περιοχής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2^ο
ΧΑΡΤΕΣ

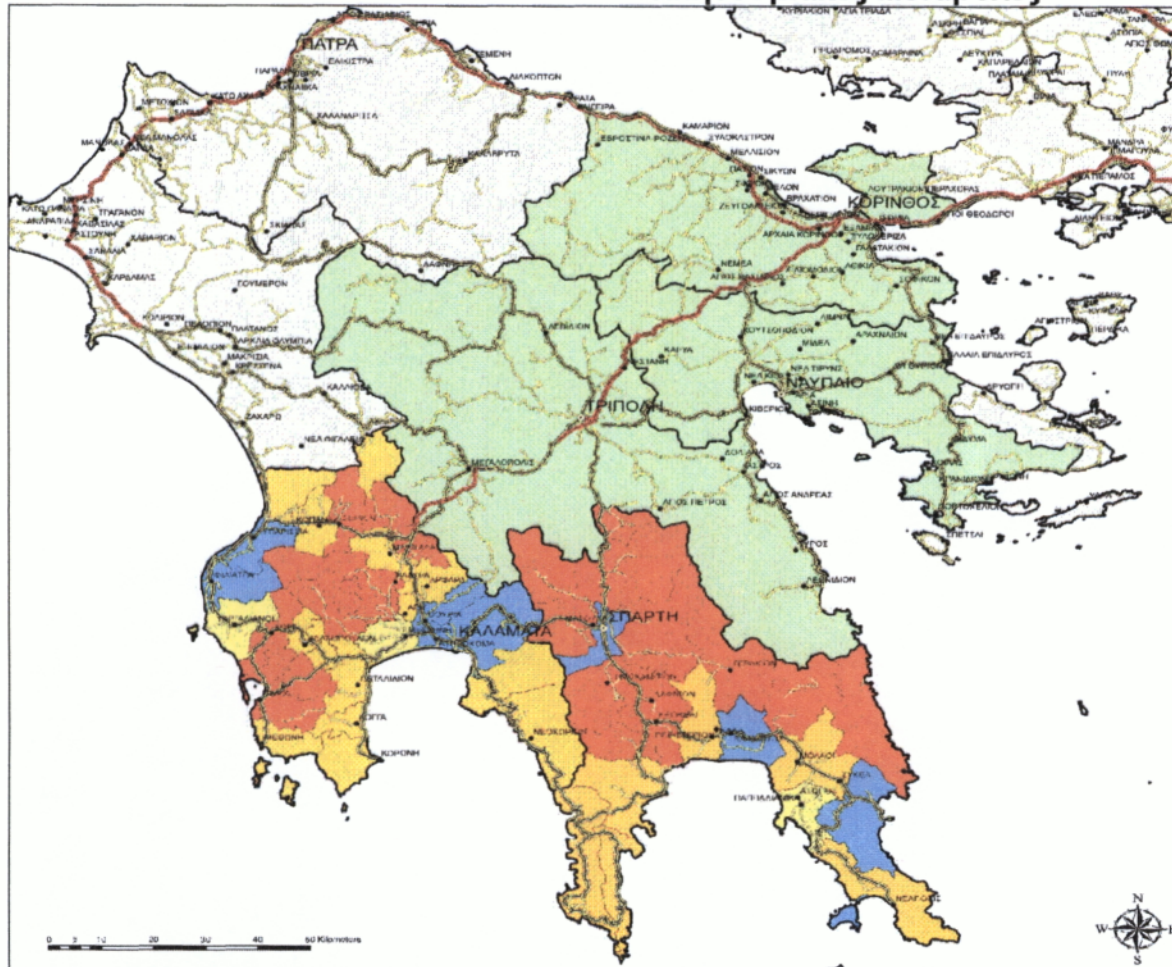
Χάρτης Α Πληθυσμιακή Κατανομή 2001

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- ΟΙΚΙΣΜΟΙ
 - ⊃ ΕΔΡΑ ΝΟΜΟΥ
 - ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ**
 - RD1
 - RD2
 - RD3
 - RD4
 - ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ**
 - Έως 2000
 - 2000 - 5000
 - 5000 - 10000
 - 10000 και άνω

Φορέας Ανάθεσης ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	
Ερευνητικό Πρόγραμμα ΕΙΔ. ΧΩ. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	
ΦΑΡΗ Β'	
Τίτλος Σχεδίου ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ 2001	Κλίμακα Ημερομηνία
Φορέας Υλοποίησης ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Αρ. Σχεδίου
Φορέας Παρακολούθησης ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ	

Χάρτης Β Πληθυσμιακές Μεταβολές

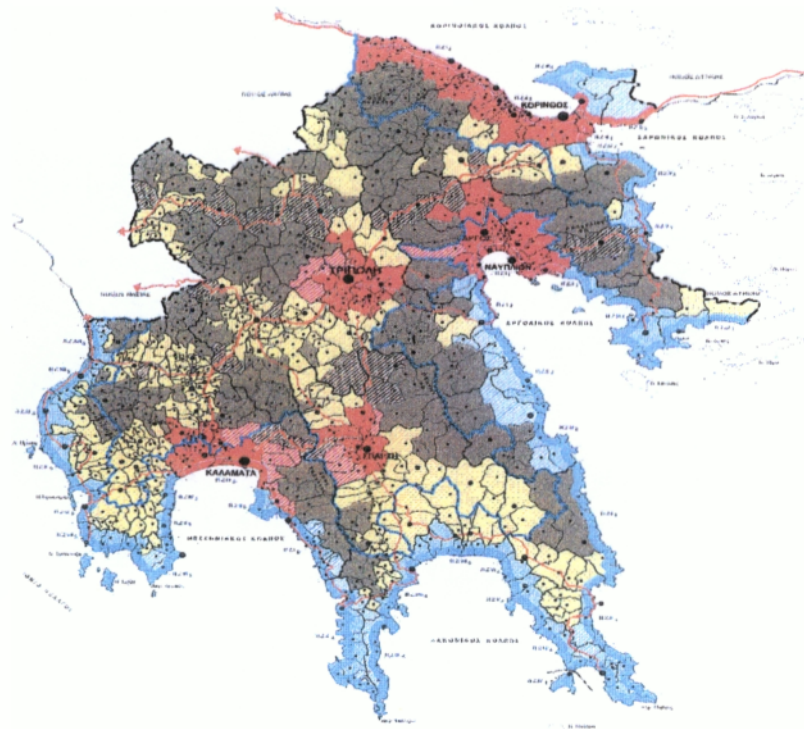

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- ΟΙΚΙΣΜΟΙ
 - ΕΔΡΑ ΝΟΜΟΥ
 - ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ**
 - RD1
 - RD2
 - RD3
 - RD4
 - ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΙΜΟΥ**
 -
 - /-
 - +/+
 - +

Φορέας Ανάθεσης ΝΟΜΑΡΧ ΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΝΟΜΑΡΧ ΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	
Ερευνητικό Πρόγραμμα ΕΙΔΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	
ΦΑΣΗ Β	
Τίτλος Σχεδίου ΠΛΗΘΥΣΙΜΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ	Κλίμακα Ημερωμένη
Φορέας Υλοποίησης ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Αρ Σχεδίου
Φορέας Παρακολούθησης ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ	

Χάρτης Γ

Θεματικές Κατηγορίες και Υποκατηγορίες Χώρου

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Αρκετά σημαντικές περιοχές
- Περίοδος εποχής
- Πόλη
- Περίοδος ανάπτυξης (από το 1980 έως το 2000)
- Περίοδος ανάπτυξης (από το 2000 έως το 2010)
- Περίοδος ανάπτυξης (από το 2010 έως το 2020)
- Άλλες κατηγορίες
- Ομοίως

Πηγή: ΧΡΟΝΟΤΑΞΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ 1980-2000 ΥΠΕΚΩΔΕ

Φορέας Ανάθεσης ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	
Ερευνητικό Πρόγραμμα ΕΙΔΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	
ΦΑΣΗ Β'	
Τίτλος Σχεδίου ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΧΩΡΟΥ	Κλίμακα Ημερομηνία
Φορέας Υλοποίησης ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Αρ Σχεδίου
Φορέας Παρακολούθησης ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΓΙΑΝΝΕΠΙΣΤΗΜΟΥ	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3^ο
ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1

Κατανομή της έκτασης της Περιφέρειας Πελοποννήσου και των Νομών της σε γενικευμένες κατηγορίες χρήσης / κάλυψης

	Αριθμός δήμων / κοινοτήτων	Σύνολο εκτάσεων	Καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγροαπαύσεις	Βοσκότοποι	Δάση	Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά	Έκτασεις οικισμών (κτίρια, δρόμοι, κ.λ.π.)	Άλλες εκτάσεις
Σύνολο Ελλάδας	1035	131.982,2	50.684,6	14.451,6	57.968,9	1.790,1	2.307,5	4.779,6
Περιφέρεια Πελοποννήσου	107	15.505,6	6.192,3	953,5	7.473,0	36,9	201,0	648,9
N. Αργολίδας	16,0	2.154,6	863,4	244,6	936,0	3,6	26,4	80,6
N. Αρκαδίας	23,0	4.418,4	1.321,8	370,9	2.525,5	10,6	38,9	150,7
N. Κορινθίας	15,0	2.296,2	1.025,1	77,5	980,0	6,2	51,7	155,7
N. Λακωνίας	22,0	3.639,5	1.367,5	204,6	1.842,5	7,8	37,6	179,5
N. Μεσσηνίας	31,0	2.996,9	1.614,5	55,9	1.189,0	8,7	46,4	82,4

Πίνακας 2

Κατανομή της έκτασης της Περιφέρειας Πελοποννήσου και των Νομών Λακωνίας και Μεσσηνίας
σε γενικευμένες κατηγορίες χρήσης / κάλυψης

Περιοχή	Αριθμός Δήμων Κοινοτήτων	Σύνολο Εκτάσεων	Καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγροαπαύσεις	Βοσκότοποι	Δάση	Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά	Εκτάσεις οικισμών (κτίρια, δρόμοι, κ.λ.π.)	Άλλες εκτάσεις
Νομός Λακωνίας	22	3,639.5	1,367.5	204.6	1,842.5	7.8	37.6	179.5
Δ. Ανατολικής Μάνης		109.9	21.1	21.6	31.1	0.0	1.3	34.8
Δ. Ασωπού		95.2	57.8	2.4	30.2	0.0	1.8	3.0
Δ. Βοϊών		215.7	94.8	18.8	79.8	0.0	1.9	20.4
Δ. Γερονθρών		236.1	72.3	12.4	145.0	0.0	0.8	5.6
Δ. Γυθείου		197.3	84.0	12.3	95.9	0.0	2.4	2.7
Δ. Έλους		126.9	109.5	0.1	10.5	2.8	1.8	2.2
Δ. Ζάρακα		237.3	28.3	4.3	187.6	0.0	0.6	16.5
Δ. Θεραπνών		263.0	78.1	9.7	170.7	0.4	1.2	2.9
Δ. Κροκεών		161.2	72.6	4.8	82.3	0.2	0.9	0.4
Δ. Μολάων		193.5	104.8	5.4	73.6	0.0	1.8	7.9
Δ. Μονεμβάσις		210.0	81.0	6.0	107.8	0.0	2.1	13.1
Δ. Μυστρά		131.7	48.9	11.4	58.8	0.3	2.3	10.0

Δ. Νιάτων		198.0	47.7	13.3	131.6	0.0	1.3	4.1
Δ. Οινούντος		302.1	64.4	3.5	228.4	1.1	2.2	2.5
Δ. Οιπύλου		219.1	74.1	43.8	60.7	0.0	3.4	37.1
Δ. Πελλάνας		153.1	66.3	1.9	80.9	0.4	1.5	2.1
Δ. Σπάρτης		84.0	43.6	5.7	23.1	1.4	5.0	5.2
Δ. Σμύνους		94.3	37.1	3.3	53.3	0.0	0.6	0.0
Δ. Φάριδος		183.2	80.3	12.3	80.9	0.0	2.6	7.1
Δ. Σκάλας		143.6	82.6	5.3	52.8	0.8	1.7	0.4
Κ. Ελαφονήσου		19.8	5.3	1.2	11.3	0.4	0.1	1.5
Κ. Κερυών		64.5	12.9	5.1	46.2	0.0	0.3	0.0
Νομός Μεσσηνίας	31	2,996.9	1,614.5	55.9	1,189.0	8.7	46.4	82.4
Δ. Αβίας		179.1	49.7	5.5	98.6	0.0	1.2	24.1
Δ. Αετού		95.2	63.5	1.9	27.3	0.0	1.0	1.5
Δ. Αιπείας		56.0	39.4	0.0	15.1	0.0	1.2	0.3
Δ. Ανδανίας		89.0	48.1	3.0	36.4	0.1	1.2	0.2
Δ. Ανδρούσης		50.3	44.4	0.0	5.0	0.2	0.7	0.0
Δ. Άριος		22.3	21.2	0.0	0.0	0.4	0.7	0.0
Δ. Αριστομένους		89.9	59.3	0.0	27.7	0.0	1.2	1.7
Δ. Αρφάρων		87.8	43.7	0.0	42.3	0.1	1.1	0.6

Δ. Αυλώνος		113.7	56.5	3.4	51.4	0.0	0.4	2.0
Δ. Βουφράδων		42.7	34.2	0.2	7.8	0.0	0.5	0.0
Δ. Γαργαλιάνων		123.1	90.1	0.0	30.5	0.0	2.0	0.5
Δ. Δωρίου		103.0	52.6	0.5	48.4	0.0	1.5	0.0
Δ. Θουρίας		76.9	28.0	0.2	45.5	0.4	2.7	0.1
Δ. Ιθωμής		90.1	46.8	4.0	27.3	0.9	0.8	10.3
Δ. Καλαμάτας		254.4	93.1	1.8	140.6	0.0	11.5	7.4
Δ. Κορώνης		104.5	67.0	0.1	34.9	0.0	1.4	1.1
Δ. Κυπαρισσίας		101.1	65.1	1.3	33.0	0.0	1.7	0.0
Δ. Λεύκτρου		223.4	54.9	19.9	123.7	0.0	2.4	22.5
Δ. Μεθώνης		97.0	48.8	0.2	46.8	0.0	0.8	0.4
Δ. Μελιγαλά		78.2	62.5	0.2	11.3	1.9	1.2	1.1
Δ. Μεσσήνης		84.5	80.9	0.0	0.5	0.5	2.6	0.0
Δ. Νέστορος		93.0	55.7	1.5	32.3	0.6	1.0	1.9
Δ. Οιχαλίας		59.5	39.2	0.0	18.8	0.3	1.1	0.1
Δ. Παπαφλέσσα		41.6	27.6	1.2	12.4	0.0	0.4	0.0
Δ. Πεταλιδίου		106.4	75.7	3.2	25.8	0.0	1.5	0.2
Δ. Πύλου		144.6	79.6	0.7	58.8	2.9	1.7	0.9
Δ. Φιλιτρών		115.3	71.5	2.0	39.3	0.0	1.3	1.2
Δ. Χιλιοχωρίων		73.8	48.7	0.0	24.3	0.0	0.8	0.0
Δ. Είρας		88.0	19.1	0.3	66.2	0.4	0.3	1.7

Κ. Τρικώρφου		42.8	23.4	0.7	16.7	0.0	0.3	1.7
Κ. Τριπύλας		69.7	24.2	4.1	40.3	0.0	0.2	0.9
Σύνολο Ελλάδας	1036	131.982,2	50,684.6	14,451.6	57,968.9	1,790.1	2,307.5	4,779.6
Περιφέρεια Πελοποννήσου	107	15,505.6	6,192.3	953.5	7,473.0	36.9	201.0	648.9

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 3
Πληθυσμιακή Μείωση των Νομών Λακωνίας και Μεσσηνίας
την περίοδο 1951 – 2001

Έτος	Πληθυσμός		
	Λακωνίας	Μεσσηνίας	Λακωνίας - Μεσσηνίας
1951	130.898	227.871	358.769
2001	99.637	176.876	276.513

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 4
Ποσοστό Πληθυσμιακής Μεταβολής των Νομών Λακωνίας, Μεσσηνίας,
του Γεωγραφικού Διαμερίσματος Πελοποννήσου και του Συνόλου της Χώρας

Περιοχή	Ποσοστό Πληθυσμιακής Μεταβολής 1951 – 2001
Λακωνία	-23,9%
Μεσσηνία	-22,4%
Πελοπόννησος (Γεωγραφικό Διαμέρισμα)	-2,3%
Χώρα	43,3%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 5

Υστέρηση σε Δείκτες Ευημερίας των Νομών Λακωνίας και Μεσσηνίας

	Νομός Λακωνίας		Νομός Μεσσηνίας		Σύνολο Χώρας
	Τιμή σε €	Κατάταξη Νομού στο Σύνολο της Χώρας	Τιμή σε €	Κατάταξη Νομού στο Σύνολο της Χώρας	Τιμή σε €
ΑΕΠ ανά κάτοικο (2002)	10.151	37η	9.170	44η	12.878
Δηλωθέν Εισόδημα (2004)	9.372	51η	10.704	33η	13.172

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 6

Εξέλιξη σχετικής θέσης στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ

	Νομός Μεσσηνίας	Νομός Λακωνίας
1976 – 1981	17η	25η
1982 – 1985	21η	35η
1986 – 1989	35η	41η
(1982 – 1989)	(35η)	(41η)
1990 – 1993	32η	39η
1994 – 2000	46η	37η
2001 - 2004	45η	42η

Πηγή: Y. Psycharis, Public Spending Patterns, LSE Discussion Paper

Πίνακας 7

Υστέρηση στην Κατανομή των Δημόσιων Υπηρεσιών 1976 - 2005

	Δημόσιες Επενδύσεις κατά κεφαλή (Ευρώ / κάτοικο)		Δημόσιες Επενδύσεις κατά κεφαλή ως ποσοστό Μ.Ο. της Χώρας (Χώρα = 100)
	1976 - 2005		
	Τιμή	Σχετική Θέση	Τιμή
Νομός Λακωνίας	178,0	44η	75,8
Νομός Μεσσηνίας	219,6	33η	93,4
Σύνολο Χώρας	235,0		100,00

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 8

Εξέλιξη της Σχετικής Θέσης στις Δημόσιες Επενδύσεις

	Νομός Μεσσηνίας	Νομός Λακωνίας
1976 – 1981	17η	25η
1982 – 1985	21η	35η
1986 – 1989	35η	41η
(1982 – 1989)	(35η)	(41η)
1990 – 1993	32η	39η
1994 – 2000	46η	37η
2001 – 2004	45η	42η

Πηγή: Y. Psycharis, Public Spending Patterns, LSE Discussion Paper

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
Ξενοδοχειακό δυναμικό κατά κατηγορία

Περιοχή	5****			4****			3***			2**			1*			Σύνολο		
	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες
Νομός Αργολίδας	3	151	288	17	1.480	2.856	19	1.539	2.942	72	2.394	4.617	25	270	507	139	5.834	11.120
Νομός Αρκαδίας	1	10	24	8	62	146	15	297	594	35	702	1.303	16	241	458	75	1.312	2.525
Νομός Ηλείας	2	1.215	2.617	9	831	1.584	14	552	1.018	41	1.113	2.141	14	203	460	80	3.914	7.820
Νομός Κορινθίας	3	720	1.358	11	696	1.309	25	1.401	2.741	55	1.467	2.702	14	176	357	95	4.460	8.467
Νομός Λακωνίας	0	0	0	12	161	356	25	658	1.281	43	901	1.960	13	165	342	93	1.855	3.939
Νομός Μεσσηνίας	1	252	497	8	523	1.031	26	1.026	2.001	66	1.523	2.906	16	208	389	117	3.532	6.824
Περιφέρεια Πελοποννήσου	10	2.348	4.784	79	4.617	8.939	147	6.591	12.723	366	9.462	17.952	109	1.395	2.771	705	24.413	47.169
Σύνολο Χώρας	176	33.130	64.913	994	92.372	176.631	1.804	85.547	163.077	4.460	123.151	231.333	1.677	29.979	57.298	9.111	364.179	693.252

Πηγή: ΕΣΥΕ 2006

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
- ΒΕΠΕ: Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές
- ΒΙΠΕ: Βιομηχανική Περιοχή
- ΓΠΣ: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
- ΔΕΚΕ: Διεύθυνση Ελέγχου Κατασκευής Έργων
- ΔΕΣΕ: Διεύθυνση Ελέγχου Συντήρησης Έργων
- ΔΕΥΑ: Δημόσια Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης
- ΕΝΑΕ: Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- ΕΠ ΔΕΠΙΝ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδος-Πελοποννήσου-Ιονίων Νήσων
- ΕΠ: Επιχειρησιακό Σχέδιο
- ΕΣΠΑ: Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
- ΕΣΣΑΑ: Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης
- ΕΣΣΑΑΛ: Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Αλιείας
- ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
- ΕΥΔΕ: Ειδικές Υπηρεσίες Δημοσίων Έργων
- ΚΑΠ: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
- ΚΕΔΚΕ: Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας
- ΚΕΠ: Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
- ΚΠΣ: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
- ΝΠΔΔ: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
- ΝΠΙΔ: Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
- ΟΤΑ: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- ΠΕΠ: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
- ΠΟΤΑ: Περιοχή Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης
- ΣΑΤΑ: Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- ΣΔΙΤ: Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου
- ΣΧΟΟΑΠ: Σχέδιο Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης
- ΤΕΠ: Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
- ΤΥΔΚ: Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

- ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ – ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Γ. ΜΠΕΝΟΥ, ΑΘΗΝΑ 2002
- ΜΕΛΕΤΗ: «ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΟΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΟΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΗΚΑΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «Ι. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ»
- ΜΕΛΕΤΕΣ: «Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ», «ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΝΟΤΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ», «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΝΟΤΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ», ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ, ΑΘΗΝΑ 2008
- ΜΕΛΕΤΗ: «ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΙΔΙΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΡΙΕΤΙΑΣ 2008-2010», ΑΝ.ΜΕΣ.Ο.Τ.Α Α.Ε.
- ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΚΩΝΙΑΣ, ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΩΡΟ, εκδ. ΟΠΑΝΑΛ, ΣΠΑΡΤΗ 2004
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007 – 2013, ΑΘΗΝΑ 2006
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΘΑΡΡΟΣ» ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
- www.upelop.gr
- www.ateikal.gr
- www.esye.gr
- www.ypes.gr